

ΚΟΣΜΑΣ ΠΟΛΙΤΗΣ

ΛΕΜΟΝΟΔΑΣΟΣ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΙΑΣ ΖΩΗΣ

Δεν συνέβη καμία μεταβολή στη ζωή μου. Δεν ξέρω πού να αποδώσω αυτή τη διάθεση που αισθάνομαι απόψε να δω τις σκέψεις μου αραδιασμένες επάνω στο χαρτί. Δεν αισθάνομαι καμία κλίση στην φιλολογία, ούτε είμαι ερωτευμένος. Ο έρωας; Κάποιος είπε πως είναι μία εφεύρεσις που ο καθένας τη νομίζει δική του. Εγώ δεν είμαι εφευρέτης. Είμαι αρχιτέκτων, ένα μυαλό θετικό.

Το αποδίδω μάλλον στην επήρεια του μέρους που βρίσκομαι. Αισθάνομαι να με κυριεύει το αρχαίο πνεύμα της σαφηνείας που αγαπά τις ευθείες γραμμές και δεν αφήνει τίποτε συγκεχυμένον. Θέλω κι εγώ να πιάσω τις ιδέες μου, που πότε τις βρίσκω και πότε τις χάνω, να τις συμμαζέψω, να τις τακτοποιήσω, να τις διαβάσω σαφείς και καθαρές. Πιθανόν όταν τις διαβάσω να μην τις αναγνωρίσω. Πάντως όμως, έστω και αν δεν τις αναγνωρίσω, είναι δικές μου. Κάποτε, οι άλλοι αναγνωρίζουν ευκολότερα από εμάς τους ίδιους ότι είναι δικό μας.

Την περασμένη εβδομάδα στο γραφείο, βρήκα μέσα σ' ένα συρτάρι μια μικροσκοπική βεντάγια κοκάλινη με μια μεταξωτή γαλάζια κορδελίτσα. Ρώτησα τίνος είναι. — Δεν θυμάστε πού τη φέρατε μαζί σας από το Παρίσι και την είχατε πάντα επάνω σας τις πρώτες ημέρες; Μου απήντησε ο υπάλληλος.

Πράγματι· δεν θυμούμαι, αλλ' αφού το λέγει έτσι θα είναι.

Να δω τις σκέψεις μου αραδιασμένες. Δεν πρόκειται μόνον για τις σκέψεις μου. Θα γράφω κάθε μέρα, ή όποτε αξίζει τον κόπο, ό,τι ενδιαφέρον βλέπω. Είναι ίσως από τεμπελιά. Οι συγγραφείς είναι ράτσα τεμπέληδων.

Είναι μάλλον μία διάθεσις περιπλανήσεως, περιπλανήσεως του πνεύματος. Είμαι βέβαιος ότι αυτή την στιγμή ένα πρόσωπο περπατεί έξω κάτω από το μαγικόν σεληνόφως μέσα σ' ένα από τα θαυμασιότερα τοπία. Εγώ όμως δεν βγαίνω να το συναντήσω και κάθομαι εδώ κλεισμένος και γράφω. Θα γράφω κάθε μέρα ό,τι ενδιαφέρον βλέπω. Δεν ξεύρω αν εξακολουθήσω. Πάντως αρχίζω από την σημερινήν ημέρα αν και δεν μου συνέβη τίποτε το ιδιαίτερο. Γράφω μάλιστα και την ημερομηνία 22 Μαρτίου 1924.

Ένας βραχνιασμένος κόκορας ξελαρυγγιάστηκε μέσα στο γλυκοχάραγμα και μ' έκανε να μισανοίξω τα μάτια. Γύρισα ανάσκελα. Από τις χαραμάδες του παραθύρου μπαίνει το φως θαμπό και γαλακτώδες και μαζί του εισόρμησε η φαντασία με την τρελή και μυριόμορφη συνοδεία της.

Έδιωξε το όνειρο και μου ξανάκλεισε τα μάτια.

Γύρω μου πλανάται ένας κόσμος από μορφές ακαθόριστες και συγκεχυμένες, που πλέουν αερώδεις μέσα σε πελάγη ηδονής. Σιγά σιγά η φαντασία δυναμώνει με την θαλπωρή του κρεβατιού και την ζεστασιά της θερμάστρας που είχε μείνει χλιαρή από χθες βράδυ. Εκκολάπτει τα αποκυήματά της. Ένας τόπος άγνωστος και ονειρώδης που είναι λιβάδι και δωμάτιο μαζί, με βαριά βελούδινα

παραπετάσματα και για στρώμα την απαλότατη χλόη. Γεμίζει τον αέρα μια βαριά μυρωδιά σαν λιβάνι και ο μεγάλος καθρέπτης αντανakλά το ελαφρό σύννεφο του γαλάζιου καπνού.

Οι μορφές παίρνουν σχήματα γνωστά και οι επιθυμίες γίνονται απτές και ανυπόφορες. Πρόβαλε ένα σώμα αλαβάστρινο με ρόδινες αποχρώσεις και με σκιές βαθιές και ηδονικές. Τα μέλη του κινήθηκαν αργά. Ένα γόνατο υψώνεται κι αισθάνομ' ένα χέρι να μου χαϊδεύει το στήθος. Λίζα ή Γκάμπυ; Το ένα σώμα γίνεται δύο. Επάνω στον αλάβαστρο του στήθους τέσσερες βαθιές ρόδινες κηλίδες μ' ένα στεφάνι ανοιχτότερο τριγύρω. Μια μυρωδιά σαν ξινισμένο γάλα και γιασεμί. Απλώνω τα χέρια. Και η Λίζα και η Γκάμπυ. Θα φθάναμε οι τρεις μας στο ξενοδοχείο χθες αργά. Ένα καλό φαγοπότι μέσα στην έρημη από πελάτες αίθουσα και κατόπιν θα πηγαίναμε υποκριτικά και με πνιγμένα γέλια να κοιμηθούμε δήθεν ο καθένας χωριστά στο δωμάτιό του. Σε λίγο, όταν θα έπαυε κάθε ψίθυρος στο διάδρομο έξω, θ' άνοιγε χωρίς θόρυβο η διάμεση θύρα και μέσα στο φαρδύ κρεβάτι, με την θερμάστρα πυρωμένη σαν φούρνο...

Μια δροσερά πνοή μου χαϊδεύει το πρόσωπο ανακουφιστικά. Ξανανοίγω τα μάτια. Το παραπέτασμα του παραθύρου ανεμίζει ελαφρά. Από το ανοικτό τζάμι το πρωινό αεράκι χώνεται σ' όλες τις γωνιές και καθαρίζει την ατμόσφαιρα. Το φως μπαίνει ζωηρότερο. Ένας άλλος κόκορας απήντησε με καθυστέρηση στον πρώτο, μ' ένα σάλπισμα διαυγές που ανεβαίνει ως το διαπασόν. Κάπου εκεί κοντά άρχισ' ένα ογγάνισμα ηχηρό και ατελείωτο. Τι παράπονο τον έπιασε πρωί πρωί; Επί τέλους καταρρέει σε σπαραξικάρδιο αναφιλητό. Ποιος ξέρει από τι όνειρο γλυκό αποσπάσθηκε, ένα όνειρο γεμάτο γαϊδουράγκαθα. Και πόσα άλλα ζώα δίποδα και άπτερα αφήνουν αυτή την στιγμή τα όνειρά τους και μπαίνουν στην σκληρή πραγματικότητα! Αλλά και πόσοι αφήνουν με χαρά τον πνιγηρό εφιάλτη και βλέπουν να ροδίζει ελπιδοφόρα η αυγή! Δεν βαριέσαι, ο εφιάλτης της νύχτας είναι παροδικός, ενώ ο εφιάλτης της ζωής... Θεέ μου, δεν σκέπτομαι αυτό για μένα. Πηδώ από τον μισοθάνατο του ύπνου στην ζωή γεμάτος ευγνωμοσύνη και ηρεμία.

Έξω στον δρόμο οι βοϊδάμαξες στενάζουν βαριές και οι χίλιες αγροτικές φωνές τονίζουν τον ύμνο της εργασίας και της καθημερινής ευλογίας. Τεντώνομαι σε βαθμό που τρίζουν όλες μου οι αρθρώσεις. Τι αναπαυτικό κρεβάτι και τι ευχαρίστησις να μην το μοιράζομαι! Κι εγώ ήλθα να εργασθώ εδώ επάνω. Έπρεπε να είχα συγκεντρώσει τη σκέψη μου στον σκοπό μου και όχι να την αφήσω έρμαιον του πειρασμού. Φταίει το πουπουλένιο μαξιλάρι και η θερμάστρα που έμεινε αναμμένη. Ασφαλώς θα ήταν πουπουλένιο *l'oreiller du mal*.

Sur l'oreiller du mal c'est Satan Trismégiste
Qui berce longuement notre esprit enchante...

Δίνω μια γροθιά στο προσκέφαλο, στο προσκέφαλο του πονηρού, και πετιέμαι έξω από το κρεβάτι. Ανοίγω τα παραθυρόφυλλα και το πρωινό φως πλημμυρίζει το δωμάτιο. Τι απογοήτευσις! Περίμενα να βυθίσω το μάτι μου διψασμένο μέσα στο θείον και προορισμένον τοπίον και δεν βλέπω εμπρός μου παρά χωριατόσπιτα και την καμινάδα ενός εργοστασίου. Αλλά πάνω από τα κεραμίδια η βαθυκύανη πινελιά των βουνών υπογραμμίζει τον ανοικτογάλαζο ουρανό και με γεμίζει ελπίδα και τρόμο. Κάτω εκεί είναι οι λαγκαδιές που αλαλάζουν την οργή του Διός.

Σε λίγο αυτά όλα θα είναι δικά μου και η σκέψις μου θα ξεπεράσει κατά πολύ την όρασή μου. Από κάθε μάρμαρο θα πλάσω μια φανταστική ιστορία, που θα είναι η αληθινότερη ιστορία που υπήρξε ποτέ...

Μπρρρ.... πρέπει να κλείσω το τζάμι. Σ' αυτό το ύψος το κρύο είναι τσουχτερό ακόμη και τον Μάρτη. Οι κορυφές του Παρνασσού, πίσω εκεί, είναι σκεπασμένες με παχύ χιόνι. Γρήγορα μερικά ξύλα στη θερμάστρα...

Τώρα η φλόγα σιγοτραγουδεί ενώ γύρω μου πέφτει το νερό και κελαρύζει σαν μικρός καταρράκτης. Πού λουτρό! Ο ξενοδόχος μου είπε πως μπορώ να πάρω την ψυχρολουσία μου μέσα στο δωμάτιο φθάνει να μην τρέξουν τα νερά στο κάτω πάτωμα. Σε λίγο θ' ακούσω και το προαιώνιο και αθάνατο κελάρυσμα της Κασταλίας καθώς θα ξεπροβάλει δειλή και λεπτή, γεμάτη ταπεινότητα από τον άγριο και αιματοβαμμένο βράχο. Έχω μια μακρινή και φευγαλέα εντύπωση, οκτώ χρόνια πριν, μόλις τελείωσα το γυμνάσιο, πριν φύγω να σπουδάσω. Συγκεντρώνω τη σκέψη μου και προσπαθώ να θυμηθώ. Δεν βλέπω άλλο παρά ένα λευκό και επικλινές νεκροταφείο ανάμεσα στα σκούρα και απότομα βουνά και τις βαθιές χαράδρες.

Οκτώ χρόνια! Μέσα σ' αυτό το διάστημα έγινα άνδρας και καταστάλαξαν οι ιδέες μου. Κατεστάλαξαν τελειωτικά. Τελειωτικά; Όστε θα μείνω για πάντα κλεισμένος μέσα στον αδιάσπαστο κύκλο των; Ως τότε; Ως το τέλος. Ως το τέλος του επιγείου ταξιδιού...

Τι ρίγος. Το νερό είναι αλήθεια παγωμένο. Τρίβομαι δυνατά με το τρίχινο γάντι για να συνέλθω. Μια ανάμνησις από τα παιδικά μου χρόνια διασχίζει το μυαλό μου.

Οι καπνοί του λιβανωτού μέσα στις χαμηλές και απόκεντρες εκκλησούλες που με οδηγούσε τακτικά η μητέρα. Μυστικισμός; Όχι. Μάλλον η εντύπωση ενός μυστηρίου που πλανάται πάνω από την ζωή, ενός μυστηρίου που αντί να το εξηγούν το κάνουν βαθύτερο τα ιερά και καβαλιστικά λόγια της θρησκείας.

Τα τελευταία χρόνια του γυμνασίου· το κεφάλι γεμάτο θέματα Ελληνικά και Λατινικά που τα διαπερνούσαν τα βέλη των αλγεβρικών εξισώσεων, μια εικών φουτουριστική με κύκλους και τρίγωνα.

Η ξερή δασκαλική ανάπτυξις που δείχνει τον αρχαίο κόσμο σαν ένα θαύμα ακατάληπτο που υπήρξε και χάθηκε ανεπιστρεπτί, αφήνοντας ως μόνα ίχνη μερικά κρύα λαξευμένα μάρμαρα και μερικούς στίχους και πεζά επίσης κρύα και λαξευμένα. Και μαζί με όλ' αυτά οι ρεμβασμοί και οι ανησυχίες του εφήβου.

Επιτέλους ήλθε η στιγμή που με παρέλαβε ο πατέρας από το χέρι. Έμεινε μαζί μου τον πρώτο χρόνο στο Παρίσι και υπό την μετρημένη καθοδήγησή του άφησα πίσω τον μεσαιώνα της παιδικής μου ζωής και άνοιξα τα μάτια στην ημιβάρβαρη αναγέννηση της δύσεως.

Εκτυφλωτικές αναλαμπές ξεσχίζουν ένα κατηφή και γκρίζο ουρανό.

Δεν άργησα ν' αντιληφθώ την έλλειψη του μέτρου και της ηρεμίας. Έλειπε η διαρκής και ηπία λάμψις του φωτεινού πνεύματος.

Προ δύο ετών, όταν επέστρεψα στην Αθήνα, έλαβα το βάπτισμα στην αισθητική Κολυμβήθρα του Σιλιάμ. Ένα βραδινό, ερχόμενος από την αγορά, ανέβηκα στον λόφο του Αστεροσκοπείου και από εκεί στην Πνύκα. Είδα το αθάνατον Πνεύμα να κατεβαίνει από τον διαφανή αιθέρα, να γίνεται χρώμα και φως επάνω στις λεπτές γραμμές των βουνών και να κατασταλάζει ολόχρυσο επάνω στον Ιερό βράχο. Η Ακρόπολις έλαμπε σαν φωτεινό μετέωρο ανάμεσα στον μενεξεδένιο Υμηττό και την βαθυγάλαζη Πεντέλη. Ο Παρθενών δεν είναι μόνον μάρμαρο. Είναι η διαυγής ατμόσφαιρα, ο γαλάζιος ουρανός, η θάλασσα της Αιγίνης, τα αιθέρια και γυμνά βουνά, η αρμονία της ύλης και του πνεύματος. Η χαρά της ζωής...

— Κύριε, σας έφερα το πρωινό σας.

Η υπηρέτρια με τις πατημένες παντόφλες μπαίνει με τον δίσκο φορτωμένο. Ευτυχώς αρκετά φορτωμένο.

— Τι ώρα είναι;

— Κύριε, είναι οκτώ.

Διάβολε, κοιμήθηκα περισσότερο από δέκα ώρες.

Βέβαια, ύστερα από την εξαντλητική ζωή της Αθήνας! Ήταν όμως και η κούραση του ταξιδιού.

Ενώ περιφέρεται μέσα στο δωμάτιο και συγυρίζει, μου δίνει μια είδηση που έχει εξαιρετική σημασία για την ίδια.

—Κύριε, χθες αργά μας ήρθε κόσμος από την Αθήνα. Μια παρέα Κυρίες και Κύριοι σε δυο αυτοκίνητα.

Πράγματι σαν να μου φάνηκε πως είχ' ακούσει θόρυβο καθώς μ' έπαιρνε ο ύπνος. Μια εύθυμη συντροφιά είναι πάντα ευπρόσδεκτη. Να δώσει μόνον ο Θεός να μην είναι αρχαιολόγοι και μου χαλάσουν τη διάθεση με την ξηρά τους επιστήμη, και τις προ Χριστού χρονολογίες που καρκίνοβατούν.

Αν είναι δυνατόν! Μένουν ώρες σκυμμένοι με τον φακό επάνω σ' ένα νόμισμα ακαλαίσθητο, συζητώντας για την πιθανή εποχή του, ενώ ούτε καταδέχονται να κοιτάξουν μια κομψή κι ερωτότροπη Ταναγραία επειδή έτυχε ν' αφθονούν οι όμοιές της. Η αρχαιολογία, όπως κατήντησε, δεν είναι επιστήμη που δημιουργεί και προσπαθεί να εμφυσήσει το πνεύμα στα άψυχα ευρήματα που έπαλλαν άλλοτε από εντατική ζωή. Είναι μια επιστήμη που ανατέμνει με περιέργεια το πτώμα. Έπρεπε οι ποιηταί να είναι αρχαιολόγοι.

—Δεν μου λες, τι ιδέα έχεις σχηματίσει για την αρχαιότητα; ρώτησα ξαφνικά την υπηρέτρια.

—Δεν καταλαβαίνω τι θέλετε να πείτε...

—Πώς φαντάζεσαι τους αρχαίους;

Στάθηκε συλλογισμένη, έχωσε δύο δάκτυλα μέσα στα μαλλιά της και άρχισε να ξύνει το κεφάλι.

—Εγώ δεν ξέρω γράμματα, είπε τέλος. Φαντάζομαι όμως πως ζούσαν σαν κι εμάς, μόνον που γύριζαν γυμνοί.

Ανέπνευσα με ανακούφιση. Ζούσαν, αυτό ήθελα ν' ακούσω. Ζούσαν και το πνεύμα τους ζει ακόμη και φτερουγίζει ασύλληπτο επάνω από τ' ακρωτηριασμένα μάρμαρα που εξετάζουν ανύποπτοι οι αρχαιολόγοι.

Βήματα αντήχησαν στον διάδρομο, άλλα βαριά και άλλα με τον ιδιαίτερο ξηρό κρότο που κάνουν τα γυναικεία τακουνάκια.

Θα είναι οι κυρίες της παρέας. Μήπως καμιά professional beauty, μια καλλονή εξ επαγγέλματος, ανησυχητική και αινιγματώδης σαν Σφίγγα που προσφέρει το σώμα της ενώ κρατεί ζηλότυπα το άλυτο αίνιγμα της καρδιάς και της σκέψέως της; A professional beauty μου είχε πει ο Μπάριλ σταματώντας απότομα μπροστά σε μια βιτρίνα στο Μουσείο του Λούβρου. Μου έδειξε εν' αγαλματάκι που παρίστανε μια γυναίκα ξαπλωμένη με χάρη και κρατούσ' ένα μικρό στρογγυλό καθρέπτη. Τι τύπος που ήταν! Δεν μπορούσε να ζήσει χωρίς την συντροφιά μιας καλλονής. Για ν' αναγκάζεται, καθώς έλεγε, να παίρνει καθημερινώς το λουτρό του και να εξασκείται να είναι περιποιητικός κι ευχάριστος.

— Τι είναι αυτές οι φωνές;

Τρέχω κι ανοίγω την πόρτα μισοξυρισμένος με το πρόσωπο γεμάτο σαπουνάδες.

— Η Βίργκω, η Βίργκω. Ζήτω! Ούρα!

Δεν πρόφθασα να δω παρά μία νέα γυναικεία σιλουέττα που είχε προσπεράσει και απεμακρύνετο προς το σαλόνι, με βήμα σταθερό επάνω στις υψηλές γάμπες της. Οι φωνές εξακολουθούσαν.

Μια χαρούμενη σιλουέττα. Τριγυρίζω μέσα στο δωμάτιό μου και σιγοτραγουδώ. Ευτυχώς έχω λύσει αυτό το ζήτημα κατά τον καλύτερο τρόπο. Έχω τις φίλες μου στην Αθήνα, την Γκάμπυ και την Λίζα και τόσα άλλα διασκεδαστικά κορίτσια του καμπαρέ. Ένας άνθρωπος υγιής και πρακτικός. Την σάρκα ήσυχη χωρίς κανέναν ιδιαίτερο δεσμό. Δεν διατείνομαι βέβαια ότι οι διάφορες φίλες μου με αγαπούν τρελά, είναι όμως φανερό ότι με συμπαθούν και βρίσκουν ευχαρίστηση μαζί μου. Φυσικά ξοδεύω γι' αυτές σε δώρα αλλά δεν άνοιξα ποτέ το πορτοφόλι να τους δώσω μετρητά. Αυτό έχει κάποια διαφορά και σώζει το φιλότιμο.

Τι κάθομαι τώρα και χάνω τον καιρό μου. Έχω δουλειά στους Δελφούς. Πρέπει να μελετήσω τις αναλογίες και να μετρήσω ακριβώς τας διαστάσεις του Θησαυρού των Αθηναίων για το αρχαϊκό μνημείο που σχεδιάζει ο πατέρας. Μήπως ξέχασα κανένα εργαλείο;

Βγαίνοντας, αποφασίζω να ρίξω μια ματιά στο σαλόνι. Μπαίνω με ύφος αδιάφορο. Μια συντροφιά από εξ επτά πρόσωπα προγευματίζαν με γέλια και αστεία. Κρίμα που είχα προγευματίσει στο δωμάτιό μου.

— Παύλο εσύ εδώ!

Ο Στέφανος σηκώνεται από το τραπέζι και έρχεται να μου σφίξει το χέρι.

— Φοβούμαι μήπως κάνω καμιά γκάφα, μου λέγει σιγά. Πε μου, είσαι με κανένα θηλυκό;

Αυτός ο χαρακτηρισμός με πείραξε στ' αυτιά. Του εξήγησα για ποιο λόγο βρίσκομαι στους Δελφούς. Με πήρε από το μπράτσο να με συστήσει.

— Ο φίλος μου Παύλος Αποστόλου. Αλλά νομίζω πως γνωρίζεσαι με όλους εκτός ίσως από την κυρία Κοτσωνίτη.

Την κυρία Κοτσωνίτη; Ποιος δεν γνωρίζει την Λήδα!

— Συναντώ κάποτε τον κύριο Αποστόλου στην λέσχη μας, στο «Στούντιο». Ο άνδρας μου, προσέθεσε και έδειξε απέναντί της έναν χονδρό και μελαγχολικό Κύριο. Ασφαλώς δεν θα γνωρίζετε και την Δεσποινίδα Βιργινία Δροσινού.

— Βιργινία; μου ξέφυγε ειρωνικά χωρίς να το θέλω. Για το Θεό, είναι όνομα αυτό ή σύμβολο; Πώς υπάρχουν τέτοιοι νουνοί!

— Με φωνάζουν Βίργκω, έσπευσε ν' αντείπει εκείνη με πείσμα και το αίμα ανέβηκε στο πρόσωπό της.

Τι αστεία που ήταν έτσι θυμωμένη και κατακόκκινη, με βλοσυρά πράσινα μάτια. Αλήθεια, είχε πράσινα μάτια και κόκκινα χείλη. Κόκκινα φυσικά.

Η τρίτη Κυρία της συντροφιάς ήταν η Καίτη. Κι αυτή δεν είναι για μένα.

Κάθισα δίπλα στην Κυρία Κοτσωνίτη.

— Είναι καιρός που δεν σας είδα στο Στούντιο, μου είπε.

— Έχω πολύ εργασία τώρα τελευταία.

— Και ήλθατε βέβαια στους Δελφούς ν' αναπαυθείτε. Κι εμείς το ίδιο Week end. Τι μοναδικό θέαμα ο Παρνασσός καθώς ανεβαίνει το αυτοκίνητο τις κορδέλες! Δεν είν' έτσι Καίτη; και της έσφιξε το χέρι.

Τα μάτια της έλαμπαν ζωηρά και σήμερα ήταν φλύαρη. Τα λόγια έβγαιναν βιαστικά ενώ άλλοτε θυμούμαι τα άφηγε να πέφτουν σιγανά, σαν μετανοημένη που μιλούσε. Άκουσα υπομονητικά τη φλυαρία της.

Οδηγούσε η Καίτη με τόση μαεστρία! Αυτή καθόταν δίπλα της εμπρός και ζαλιζόταν τόσο στις απότομες στροφές που την αγκάλιαζε σφιχτά με κίνδυνο να γίνει δυστύχημα. Άλλωστε ήταν οι δύο μόνες τους στο ένα αυτοκίνητο και αν συνέβαινε κανένα δυστύχημα αυτό αφορούσε αυτές και μόνον.

Έπειτα τι είναι η ζωή; un peu d' amour, un peu d' espoir, et puis bonsoir, όπως είπε κάποιος. Τι θα την κάνει την ζωή εφόσον δεν μπορεί να πραγματοποιήσει το όνειρό της και να φθάσει το τέλειον;...

Ενώ μιλά παρακολουθώ τον μελαγχολικό Κύριο Κοτσωνίτη που στριφογυρίζει στενοχωρημένος επάνω στο κάθισμά του. Στο τέλος σηκώθηκε και βγήκε από το σαλόνι.

Η Δεσποινίς Βιργινία ήταν βυθισμένη στην ανάγνωση του Beadeker. Ήθελε φαίνεται να κάνει την σπουδαία και την ακατάδεκτη. Η Καίτη με τον λαιμό σφιγμένο στο ανδρικό κολάρο και το τσιγάρο στο στόμα συζητεί με τους άλλους γι' αυτοκίνητα.

Διέκοψε την συζήτηση και με ρωτά.

— Πόση ώρα βάλατε με την Τορπέντο σας;

— Ήλθα με το πλοίο μέσον Ιτέας.

— Τι ιδέα! Κι έπειτα ο δρόμος από την Ιτέα είναι σε κακά χάλια. Φαντάζομαι τι θα υποφέρατε.

— Δεν πήρα αυτοκίνητο. Ήλθα πεζός.

— Το είχατε τάξιμο; με ρώτησε ειρωνικά.

Έχω όρεξη να της απαντήσω στον ίδιο τόνο. Εκοίταξα εναλλάξ την Λήδα και την Καίτη έτοιμος να τις ρωτήσω αν εκείνες έταξαν να παν στη Λέσβο. Εκείνη την στιγμή η Δεσποινίς Βιργινία καταδέχτηκε να σηκώσει τα μάτια της από τον Beadeker. Δεν μ' ενδιαφέρει βέβαια καθόλου η παρουσία της, μπορούσα να έλεγα ό,τι ήθελα, σκέφθηκα όμως ότι είναι προτιμότερο να τους δώσω ένα μάθημα, να καταλάβουν ότι δεν επιτρέπεται να παίζει κανείς με τα ιερά που ελάτρευαν τόσοι αιώνες.

Ναι, είπα, ήταν κάτι σαν τάξιμο. Ήλθα να μάθω στους Δελφούς ένα μυστικό, το μυστικό του ρυθμού και του μέτρου της αρχαίας Ελληνικής ζωής. Ενόμισα καθήκον ν' ακολουθήσω τον δρόμο των παλαιών προσκυνητών. Να πατήσω επάνω στα ίχνη που άφησαν τόσες λαμπρές θεωρίες κι επίσημες πομπές όταν έφερναν τα δώρα στον Απόλλωνα. Τους είπα ότι στάθηκα στο βαλανείο και στον τόπο του καθαρμού πριν τολμήσω να περάσω τον ιερόν Περίβολον...

Φυσικά τα είχα σκεφθεί χτες όλ' αυτά, άλλα καθώς ήμουν πεθαμένος από την κούραση προτίμησα να έλθω κατευθείαν στο ξενοδοχείο και ν' αναπαυθώ. Τώρα όμως με είχε παρασύρει πια η φαντασία κι εξηκολούθησα να τους μιλώ για τας Φαιδριάδας, την Πυθία, για τας Ερινύας που εμόλυναν την Κασταλία πηγή...

Ο ήχος της φωνής μου μέσα στην γενική σιωπή μ' έκανε να σταματήσω και να σκεφθώ ότι ο ενθουσιασμός μου ήταν κάπως αταίριαστος με το περιβάλλον που βρισκόμουν. Έπειτα σκέφθηκα τους πρωινούς μου οραματισμούς και ότι το μάθημα που ήθελα να δώσω ταίριαζε και σε μένα. Σέρνει κανείς πάντα μαζί του, ακόμη και στο ιερότερο μέρος, τα ταπεινά του πάθη και τις αδυναμίες του.

Η ωραία Λήδα μ' εκοίταξε λοξά, ναι ασφαλώς μ' εκοίταζε κάτω από τα βαριά μισοκλεισμένα βλέφαρά της. Στα πρόσωπα των άλλων ήταν ζωγραφισμένη η αδιαφορία.

—Τι φαντασία, και τι σοφός που είσθε!

Στράφηκα προς την θερμή φωνή και αντίκρισα τα βαθυσκίαστα πράσινα μάτια προσηλωμένα επάνω μου σοβαρά κι εκπεπληγμένα.

Πώς, τολμά να με κοροϊδεύει αυτό το κοριτσόπουλο με το Baedeker στο χέρι; Της έδειξα με το βλέμμα το βιβλίο που κρατούσε ακόμη ανοιχτό.

—Μάθατε απ' έξω το μάθημά σας;

Έκλεισε τον οδηγό και σηκώθηκε.

— Προσπαθώ να μάθω κι εγώ και να γίνω σοφή σαν και σας.

Έγινα έξω φρενών, περισσότερο με τον εαυτό μου που άφησα να παρασυρθώ.

—Και όμως, της λέγω, στους σοφούς δεν κάνουν τέτοια υποδοχή όπως αυτή που σας έκαναν σήμερα το πρωί. Οι φωνές και τα ζήτω έφθασαν ως το δωμάτιό μου.

Τα μάτια της γέμισαν χρυσές λάμπεις. Άπλωσε για μια στιγμή τα χέρια προς την μεγάλη θερμάστρα κι έπειτα έστρεψε τα νώτα και βγήκε αλύγιστη. Ξαναείδα την σιλουέττα του διαδρόμου.

—Τι φρικτά πρωτόγονη που είναι η εξαδέλφη σου, Καίτη, παρετήρησε η Λήδα. Είστε προ δύο ετών στις Δελφικές εορτές; μ' ερώτησε κατόπιν. Ομολογώ πως με αφήκαν ψυχρή. Έλειπε το πνεύμα της Πυθίας. Αυτή η ακατάληπτη παρθένος που σφαδάζει μέσα στους μαντικούς ατμούς την στιγμή της εξαντλητικής επικοινωνίας με τον θεόν. Φαντάζομαι πως η Άρτεμις, η παρθένος αδελφή του θεού, παίρνοντας κάποια γήινη μορφή θα την παρηγορούσε κάθε βράδυ μέσα στο παρθενικό της κρεβάτι.

Τώρα εξηγώ την έκφραση του μίσους που έχει το βλέμμα της όταν μιλά για την Βίργκω. Και η Λήδα είναι μια ιέρεια, άλλα ούτε της Σαπφούς αποκλειστικώς ούτε της Αφροδίτης. Είναι ιέρεια μιας περιπλόκου και μοιραίας θεότητας που την καίει η φλόγα της αχαλίνωτης ακορεστείας. Η ηρεμία των αμυήτων την πειράζει στα νεύρα.

Οι δύο Κυρίες σηκώθηκαν να παν στο δωμάτιο τους και είπαν ότι σε λίγο θα επιστρέψουν να μας πάρουν στα αρχαία. Η Λήδα με ρώτησε αν θα τους συνόδευα κι εγώ. Ω όχι, εγώ έχω εργασία. Έχασα όλο το πρωί. Είναι καιρός.

—Ξέρεις τι ήταν τα ζήτω; μου είπε ο Στέφανος μόλις έφυγαν. Αυτά τα γουρούνια ο Ριρής και ο Σώσος, και έδειξε τους άλλους δύο νέους, σήμερα το πρωί, καθώς η Βίργκω έσκυβε να πιάσει κάτι από χάμω, είδαν το στήθος της μέσα από την μπλούζα που έχασκε. Λένε πως είναι το όγδοον θαύμα. Γι' αυτό της γίνηκε αυτή η υποδοχή.

Τι μ' ενδιαφέρουν αυτές οι ανοησίες; Πλησιάζω το παράθυρο και χάσκω αφηρημένος.

—Τίνος Δροσινού είναι; ρωτώ.

—Του αξιωματικού του ναυτικού που σκοτώθηκε πριν από καμπόσα χρόνια.

.....
Κατόρθωσα να τους αποφύγω όλο το επίλοιπο διάστημα της ημέρας.

Τη νύκτα με ξύπνησε μια ελαφρά δόνησις. Δεν ταραχθήκα. Είναι η γη που κοιμάται ανήσυχα. Τα σπλάγχνα της σκιρτούν εκεί στους Δελφούς κάτω από τον ομφαλό της, στην ανάμνηση των μυριάδων όντων που εγέννησε. Η γη κοιμάται ανήσυχα και παραληρεί.

Πατέρα Χάος, τι σκληρή τύχη βρήκε το παιδί σου! Στην νεότητά μου φεγγοβολούσα κι έτρεχα στο δρόμο του απείρου χαρωπή χωρίς να 'χω ανάγκη τον Ήλιο να με θερμάνει και να με φωτίσει. Ήμουν το στολίδι της δημιουργίας και με διάλεξε ο γαλανός Ουρανός ανάμεσα στα τόσ' αστέρια και μ' έκανε δική του. Η δημιουργία σκίρτησε στους γάμους μας και ανέμενε τη νέα γενεά που θα ξεφύτρωνε δυνατή και ωραία.

Πατέρα Χάος, πώς επέτρεψες αυτόν το σπαραγμό; Τα νεαρά βλαστάρια μεγάλωσαν σε δύναμη και νου και γίνηκαν οι Γίγαντες και οι Τιτάνες. Η φωτιά των σπλάγχνων μου τους έκαιε τα στήθη και τους παρορμούσε να υψωθούν να φθάσουν τον γαλανό πατέρα τους. Αυτό ήταν η μόνη αμαρτία. Η φιλοστοργία των παιδιών που νοσταλγούσαν ν' ακουμπήσουν επάνω στους δύο γεννήτορας, τα πόδια στην μητέρα Γη και το κεφάλι στον Ουράνιο Πατέρα. Κάθε πλάσμα έχει το δικαίωμα αυτό, και μόνον τα πρωτογέννητα παιδιά μου χάθηκαν με σκληρό χαμό.

Πατέρα Χάος, πώς άφησες τους ζηλόφθονους Θεούς να κατακεραυνώσουν τα εγγόνια σου; Τα κατηγορήσαν ότι φιλοδοξούσαν να σφετερισθούν τη δύναμη των Ολυμπίων και τους πίστεψες. Ήθελαν μόνον να ζήσουν και να χαρούν τα αγαθά της δημιουργίας. Έμεινες ανάληπτος στις ικεσίες του

παιδιού σου. Πώς βάσταξες στο θέαμα του σκοτωμού; Άλλα κείτονται καμὲν' από τον κεραυνό του αμειλίκτου Διός και άλλα τρυπημέν' από τη λόγχη της άκαρδης κόρης του, της κόρης που δεν γεννήθηκε από μητέρα. Και το αγαπημένο μου παιδί, τον Προμηθέα, τον κάρφωσαν στη κορυφή του υψηλού βουνού να τρέφει τους γύπας και τους αετούς με το συκώτι του. Έγινε αυτός θυσία για να σωθεί η ανθρωπότης. Έτσι εξολοθρέφτηκε η πρώτη μεγάλη γεννεά. Η κατόπιν έζησε μια ταπεινή ζωή αλλά ευτυχισμένη.

Όμως η μοχθηρία των Θεών δεν έχει όρια. Έστειλαν την πονηρή και γλυκομίλητη Πανδώρα και σκόρπισε αρρώστιες και διχόνοια. Δες τα παιδιά μου πώς αλληλοσπαράζονται πάνω στο πλατύ μου στήθος, καταρτυιδωμένο από τις μυριάδες των αιώνων, επάνω στο στήθος της μητέρας τους που τα πονεί και τα τρέφει. Τα σπλάγχνα μου δεν στείρεψαν ακόμη και καθημερινώς γεννοβολώ πλάσματα ειδεχθή γεμάτα φθόνο και ανησυχία.

Πατέρα, άκουσε τις κραυγές των και κοίταξε τα χέρια των που τείνουν με απληστία βλαστημώντας Ουρανό και Γη που τα γέννησαν. Ψάχνουν την ευτυχία παραδέρνοντας εδώ κι εκεί, σαν χρυσόμυγα κλεισμένη μέσα στους τέσσερες τοίχους, και δεν βρίσκουν παρά την βραχεία ηδονή που την ακολουθεί ο μακρός πόνος.

Οι ευλογίες των είναι χειρότερες από κατάρες· είναι οι ευχαριστίες εκείνων που επέτυχαν με κάθε μέσον. Κανενός θυμιάματος ο καπνός δεν ανεβαίνει ολόρθος.

Πατέρα Χάος, ως πότε θα εξακολουθήσει αυτή η κατάρη; Άπλωσε πάλι τον σκοτεινό σου μανδύα και πνίξε μέσα στις πτυχές του τον κακό σπόρο που έσπειρες, ή στέρξε να ξαναγεννηθεί η γενεά των Γιγάντων που θα φθάσει επί τέλους τον Ουρανό.

.....
Σήμερα το πρωί ξύπνησα με πολλή διάθεση. Επεξεργάστηκα τα σχέδιά μου και είμ' ευχαριστημένος, από την εργασία μου.

Κατόπιν όμως φέρθηκα κουτά.

Κατά τις ένδεκα πήρα την απόφαση να βγω. Μου έμενε ακόμη πολλή εργασία, εκεί, επί τόπου.

Με σταματά μια μελωδία ελαφρά και ταπεινή, γεμάτη άρωμα και νεανική χάρη. Πλησιάζω την τζαμένια πόρτα του σαλονιού αλλά δεν κατορθώνω να δω ποιος παίζει. Θυμήθηκα ότι το πιάνο ήταν τοποθετημένο δίπλα, κοντά στον τοίχο. Στέκομαι και ακροάζομαι. Μια γοητεία λουλουδιών που ξέρουν πώς θα μαραθούν.

Μόλις έσβησε ο τελευταίος ήχος ανοίγω την πόρτα. Η Βίργκω έκλεισε το πιάνο απότομα. Περίεργο, σκέφθηκα η «Βίργκω» αντί η «Δεσποινίς Βιργινία». Είναι από ευγνωμοσύνη για τα δάκτυλά της.

— Με συγχωρείτε που σας ενόχλησα, της λέγω

— Δεν μ' ενοχλήσατε. Δεν σκόπευα να εξακολουθήσω.

Καθώς μένει καθισμένη βλέπω την σφαίρα των καστανών μαλλιών της με τις μετάλλινες αποχρώσεις.

— Επίσης με συγχωρείτε για κείνα που σας είπα χθες. Αλλά σεις αρχίσατε πρώτη να με κοροϊδεύετε.

— Ω δεν έχει σημασία.

Σηκώθηκε και μου έτεινε το χέρι. Έσφιξα τα δάκτυλά της, τα κόκκινα νεανικά της δάκτυλα.

— Πρέπει να ξέρετε όμως, εξηκολούθησε, ότι δεν το είπα με κακή πρόθεση. Είπα απλώς ότι εσκεπτόμουν.

Στο σαλόνι πλανάται μια γλυκιά ζεστασιά. Κάτι το σπιτικό, το επαρχιακό, που επιθυμεί κάποτε και η πιο ανήσυχη ψυχή.

— Πώς το λένουν το κομμάτι που παίζατε;

— Είναι το Φάιλχεν του Μότσαρτ. Οι μενεξέδες.

— Δεν θέλετε να παίξετε κάτι ακόμη;

— Θα προτιμούσα να κάνω έναν περίπατο μ' αυτή την ωραία λιακάδα. Αν δεν είσθε απησχολημένος...

Απησχολημένος; φυσικά μπορούσα να το αναβάλω.

Θα ήταν και όλη η παρέα; Μου εξηγεί ότι η Λήδα και η Καίτη είχαν βγει από νωρίς. Ο Κύριος Κοτσωνίτης κατέβηκε στην Άμφισσα ν' αγοράσει ελιές και οι τρεις νέοι μένουν κλεισμένοι σ' έν' από τα δωμάτια και παίζουν πόκερ.

... Έξω, ο λαμπρός Κυριακάτικος ήλιος. Στην αντικρινή μάνδρα ένας κόκορας με σπιλνή και πολύχρωμη ουρά κυνηγά τις πουλάδες και τις τσιμπά με το ράμφος του.

— Τι κακός που είναι, λέγει η Βίργκω.

— Όχι δα, φλερτάρει μαζί τους. Άλλωστε έχει όλα τα δικαιώματα μέσα στο χαρέμι του.

Γύρισε και με κοίταξε με μορφασμό δυσαρεσκείας, σαν να με εμέμφετο προσωπικώς για κάθε σκαιότητα οποιουδήποτε άρρενος που υπήρχε στη φύση. Θέλησα να την κάνω να γελάσει.

— Να σας διηγηθώ ένα νόστιμο ανέκδοτο, της λέγω εύθυμα. Ένα ανδρόγυνο πήγε ν' αγοράσει έναν κόκορα για το κοτέτσι του. Έδειξαν στην Κυρία έναν υπέροχον και της ζήτησαν μια τιμή εξωφρενική.— Γιατί τόσο ακριβά; ρωτά — Επειδή κάνει το χρέος του δέκα φορές την ημέρα, της απήντησε ο άνθρωπος που τον πουλούσε. — Πε το στον άνδρα μου. Πηγαίνει και το λέγει του ανδρός της. — Η Κυρία μου είτε να σας πω ότι αυτός ο κόκορας κάνει το χρέος του δέκα φορές την ημέρα. — Με την ίδια κότα; ρώτησ' εκείνος. — Όχι βέβαια, με διάφορες κότες. — Πε το στη γυναίκα μου... Γιατί δεν γελάτε; δεν είναι πολύ αστείο;

Με κοίταξε κατάματα.

— Δεν κατάλαβα, μου απήντησε.

— Πώς δεν καταλάβατε! Της το εξηγώ σαφέστερα.

— Δεν κατάλαβα, μου λέγει πάλι.

— Μη μου λέτε ότι δεν καταλάβατε! Της το ξαναλέγω με κυριολεξίες που δεν θ' άφηναν αμφιβολία ούτε σε παιδί.

— Δεν κατάλαβα επιμένει σοβαρή.

Έγινα κατακόκκινος.

— Με συγχωρείτε, της είπα, εγώ δεν κατάλαβα. Τώρα όμως καταλαβαίνω και σας ζητώ συγγνώμην. Τι θα σκεφθείτε για μένα;

Πόσο πρόστυχο αισθάνθηκα τον εαυτό μου! Είχα όρεξη να γυρίσω πίσω, να φύγω, να μη την ξαναδώ. Ή να κάνω κάτι το ταπεινωτικό, να γονατίσω κάτω, όχι τόσο να εξευτελισθώ σ' αυτήν όσο στον ίδιο τον εαυτό μου.

Παρητήρησε την απελπισία μου και βρήκε τα λόγια που έπρεπε.

— Δεν φταίτε σεις. Είναι το περιβάλλον που με συναντήσατε.

Περπατούσε γρήγορα, με μεγάλα βήματα. Εβίαζα το βήμα δίπλα της κάπως λαχανιασμένος. Είχαμε βγει από το χωριό και περνούσαμε μπρος από το Μουσείον. Στάθηκα και την ρώτησα.

— Δεν θέλετε να μπούμε; Είναι πολύ ενδιαφέρον. Θα δείτε και τον... τον..

— Τον ομφαλόν της γης; Επεσκέφθηκα χθες το μουσείον.

Ξεκινούμε πάλι επάνω στον σκονισμένο δρόμο που πλευρίζει τον λόφο, γεμάτον ακρωτηριασμένους κίονας και όγκους μαρμάρου που λάμπουν εκτυφλωτικά. Βάζω τα σκούρα γυαλιά να προφυλάξω τα μάτια μου από την αντανάκλαση.

Ζητώ να πω κάτι, κάτι σχετικό με όσα βλέπαμε, ή έστω κάτι αδιάφορο, αλλά ο νους μου είχε παραλύσει. Γύριζε πάντα γύρω στο πρόστυχο φέρσιμό μου.

— Ξέρετε και πριν, στο ξενοδοχείο, ήθελα να σας ρωτήσω και δεν τολμούσα. Ήθελα να σας ρωτήσω ακριβώς πώς συμβαίνει να βρίσκεσθε με τέτοια συντροφιά. Είσθε τόσο διαφορετική...

— Τόσο διαφορετική! Πρώτον, πώς μπορείτε να καταλάβετε τόσο γρήγορα τι είμαι!

Πράγματι σκέφθηκα βιάστηκα. Πώς είναι δυνατόν να το καταλάβω τόσο γρήγορα;

— Ελάτε, πρέπει βλέπω να σας διηγηθώ τη μικρή μου ζωή. Από τότε που έχασα τον πατέρα μου μένομε σχεδόν διαρκώς στον Πόρο έκτος από ένα διάστημα που πήγαμε στο Βέλγιο, στους συγγενείς της μαμάς. Ερχόμαστε κάποτε στην Αθήνα και μένομε φυσικά στις θείας μου, στις μητέρας της Καίτης. Της μαμάς δεν της αρέσει η συντροφιά της Καίτης και δεν θέλει να πηγαίνω μαζί της. Αυτή τη φορά όμως ήταν μια ευκαιρία για μένα να επισκεφθώ τους Δελφούς. Η μαμά δεν ήθελε στην αρχή αλλά την παρακάλεσα τόσο πολύ που στο τέλος μου είπε πως έχει εμπιστοσύνη σε μένα.

Λοιπόν δεν είχα μπροστά μου παρά ένα παιδί.

Ένα παιδί αθώο που μούχλιαζε στη μοναξιά του μικροσκοπικού νησιού. Βλέπω ένα υγρό βροχερό απομεσήμερο του φθινοπώρου που το πλακώνει ο βαρύς συννεφιασμένος ουρανός. Πίσω από το τζάμι ενός παραθύρου ένα καστανό κεφαλάκι είναι σκυμμένο επάνω σ' ένα χονδρό ύφασμα. Τι μελαγχολία!

— Να, έκανε η Βίργκω με σφιγμένα δόντια. Πατά με λύσσα ένα αθώο μεγάλο πράσινο έντομο που σπαρταρά κάτω οπό το πέλμα της.

— Είναι αγγουροφάγος, μου εξήγησε. Ας είναι, για χατίρι του, εγώ θα έτρωγα εν' αγγούρι ολιγότερο.

— Δεν φαντάζεσθε τι ωραία περνούμε στον Πόρο, μου λέγει χαρούμενη. Είναι οι αξιωματικοί του Προγυμναστηρίου με τις οικογένειές των και μαζευόμαστε κάθε βράδυ σχεδόν, πότε στο ένα σπίτι και πότε στο άλλο. Είμαι βεβαία ότι στην Αθήνα δεν χορεύετε τόσο συχνά όσο εμείς στον Πόρο.

Ώστε διαφέρει το πράγμα. Είναι και οι αξιωματικοί του ναυτικού.

Οι μητέρες ξέρουν τι κάνουν. Μόνον οι μητέρες;

— Κάνομε κι ένα σωρό εκδρομές, πότε με βενζινάκατο και πότε με μοτοσυκλέτες. Αφήστε δα πόσος κόσμος έρχεται το καλοκαίρι.

Άσκοπη και ασυνάρτητη φλυαρία μέσα σ' ένα περιβάλλον που επέβαλλε την σιωπή.

Φθάσαμε στα πόδια του κόκκινου όγκου των Φαιδριάδων. Από μία ρωγμή αναβλύζει η ιερά πηγή της Νύμφης Κασταλίας, ελεύθερη από τότε που ο Πύθιος Απόλλων σκότωσε την μιαρή Δράκαινα.

— Τι ζέστη που κάνει μ' αυτό τον ήλιο!

— Πιέτε από την Κασταλία να δροσισθείτε, της λέγω απότομα, δυσαρεστημένος από τον περίπατό μου.

— Χθες είπατε πως είναι μολυσμένη.

— Ανοησίες. Το είπα χωρατά, ελάτε πιείτε.

— Όχι, επέμεινε και κινούσε το κεφάλι αρνητικά. Πιείτε σεις πρώτος.

Δεν μπόρεσα παρά να γελάσω μ' αυτή την βάρβαρη καχυποψία. Έσκυφα να πιω και κατόπιν γέμισα τις χούφτες μου και της προσέφερα. Εβύθισε τα χείλη της και ήπие λαίμαργα. Ο λαιμός της πίσω, εκεί

που αρχίζουν τα μαλλιά έχει μια σειρά μικρά μαργαριτάρια από διαφανείς ολόδροσες σταγόνες ιδρώτος. Είμαι ακόμη διψασμένος σαν Τάνταλος.

Γύρω ο ορίζων είναι αποκλεισμένος από τ' απότομα γυμνά βουνά και μόνον εμπρός, κάτω, εκτείνεται η στενή πεδιάς κατάφυτη από ελαιώνας, με ελιγμούς, σαν ασημένιο ποτάμι που φθάνει μακριά ως την απέναντι οροσειρά. Σαν ποτάμι ξεχειλισμένο.

Καθίσαμε κατά γης επάνω στην κλιτύν, από την άλλη πλευρά του δρόμου, με την πλάτη γυρισμένη στις Φαιδριάδας.

Δεξιά ο λόφος, σκεπασμένος με τα μαρμάρινα ερείπια, ρίχνει μια διάτορη κραυγή μέσα στο εντατικό φως·

— Νενίκηκάς με Ναζωραίε!

Ο ξανθός Φοίβος έρημος πλανάται μέσα στα συντρίμματα, προσπαθώντας να πιαστεί σ' αυτά και να τα χαϊδέψει όσο μπορούσε περισσότερο καιρό.

....Χαμαί πέσε δαίδαλος αυλά,

ουκέτι Φοίβος έχει καλύβαν, ου μάντιδα δάφνην,

ου παγάν λαλέουσαν...

Η δαίδαλος αυλά και η καλύβη κείτονται χάμω από το χέρι των ανθρώπων που επίστεψαν πως οι θεοί δεν κατοικούν μέσα σε ναούς χειροποίητους. Τώρα σκαλίζουν την γη και ψάχνουν και συναρμολογούν κάθε παλιό κομμάτι μάρμαρο ζητώντας να εμπνευσθούν στο κτίσιμο των ναών των νέων θεών των.

Και η λαλέουσα παγά; Κελαρύζει εκεί δίπλα σαν παρηγοριά και σαν υπόσχεσις.

— Πρέπει να δείτε και το δικό μας δάσος, το λεμονοδάσος, απέναντι στον Πόρο. Είναι ένα μεγάλο δάσος από λεμονιές και πορτοκαλιές που σκεπάζει ολόκληρο το βουναλάκι. Καταπράσινο, όχι γκριζο όπως αυτά τα ελιόδενδρα. Τα φύλλα των είναι αδρά σαν σάρκα. Την άνοιξη μοσχοβολά όλος ο τόπος. Και όταν δέσουν οι καρποί και κρέμονται ολόχρυσοι και βαρείς, έχει κανείς ζωντανή την εντύπωση της μητρότητος. Πρέπει να έλθετε χωρίς άλλο στο νησί μας. Δεν μπορώ να υποφέρω αυτές τις σκληρές γραμμές εδώ γύρω. Εκεί όλα είναι λεπτά και τα χρώματα μαγεύουν. Είναι το νησί της χαράς. Ελάτε τώρα την άνοιξη.

Μου ήλθε να γελάσω με τον ενθουσιασμό της. Το νησί της χαράς!

Και ο καημένος ο αγγουροφάγος; Πόσους να έχει σκοτώσει στο νησί της χαράς;

— Θα έλθω ευχαρίστως.

Εμείναμε σιωπηλοί μέσα στην φωτεινή γαλήνη των βουνών. Πολύχρωμα ζώφια ανεβοκατεβαίνουν διστακτικά τις πέτρες και κρύβονται στην μυστηριώδη λόχη της χλόης. Ένας γυπαετός διέσχισε το γαλανό διάστημα μ' ένα κόασμα διαπεραστικό και χάθηκε πίσω από τους βράχους.

Σηκώθηκα εκνευρισμένος.

— Ένα πράγμα δεν μπορώ να καταλάβω. Αυτό το περιβάλλον δεν σας εμπνέει; Δεν είπατε ούτε λέξη! Σκεφθήκατε ποτέ όλην αυτή την περασμένη δόξα; Το κατάλευκο τέμενος ανάμεσα στους θησαυρούς των πόλεων και τις χιλιάδες τα αγάλματα; Όλος ο παλαιός κόσμος είχε το βλέμμα του εστραμμένο εδώ και περίμενε να μιλήσει ο Θεός. Ήταν το παγκόσμιον ιερόν.

Η Βίργκω τινάχθηκε ορθία.

— Το παγκόσμιον ιερόν; επανέλαβε με αγανάκτηση. Αυτός δεν είναι τόπος προσευχής. Είναι τόπος φρίκης που η γαλήνη τον έχει εγκαταλείψει για πάντα. Ακόμα και τα αγάλματα που σώζονται έχουν μια φρικτή και υποβλητική ακινησία. Όλη τη νύχτα δεν μπόρεσα να κοιμηθώ, μ' όλο τον περίπατο που

έκανα. (Χμ, καλά το είχα καταλάβει). Με παρακολουθούσαν παντού προσηλωμένα επάνω μου τα μάτια του Ηνιόχου. Γι' αυτό δεν θέλησα να ξαναπάγω στο Μουσείο. Δεν με κοιτάζε με τις κόρες των ματιών του αλλά με το ασπράδι που φωσφόριζε μέσα στο σκοτάδι και άφην' ένα κενόν στη μέση. Είδατε τα λεπτά του πόδια; Νομίζει κανείς ότι πάλλουν από ζωή σαν να ήταν η καρδιά του κλεισμένη εκεί μέσα.

Τα πράσινα μάτια είναι γεμάτα σκιά μέσα σ' έναν μελανό κύκλο. Το στήθος της εξογκούται

— Είναι η άνοιξις και ο περίπατος στο σεληνόφως της λέγω αργά. Δεν φταίει ο Ηνιόχος.

Της πιάνω το χέρι και της μιλώ με ήσυχη φωνή.

Αφήστε να σας οδηγήσω εγώ. Ξεχάσετε τον εαυτό σας και φαντασθείτε μίαν αρχαία πομπή να προχωρεί ρυθμικά στους ήχους του αυλού και της κιθάρας, με τας κινήσεις που είναι αποτυπωμένες επάνω στα αρχαία αγγεία. Αναπαραστήσετε την διδασκαλία μιας τραγωδίας σ' αυτό το θέατρο εδώ και ν' αντηχούν επάνω στις Φαιδριάδες οι στίχοι του Αισχύλου και του Σοφοκλέους. Δεν ονειροπολείτε να ξαναζωντανέψουν όλ' αυτά σε μια ζωή που να συνδυάζει την τελεία αρμονία σε κάθε εμφάνισή της; Η τριάς του ρυθμού: οι στίχοι, αι κινήσεις, η μουσική.

Με εξετάζει από την κορυφή ως τα νύχια.

— Δεν μπορώ να σας φαντασθώ μέσα σ' αυτόν τον ρυθμόν με τα χονδρά σας γυαλιά και το μαλακό καπέλο.

Δεν πειράχθηκα βέβαια με τις ανοησίες της.

— Δεν πρόκειται για μένα, της απαντώ. Ούτε για μένα ούτε για σας. Πρόκειται για την αναβίωση των αρχαίων τελετών...

Με διέκοψε.

— Εφ' όσον δεν αναζεί και όλη η αρχαία ζωή, να την ζήσομε εμείς όλοι όπως όζουμε τώρα την καθημερινή μας ζωή, θα είναι απλώς μία σκηνοθεσία.

— Αλλά επί τέλους δεν έχετε ιδανικά;

Εκίνησε το κεφάλι σκεπτική. Τα μάτια της είναι βυθισμένα μακριά, πέραν από τον ορίζοντα.

— Τα ιδανικά μου; ένα κατάλευκο σπιτάκι μέσα σ' ένα καταπράσινο λιβάδι.

Η φωνή της είναι συρτή και ρεμβώδης.

Περίεργο! Το ίδιο όνειρο πλάθει και η Γκάμπυ όταν την πιάσει ο λυρισμός. Δεν υπάρχει αμφιβολία, κατά βάθος όλες οι γυναίκες, δηλαδή όλες οι ωραίες γυναίκες, σκέπτονται κατά τον ίδιο τρόπο.

— Έε! Βίργκω!

Από τον δρόμο της Αράχοβας κατεβαίνουν η Λήδα και η Καίτη αγκαλιασμένες από τη μέση.

— Αποφασίσαμε να φύγομε αμέσως μετά το φαγητό, είπε η Λήδα. Κύριε Αποστόλου ελπίζω να σας δω καμιά μέρα στο σπίτι.

II

Οι γνωστικοί άνθρωποι δεν μπορούν να εννοήσουν πώς είναι δυνατόν να διαβάσει κανείς; να καταλαβαίνει ότι διαβάσει και συγχρόνως να οραματίζεται ανθισμένες μυγδαλιές μέσα σε καταπράσινα τοπία που τ' αυλακώνουν φλύαρα και γελαστά ρυάκια.

Επίσης δεν μπορούν να εννοήσουν πώς είναι δυνατόν να μελετά κανείς ή να καταστρώνει σχέδια αρχιτεκτονικά ενώ στο διπλανό δωμάτιο τα δύο μεγάλα πιάνο σφυροκοπούν μία φούγκα του Μπαχ.

Κι αυτός χτίζει έναν μεταλλικό πύργο με μαθηματική ακρίβεια.

Τα σφυριά δώσ' του και κοπανούν: Τα τα ρα, τὰ τὰ τὰ τὰ, Τα τα ρα τὰ τὰ τὰ τὰ. Ακόμα λίγο και θα υψωθεί ως τον ουρανό που είναι καταγάλανος από τα μάτια των αγγέλων. Κάτι λείπει από τη βάση και ο Πύργος τρέμει. Περιμένεις ο δημιουργός του ν' αφηφήσει τον κίνδυνο και να πετάξει να πιαστεί από τ' αστέρια ή να γκρεμιστεί στην άβυσσο. Εκείνος όμως προτιμά να ξανακατεβεί μεθοδικό. Πλαταίνει τη βάση κι αρχίζει πάλι να σφυροκοπά με προσοχή κάθε καρφί και κάθε αρμό....

Σηκώνω το κεφάλι από το σχέδιο και προσέχω. Τα τα ρα τὰ τὰ τὰ τὰ. Το παίξιμο του πατέρα είναι όπως πάντα ελεύθερο και με φαντασία ενώ η μητέρα παίζει με ακρίβεια λειτουργική. Πώς κατορθώνουν να συγχρονίζουν το ρυθμό τους (ίσως και τη ζωή τους) είναι θαύμα.

Παίρνω ένα βιβλίο και μπαίνω στο σαλόνι. Το φωτίζει μόνον μια υψηλή φορητή λάμπα ανάμεσα στα δύο πιάνο. Κάθομαι σε μια πολυθρόνα στην άλλη άκρη και παρακολουθώ στους δύο εκτελεστές. Η μητέρα αλύγιστη με όλα τα χαρακτηριστικά εντατικά προσηλωμένα στην εκτέλεση, γεμάτη από την συμβατική ευσυνειδησία που κυριαρχεί στην ζωή της. Το καθήκον, το καθήκον. Έχει υποχρεώσεις όποιος κατάγεται από τους Οικονόμους τους εξ Οικονόμων.

Ποιο είναι το καθήκον παρακαλώ και ποιος μας το έχει ορίσει; Μάρθα, Μάρθα, μεριμνάς και τυρβάζεις περί πολλά, ενός δε χρεία εστί. Τίνος ενός; Ίσως το ξέρει ο αντικρινός μπακάλης;

Όποτε περνώ από την Πλάκα βλέπω το μάρμαρο εντοιχισμένο επάνω από την ερειπωμένη εξώπορτα.

«Ενταύθα έζησε και απέθανε Οικονόμος ο εξ Οικονόμων...»

Προσπαθώ να σχηματίσω μια ιδέα για τον μακρινό πρόγονό μου, τον πρόγονο του Οικονόμου της επιγραφής. Θα ήταν ίσως αυλικός στο παλάτι του Βυζαντίου. Μία ευλύγιστη σπονδυλική στήλη. Ή ένας διπλωμάτης με τρόπους ευγενικούς με μειδίαμα αινιγματικό στα χείλη και με μάτια που γελούν πονηρά. Τι αντίθεσις με τον μεγάλο διδάσκαλο του γένους, μορφή αυστηρά μέσα σε παχιές γούνες. Θα εδίδασκε ασφαλώς και σκληραγωγία.

Τώρα εγώ έχω την γκαρσονιέρα μου κοντά στο σπίτι που «έζησε και απέθανε» ο διδάσκαλος. Μία περίπλοκη ψυχή Βυζαντινού, ένας σχολαστικός, κι εγώ. Ελπίζω να τα καταφέρω να με ξεχάσ' η ιστορία εμένα.

Ο πατέρας γυρίζει και μου χαμογελά. Πόσο νέος φαίνεται ακόμη αν κι έχει περάσει τα πενήντα. Καθώς κάθομαι βλέπω πλαγίως τη λεπτή του μύτη και το αραιό και κάπως σγουρό γένη. Χαρακτηριστικά μάλλον αραβικά. Πώς βρέθηκαν στην οικογένειά του; Διώχνω την βέβηλη σκέψη.

Δεν θυμούμαι να τον είδα ποτέ ατημέλητο. Πάντα κομψός και θελκτικός. Για την απλή αυτή γυναίκα που παίζει πιάνο είναι όλ' αυτά; Δεν είναι δική μου δουλειά. Τίμα τον πατέρα σου και την μητέρα σου, δηλαδή να τους θεωρείς σαν όντα ουδέτερα, του γένους των αγγέλων και των μουλαριών...

Η φούγκα ετελείωσε με μια κραυγή ανθρώπινης αδυναμίας.

Μου έρχεται όρεξη να ρίξω λάδι στη φωτιά.

— Πατέρα, μου φαίνεται πως το παίξιμο της μητέρας προσαρμόζεσαι καλύτερα στον Μπαχ ενώ το δικό σου είναι μάλλον προσωπικό.

— Αυτό που σου λέγω πάντα κι εγώ Αλκιβιάδη. Οι κλασικοί δεν παίζονται έτσι.

Αλκιβιάδη! Άλκι, Άλκι. Ακόμη και τον αρχαίο συνώνυμό του έτσι θα τον εφώναζε η γυναίκα του.

— Οι κλασικοί, οι κλασικοί. Δεν ξέρετε να λέτε παρά αυτό. Εγώ τους κλασικούς τους μεταβάλλω σε ρομαντικούς. Όπως και ήσαν άλλωστε.

Άρπαξε από ένα τραπεζάκι μια μικρή Ταναγραία και αφού την χόρεψε στην παλάμη του την πέταξε υψηλά.

Η μητέρα βάζει μια φωνή και κλείνει τα μάτια. Η Ταναγραία διέγραψε μια καμπύλη στον αέρα. Μ' ένα πήδημα βρέθηκε στη μέση του δωματίου και την έπιασε στα πεταχτά.— Ορίστε αγαπητή μου.

Πέθανα στα γέλια.

— Γρήγορα, ένα βιεννέζικο βαλς, του φωνάζω.

Αγκαλιάζω τη μητέρα και την παρασύρω σ' ένα τρελό στριφογύρισμα και κατόπιν την καθίζω ασθμαίνουσα σε μια πολυθρόνα.

— Θα με πεθάνετε καμιά μέρα εσείς οι δύο.

Είμαι τόσο εύθυμος που κάνω μια ξεκάρφωτη ερώτηση.

— Πατέρα, γνώρισες κάποιον Δροσινό στο ναυτικό;

— Ναι, ήταν αξιωματικός του ναυτικού και είχε μια ωραία κόρη.

— Πώς μπορείς να ξέρεις την κόρη του; επενέβη η μητέρα. Ήταν σχεδόν μωρό όταν σκοτώθηκε ο πατέρας της. Κατόπιν έφυγαν αμέσως για το Βέλγιο.

Έχει δίκιο η μητέρα, δεν είναι απάντησις αυτή.

— Καληνύχτα, μας είπε. Είναι δέκα και μισή, πηγαίνω να πλαγιάσω.

Ο πατέρας ξαπλώθηκε στο ντιβάνι κι εγώ ξαναπιάνω μηχανικά το βιβλίο.

Δεν έχω όρεξη για διάβασμα απόψε. Για τα θέατρα είναι αργά, μπορώ όμως να πάγω στο Μπαρ. Θα συναντήσω ασφαλώς κάποιον γνωστό, τον Στέφανο ίσως.

Κατά βάθος δεν είναι κακό παιδί, θα κουβεντιάσαμε. Για ποιο θέμα; Δεν έχομε τίποτε κοινόν. Α Ναι, προχθές συναντηθήκαμε στους Δελφούς, τι σύμπτωσης! Δεν είναι κακό παιδί, έχει όμως γλώσσα ελεύθερη και μιλά πολύ ελαφρά για τις γυναίκες...

Θέλω να κτίσω κάτι μεγάλο. Μια εκκλησία μ' ένα δάσος από κολώνες. Αι βάσεις είναι πνιγμένες μέσα στον καπνό του θυμιατού και οι κολώνες φαίνονται μετέωρες... Όχι, θα κτίσω ένα παλάτι με μωσαϊκά στους τοίχους και με δάπεδο μαρμάρινο που το χαϊδεύουν δύο λεπτά ποδαράκια. Το χαϊδεύουν και ριγούν...

Μήπως είναι μόνον τα μεγάλα κτίρια που φανερώνουν την τέχνη; Μια έπαυλη στην εξοχή, μάλλον ένα σπιτάκι με καθαρό νησιώτικο ρυθμό που να φωνάζει από μακριά την ευτυχία μέσα στο ηλιακό φως, με την χαρούμενη τη θάλασσα μπροστά κι ένα σκιερό πευκώνα πίσω...

Τι ζάλη να γυρίζουν όλ' αυτά μέσα στο μυαλό. Χωρίς λόγο! Χωρίς κανένα λόγο... Σε λίγο τελειώνει η οπερέτα. Θα μπορούσα να περιμένω την Λίζα στην έξοδο. Ένα σεμνό tailleur και μέσα της βράζει ο διάβολος.

Ουφ, τι προσπάθεια χρειάζεται για ν' αφήσω την πολυθρόνα μου και τις σκέψεις μου...

— Πατέρα, δεν μου παίζεις κάτι σε παρακαλώ.

Σηκώνεται αργά μέσ' από το σύννεφο του καπνού των τσιγάρων και κάθεται ακίνητος μπροστά στο πιάνο.

— Ξέρεις, πατέρα, πριν θέλησα να σε πειράξω για το παίξιμό σου. Είμαι κι εγώ της γνώμης σου. Πρέπει να παίζει κανείς όπως αισθάνεται.

— Έχομε και οι δυο άδικο. Η μεγάλη τέχνη στη μουσική καθώς και στη ζωή, είναι να προσαρμόζεται κανείς στους κανόνες. Αλλέως, στο τέλος πάντοτε μετανοεί. Μία, δύο, την τρίτη φορά η Ταναγραία σπάζει.

— Εσύ έχεις μετανοήσει πατέρα;

— Τι θέλεις να σου παίξω; με ρωτά απότομα χωρίς ν' απαντήσει στην ερώτησή μου.

Ανασήκωσα τους ώμους με αδιαφορία και χώθηκα βαθύτερα μέσα στην πολυθρόνα.

— Θα σου παίξω Μέντελσον.

Κλω τα μάτια. Πρέπει κάποτε να κάνω κανένα ταξιδάκι στα νησιά. Σε δέκα δεκαπέντε μέρες, Δεκαπέντε ολόκληρες μέρες! Οι μέρες γίνονται νύχτες και περνούν γρήγορα σαν όνειρο, σαν όνειρο θερινής νυκτός.

Τώρα είναι άνοιξις και ανθίζουν τα μπιζέλια και τα σινάπια μέσα στο δάσος, δίπλα στην Αθήνα. Ο Πουκ και τα ξωτικά διασκεδάζουν τον Θησέα και την Ιππολύτη. Εις το διάστημα πετά ο Έρωσ ανάμεσα στην παγερά Σελήνη και την Γη και κάνει την Τιτάνια να ερωτευθεί. Παράτησε το ωραίο πριγκιπόπουλο κι ερωτεύεται μια Γαΐδουροκεφαλή — Σ' αγαπώ, της λέγει.— Κυρία μου, δεν βλέπω τι μου βρήκατε και μ' αγαπήσατε...

Στην άκρη κάθε φύλλου σιγοτρέμει και από μια σταγόνα δροσιάς. Τι οραματισμός σεληνοφώτιστος! Μέσα στην ομίχλη του βορρά να ονειρεύεσαι τις γλυκιές βραδιές της Αττικής. Οι φυλακισμένοι βλέπουν τα λαμπρότερα χρώματα και τα ωραιότερα τοπία. Ένα όνειρο εαρινό, ένα παραμύθι... ... Το βασιλόπουλο χώνεται μέσα στο παρθένο δάσος και χτυπώντας δεξιά κι αριστερά με το πλατύ σπαθί του, ανοίγει τον άγνωστο δρόμο και φθάνει υπερήφανο και ανήσυχος στον Κρυστάλλινο Πύργο που κοιμάται από χρόνια η πεντάμορφη.

Σε κάθε βήμα αντιλαλεί ως πέρα διαυγής ο ήχος του κρυστάλλου σαν μυριάδες ασημένια καμπανάκια. Όταν σταματά, η σιωπή σχοινοβατεί επάνω στην κοφτερή αιχμή του σπαθιού του. Τα παραμύθια μένουν αληθινά στον αιώνα τον απαντά και στους αιώνας των αιώνων. Στην αρχή ήταν το παραμύθι...

Λοιπόν πήρε μ' ευλάβεια στην αγκαλιά του την κοιμισμένη βασιλοπούλα και την κατέβασε προσεκτικά μέσα στο ξαφνισμένο δάσος που φωτίστηκε αμέσως από άπειρες πυγολαμπίδες. Την ξάπλωσε στο απαλό χορτάρι και την καμάρωνε χωρίς να τολμά να την εγγίσει. Την νόμιζε κι αυτή κρυστάλλινη και δεν ήξερε τι να την κάνει.

Ένα πουλάκι σείεται στην άκρη ενός κλώνου και γλυκοκελαηδεί. Του απαντά όλο το δάσος μ' ένα παθητικό κελάδημα. Γύρω, μέσα στα φυλλώματα, τα ξωτικά τους παρακολουθούν με πονηρά ματάκια και θροούν επάνω στα κλαδιά που λυγίζουν ελαφρά σαν στο φύσημα της αύρας.

Τώρα στην άκρη του κλώνου σίμωσε κι άλλο πουλάκι και τσιμπολογιέται με το πρώτο. Το βασιλόπουλο παίρνει θάρρος και της χαϊδεύει τα χρυσά μαλλιά. Κατόπιν σκύβει και την φιλά στο μέτωπο.

Του φάνηκε για μια στιγμή ότι μισάνοιξε το ένα μάτι. Κάθεται δίπλα της ώρες και ώρες με την ελπίδα ότι θα ξυπνήσει. Έπειτα πείνασε κι έφυγε για κυνήγι. Αμέσως σφύριξαν τα ξωτικά και μαζωχτήκαν κι έστησαν τρελό χορό γύρω στην πεντάμορφη...

Μια μέρα, εκεί που το βασιλόπουλο τριγύριζε εκστατικό μέσα στο δάσος, είδε από μακριά να λάμπουν τα νερά μιας λίμνης και μίαν οπάλινη νεράιδα με ξέπλεκα μαλλιά να παίζει ξένοιαστη στην όχθη. Πλησίασε σιγά σιγά.

Η νεράιδα τον κοιτάζει και βάζει τα γέλια. Έπειτα φεύγει από την όχθη και στέκεται στη μέση του νερού. Το χτυπά με τα χεράκια της και ξεπετούν χίλια διαμάντια. Τρέχει να φθάσει την όχθη αλλά η λίμνη φεύγει γρήγορα μπροστά του με την οπάλινη νεράιδα καταμεσής. Όσο τρέχει, τόσο απομακρύνεται η λίμνη.

Σκέφθηκε τότε την κοιμισμένη και γυρίζει πίσω να την ξενυχτήσει.

Την βρήκε καθισμένη στο χορτάρι να πλέκει ένα στεφάνι και να σιγοτραγουδεί. Τον κοιτάζει με τα λαμπερά της μάτια και του χαμογελά γλυκά. Κάνει να την σφίξει στην αγκαλιά του. Στέκεται όμως και διστάζει.

— Πώς ξύπνησες; την ρωτά.

— Με ξύπνησαν τα ξωτικά.

— Γιατί δεν με περίμενες να σε ξυπνήσω;

— Τόσον καιρό περίμενα. Τώρα όμως ξύπνησα για σένα μονάχα.

— Εγώ όμως σε βρήκα στον Πύργο και σ' έφερα εδώ.

— Με βρήκες επειδή υπήρχα. Αν δεν υπήρχα δεν θα μ' εύρισκες.

— Καλά, βρήκα όμως και τη νεράιδα. Και πριν να μπω μέσα στο παρθένο δάσος είχα συναντήσει νεράιδες κι έπαιξα μαζί τους.

— Εγώ για σένα ξύπνησα, του λέγει πάλι.

Σηκώνεται γελαστή και τον αγκαλιάζει και τον φιλά με πάθος...

Εκείνη την στιγμή γίνηκε η μεγάλη μεταβολή στον κόσμο. Ένα ρίγος διέτρεξε το σύμπαν. Ήταν ακριβώς η στιγμή που πήραν τέλος τα παραμύθια μια για πάντα και χάθηκαν τα ξωτικά και οι νεράιδες. Σηκώθηκε η αχλή του παραμυθιού. Ο Κόσμος παρουσιάσθηκε γυμνός και τρέμων όπως τον ξέρομε και τώρα.

Τι συνέβη κατόπιν με το Βασιλόπουλο και την Πεντάμορφη; Το παραμύθι τελειώνει εκεί που αρχίζει η πραγματικότητα.

Στην αρχή της δημιουργίας ήταν το παραμύθι. Ίσως να είναι πάλι και στο τέλος της... ..

III

Την άνοιξη δεν την αισθάνομαι τόσο από την αλλαγή της φύσεως όσο από την μεταβολή που διακρίνω στους ομοίους μου. Οι άνδρες έχουν μάτια βαριά και αποπνέουν μίαν οσμή τράγου. Μου κάνει κακό να βλέπω τις γυναίκες να περνούν δίπλα τους προκλητικές χωρίς κανέναν αποτροπιασμό. Σε κάθε άνδρα υποπτεύομαι έναν συναγωνιστή, έναν κατώτερο συναγωνιστή που εκμεταλλεύεται την εποχή του έτους.

Οι πρώτες ανοιξιάτικες ζέστες. Η οδός Πανεπιστημίου, κατά το μεσημέρι, δεν έχει ούτε μόριον σκιάς. Ο λάρυγγάς μου καίει. Λαχταρώ να ξαπλώσω κάτω από ένα φουντωτό πεύκο να με δροσίσω το φύσημα του μπάτη και καταντώ στο «Στούντιο» με τον σκοπό να πάρω ένα ούζο.

Στην είσοδο μια κίνησης ασυνήθης. Κυρίες πηγαινοέρχονται απησχολημένες και δίνουν οδηγίες σε μερικούς νεαρούς με κολλημένα γυαλιστερά μαλλιά και ύφος ανθρώπων από τους οποίους εξαρτάται το σύμπαν. Οι υπηρέται τοποθετούν γλάστρες με πελώρια φοινικοειδή. Προχωρώ στα σαλόνια. Οι τοίχοι είναι σκεπασμένοι με υφάσματα μωβ και πορτοκαλιά. Ένας νέος διορθώνει μια πτυχή με νωχελείς κινήσεις και οπισθοχωρεί με μάτια μισοκλεισμένα για να κρίνει το αριστούργημα.

Καθώς πλησιάζω τη σκεπαστή βεράντα που δίνει στον κήπο, με κτυπά καταπρόσωπο ένα κύμα αρωματισμένο. Στέκομαι και κοιτάζω. Οι τέντες προς τον κήπο είναι κατεβασμένες. Η βεράντα βυθισμένη στην σκιά και μόνον κάτω από την τέντα μια λωρίδα γης ανάβει στον ήλιο εκτυφλωτική. Σκέπτομαι την Σαχάρα και το πορτοκαλί ύφασμα.

Κόσμος ελάχιστος εδώ μέσα. Μόνον τρία τέσσερα τραπεζάκια είναι πιασμένα. Σε μια γωνιά, ολίγο παράμερα, διακρίνω την Λήδα. Κάθεται με το κεφάλι ακουμπισμένο πίσω στον τοίχο, το πρόσωπο σχεδόν οριζόντιο. Σ' αυτή την στάση, το δέρμα φαίνεται παρά ποτέ κολλημένο στα οστά του προσώπου. Απέναντί της η Καίτη έχει τους αγκώνες επάνω στο τραπεζάκι που της χωρίζει και της μιλά ζωηρά. Παύει, την κοιτάζει και ξαναρχίζει. Κάθε τόσο η Λήδα κινεί το κεφάλι αρνητικά.

Με παρετήρησε και μου γνώφει να πλησιάσω. Η Καίτη έστρεψε να δει. Διακρίνω στο πρόσωπό της έναν μορφασμό δυσαρρεσκείας.

— Τι συμβαίνει; σκέπτομαι καθώς προχωρώ. Η αιχμάλωτος σπάνει τα δεσμά;
Η Λήδα μου έκανε θέση να καθίσω δίπλα της επάνω στο στενό καναπεδάκι.

— Θα έλθετε αύριο στην υποδοχή; με ρωτά με άτονη φωνή και με χείλη που μόλις κινούνται. Το δέρμα πάντα κολλημένο στα οστά.

Μια εντύπωση μούμιας που ελκύει νοσηρά.

— Ποια υποδοχή;

— Προς τιμήν του Σαλχανατί.

Ποιος είναι πάλι αυτός ο Σημίτης! Εξακολουθεί σε τόνον ιεροτελεστίας

— Είναι απόστολος του Φθα Καραπουσί. Το τέλειον εν τη επιγείω ζωή δια των εναλλαγών μέχρι τελείας εξαντλήσεως της ηδονής.

Ο κυνισμός δεν της πηγαίνει άσχημα.

— Και είσθε οπαδός αυτού του δόγματος; την ρωτώ με κωμική σοβαρότητα.

— Ανέκαθεν, πριν μάθω καν ότι υπάρχει τέτοιο δόγμα. Η Καίτη όμως δεν συμφωνεί μαζί μου. Αυτή είναι υπέρ της αιωνίας μονοτονίας.

Ό,τι γυμνό φαινόταν, τα χέρια της, το πρόσωπό της, ο λαιμός της, απέπνεαν την ηδυπάθεια, σαν ένα δέρμα που έχει απορροφήσει την οσμήν του περιβάλλοντος. Λέγουν πολλά γι' αυτήν, αλλά δεν γνωρίζω τίποτε συγκεκριμένο από την ζωή της.

— Για την Καίτη, εξηκολούθησε η Λήδα, ένα κι ένα κάνουν δύο και τα ανόμοια δεν έλκονται.

Κοιτάζω τα βαμμένα χείλη της και προσπαθώ να φαντασθώ όλα τα μέρη του σώματος που έχουν εγγίσει.

Η Καίτη δεν λέγει λέξη. Κάθεται συγκεντρωμένη με μια έκφραση πόνου χυμένη στο πρόσωπό της. Αν πρόκειται να διαλέξω μεταξύ των δύο, ασφαλώς η συμπάθειά μου πηγαίνει προς το αγοροκόριτσο με το τραγικό προσωπίο. Τα μάτια της είναι υγρά γεμάτα παράπονο και ικεσία. Έτσι θα ήταν η Σαπφώ ένα βράδυ στην μοναξιά της ταράσας ενώ δүйει η Σελήνη και τρεμοσβήνει η Πούλια.

— Πρέπει να έλθετε χωρίς άλλο αύριο μου λέγει πάλι η Λήδα.

Διακρίνω μία σύσπαση στα χαρακτηριστικά της Καίτης. Ω, δεν έχει λόγο να φοβάται από μένα. Δόξα σοι ο Θεός δεν επεθύμησα ακόμη την γυναίκα του πλησίον μου.

— Τι γίνεται η εξαδέλφη σας; την ρώτησα.

— Έχει πάγει στον Πόρο θέλει να προφθάσει το Λεμονοδάσος ανθισμένο.

— Αλήθεια, τι είναι αυτή η μυρωδιά εδώ μέσα; Μήπως είναι κι αυτή προς τιμήν του Σαλχανατί;

— Είναι οι πορτοκαλιές του κήπου.

— Άνθη πορτοκαλιάς... Άνθη πορτοκαλιάς... ψιθυρίζει η Λήδα και ονειροπολεί ποιος ξέρει τι. Έξαφνα η φωνή της γίνηκε τραχεία.

— Ω! τι βάρβαρη που είναι η εξαδέλφη σου Καίτη! Πόσο πρωτόγονη!

Ο νους μου πάγει πίσω στο επεισόδιο της Κασταλίας. Πράγματι είναι βάρβαρη. Βλέπω έναν αυχένα δροσερό, με μαργαριτάρια στην παρυφή των καστανών μαλλιών. Μια αχτίνα του ηλίου βγαίνει μέσ' από τα σύννεφα και πέφτει επάνω στον ανθισμένο κάμπο.

— Κάθε Σάββατο έχει πλοίο για τον Πόρο, εξηκολούθησε η Καίτη. Πρέπει να πάτε κάποτε αφού σας προσκάλεσε η Βίργκω.

Πώς το ξέρει ότι με προσκάλεσε η Βίργκω; Αύριο είναι Σάββατο.

Τι επιμονή να με απομακρύνει από την Λήδα. Μου έρχεται να βάλω το μπράτσο γύρω στους ώμους της όπως θα έκανα για να καθησυχάσω έναν φίλο, και να της πω: Έννοια σου δεν διατρέχει κανέναν κίνδυνο από μένα. Εγώ είμαι για την χαρά και την δροσιά.

Ναι θα πάγω κάποτε . . .

Η Λήδα έχει ανοίξει το τζαντάκι της και διορθώνει το πρόσωπό της με προσοχή.

— Φεύγεις Λήδα: την ρώτησε η Καίτη με αγωνία. Έρχομαι κι εγώ μαζί σου.

Η βεράντα έχει ερημωθεί. Κάθομαι μόνος στο καναπέδακι, ελαφρά ζαλισμένος από το ούζο και τα τσιγάρα. Το ανοιξιάτικο αεράκι κάνει την τέντα να πλαταγίζει. Ταξιδεύω μ' ένα καράβι και φαίνονται μακριά τα ηλιόλουστα ακρογιάλια. Ο μπάτης φέρνει τις μεθυστικές μυρωδιές των. Το καράβι αρμενίζει επάνω σε μian αφρισμένη θάλασσα γεμάτη βαρκούλες με άσπρα πανιά. Ένα νησί με σπιτάκια ασβεστωμένα. Πολύχρωμα ρούχα, προπάντων κόκκινα, που φαίνονται σαν εορτάσιμες σημαίες, ανεμίζουν στις ταράτσες.

— Γεια σου Παύλο.

Τινάζομαι ξαφνισμένος στην φωνή του Στεφάνου.

— Έφυγε η παρέα σου; Σας είχα δει πριν εδώ. Βλέπω δεν άργησες να πέσεις δίπλα στην ζωντοχήρα.

— Ποια ζωντοχήρα; τον ρωτώ.

— Τη Λήδα. Δεν έμαθες ότι χωρίζει με τον Κυρ-Ανδρέα και βρίσκονται στα δικαστήρια για το διαζύγιο;

Ώστε ο μελαγχολικός Κύριος Κοστωνίτης ίσως ξανάβρει την ευθυμία του. Όχι, δεν είχα μάθει τίποτε.

— Έλα πάμε τώρα. Είναι μία και μισή. Σε συνοδεύω ως το σπίτι σου.

Τον ευχαρίστησα. Δεν θα πήγαινα στο σπίτι. Θα έτρωγα κάτι εδώ. Άλλωστε περιμένω κάποιον.

Έμεινα πάλι μόνος. Στον αέρα μένει κάτι από την ανησυχία των δύο βασανισμένων γυναικών. Ο μεσημβρινός πειρασμός με αγκυλώνει με την τρίαينά του. Βλέπω ένα μαλακό ντιβάνι πνιγμένο μέσα σε αρωματισμένες αναθυμιάσεις και διακρίνω μια λεπτή γυναικεία μορφή ξαπλωμένη. Το δέρμα διατρέχουν γαλάζιες φλέβες, είναι θαμπό, και τα οστά σχηματίζουν γωνίες στους ώμους και τους γόφους. Η επιδερμίδα είναι κολλημένη στα μήλα, κι επάνω από αυτά δύο μάτια με τις κόρες ανεστραμμένες κοιτάζουν απλανή μέσ' από τις βαθιές και μελανές κόγχες.

Αλλά η οπτασία αυτή δεν αντέχει στο φως του μεσημεριού και στο ανοιξιάτικο αεράκι.

Σηκώνομαι να φύγω. Έξω τα έντομα βομβούν.

.....

Μέσα στο μικρό σαλονάκι του καταστρώματος, στο ξύλινο καναπεδάκι κάθονται κατά σειρά απέναντί μου, ένας γέρος με βράκες και τρεις νησιώτισσες. Τρώγουν πορτοκάλια πετώντας τις φλούδες χάμω. Από τότε που ανέβηκα στο πλοίο δεν κινήθηκα από τη θέση μου, μ' ένα βιβλίο για συντροφιά.

— Μόλις πέσει ο αέρας θα 'χομε βροχή, λέγει ο καμαρώτος ακουμπώντας το δίσκο με τον καφέ.

Πράγματι ο ήλιος έκαιε πολύ τις τελευταίες ημέρες και αυτό ήταν προμήνυμα βροχής. Το μεσημέρι, ακόμη ο ουρανός ήταν σχεδόν αίθριος αλλά η νοτιά που σηκώθηκε τον γέμισε σύννεφα και τη θάλασσα μικρά μολυβιά κυματάκια.

Είναι λίγη ώρα που αφήσαμε την Αίγινα. Από το παραθυράκι του σαλονιού βλέπω πού και πού κανένα ξερονήσι, μολυβί κι αυτό, κάτω από τα σκοτεινά σύννεφα. Τρεις τόνοι γκρίζοι ο ένας επάνω στον άλλον.

Αισθάνομαι μέσα μου μια ψυχή φθινοπωρινή. Την βιάζω να νιώσει πως είναι άνοιξις και πως η συννεφιά είναι διαβατική. Θα την ακολουθήσουν τέσσερες μήνες ηλιόλουστοι λαμπρού καλοκαιριού. Άδικο όμως. Πετά χωρίς σταθμό προς το μακρινό φθινόπωρο και τρέμει.

Αν μου ήταν δυνατόν θα γύριζα πίσω αμέσως. Τι ιδέα να πάγω στον Πόρο!

Κι αν έπιανε βροχή; Τι γελοίο κάμωμα!

— Τι θέλετε παρακαλώ; θα με ρωτήσει ίσως.

Αν ήταν καλός καιρός θ' απαντούσα.

— Ήθελα να πάρω λίγον αέρα μ' αυτόν τον θαυμάσιο καιρό και μπήκα στο πλοίο στην τύχη. Είμαι πολύ ευτυχής Δεσποινίς που έτυχε να σας συναντήσω.

Κοιτάζω τις τρεις γυναίκες απέναντί μου. Οι δύο είναι κίτρινες και μελαγχολικές, χωρίς ηλικία. Η άλλη νεοτάτη, με μεγάλα νησιώτικα μάτια, με την μέση σφιγμένη μέσα στο στενό ζιπούνι. Υψηλότερα το ζιπούνι ξεκούμπωτο αφήνει ελεύθερο το γεμάτο στήθος που φουσκώνει το χονδρό πουκάμισο. Ένα Μινωικό γυναικείο αγαλματάκι της Κνωσού.

Κάνουμε σκάλα στα Μέθανα αλλά σαλπάρουμε σχεδόν αμέσως. Ο καμαρότος μου εξηγεί πως δεν είναι ακόμη η εποχή. Κατά τον Μάιο αρχίζει ο κόσμος να παραθερίζει. Το τι γίνεται τα Σαββατοκύριακα ανάμεσα σε Αίγινα, Πόρο, Σπέτσες!

Αρχίζει να σκοτεινιάζει. Αφήνω το διάβασμα και βγαίνω στο κατάστρωμα. Σε λίγο μία σκιά διαγράφεται επάνω στο φωτισμένο τετράγωνο εμπρός στην πόρτα του σαλονιού. Η νησιωτοπούλα με τα μεγάλα μάτια έρχεται κι ακουμπά στα κάγκελα, δύο βήματα παραπέρα, κι αναστενάζει.

— Στον Πόρο θα βγεις; με ρωτά σιγά, χωρίς να γυρίσει το κεφάλι, με την τραγουδιστή νησιώτικη προφορά.

— Ναι στον Πόρο. Είσαι παντρεμένη;

— Όχι, είμαι αρραβωνιασμένη.

Γελά και μου γυρίζει την πλάτη. Καθώς απομακρύνεται οι γόφοι της λικνίζουν την φούστα με τις χίλιες δίπλες που φθάνει ως τους αστραγάλους, στενή στη μέση και φαρδιά κάτω.

Να επιτέλους τα φώτα του Πόρου. Προς στιγμήν σκέπτομαι να μη βγω, να επιστρέψω στον Πειραιά, κάνοντας με το πλοίο όλο τον γύρο, δύο ημέρες.

Μια ματιά όμως στη μαύρη τρύπα της σκάλας που οδηγεί στις καμπίνες, και η μυρωδιά που ανεβαίνει από εκεί κάτω, με κάνουν να πάρω τη μικρή βαλίτσα και να πηδήσω στη βάρκα.

Με βγάζει στην παραλία. Κοιτάζω γύρω. Πού θα πήγαινα αυτή την ώρα; Ω ασφαλώς αν βρισκόμουν ακόμη και στην Πολυνησία θα αισθανόμουν ολιγότερο ξενιτεμένος.

Διαβάζω επάνω από μια πόρτα Καφενείον και Ζυθεστιατόριον ο Κολοκοτρώνης». Μπαίνω σε μιαν ατμόσφαιρα καπνού γεμάτη άντρες. Προχωρώ δειλά μ' ελιγμούς ανάμεσα στα τραπεζάκια και κάθομαι σε μια γωνιά. Ένας μουστακαλής χωρίς κολάρο στέκεται, μπροστά μου.

Ξενοδοχείο; επάνω είναι το δικό μας, το καλύτερο ξενοδοχείο του νησιού. Μετά το «αρνάκι γάλακτος ψητό» και το «ραβανί» με οδηγούν στο δωμάτιό μου. Πώς είναι δυνατόν να μείνω εδώ μέσα με ανοιχτά μάτια! Αισθάνομαι κλεισμένος μέσα σ' ένα φέρετρο σάπιο και σκληρόβρωτο.

Κατεβαίνω γρήγορα και βγαίνω να περιπατήσω. Ο παραλιακός δρόμος είναι αμυδρά φωτισμένος. Τον ακολουθώ καθώς στρέφει και βρίσκομαι στο σκοτάδι. Αριστερά διακρίνω τον φωσφορισμό της θαλάσσης και δεξιά αραιά σκοτεινά σπιτάκια.

Προχωρώ επί ώρα πολλή στον έρημο δρόμο, Κάτω γυαλίζουν νερά. Φαίνονται σαν έλος χωρίς διάβαση. Δεν διακρίνω τίποτε και σταματώ. Γύρω είναι ερημιά και μόνον εμπρός, μακριά, βλέπω δύο σειρές αραδιασμένα φώτα. Έξαφνα σημαίνει το σιωπητήριο. Τα φώτα σβήνουν δια μιας και η σιωπή ξαπλώνεται βαθύτερη.

Γυρίζω πίσω. Η νοτιά φυσά και δεν εννοεί να βρέξει. Καθώς σηκώνω τα μάτια ξεχωρίζω έναν όγκο σκυθρωπό και πού και πού, υψηλά, κανένα φως. Καταλαβαίνω πως είναι σπίτια, στριμωγμένα το ένα κοντά στο άλλο, αλληλοκαβαληκεμμένα, σκαρφαλωμένα επάνω στο λόφο. Ένα φανταστικό και βαρύ οικοδόμημα, ένας πελώριος ναός μιας άγνωστης θρησκείας που δεσπόζει σαν εφιάλτης.

— Το νησί της χαράς; Το νησί της θλίψης.

... Ο διάδρομος του ξενοδοχείου είναι φωτισμένος με ασετιλίνη που σκορπίζει μια μυρωδιά σκόρδου.

Καθώς φθάνω εμπρός στο δωμάτιό μου, ανοίγει η απέναντι πόρτα και παρουσιάζεται το Μινωικό αγαλματάκι του πλοίου.

Διστάζω. Εκείνη ξανακλείνει οπίσω της την πόρτα και περιμένει. Κοιτάζω από τα δύο μέρη του διαδρόμου και κατόπιν την ερωτώ.

— Εδώ κάθεςαι;

— Αύριο το πρωί θα φύγω για το χωριό μου.

Με πλησιάζει και χαμηλώνει τα μάτια.

— Έλα μέσα, της λέγω και ανοίγω την πόρτα του δωματίου μου.

— Θα με χαλάσεις.

— Όχι, δε θα σε χαλάσω.

Η φωνή μου τρέμει και η καρδιά μου αρχίζει να κτυπά.

— Θα με στεφανωθείς;

Μένω άναυδος σ' αυτή την πρόταση και δεν ξέρω τι ν' απαντήσω. Σκέπτομαι να την αγκαλιάσω και να την τραβήξω μέσα αλλά με καταλαμβάνει ένας γελοίος φόβος. Στέκομαι αναποφάσιτος μπροστά σ' αυτή τη χωριατοπούλα με τα χαμηλωμένα μάτια.

Μου έρχεται μια ιδέα που την βρίσκω θαυμασία.

— Έλα μέσα, θα σου αγοράσω καινούργιο φουστάνι.

— Ούκου, έκαν' εκείνη.

Ταλαντεύτηκε στα πόδια της και κατόπιν έφυγε με αργό βήμα ενώ οι γόφοι της λικνίζουν το μακρύ φουστάνι.

Ανάβω ένα τσιγάρο και περιμένω. Κήκε ως κάτω και μου έκαψε τα δάκτυλα. Το πετώ απότομα και μπαίνω στο δωμάτιό μου. Γδύνομαι στα σκοτεινά και πλαγιάζω.

Αν την έπαιρνα μαζί μου στην Αθήνα να την κάνω φίλη μου! Μέσα σε τρεις μήνες θα μάθαινε να ντύνεται, να βάφεται και να χορεύει. Τι άλλο χρειάζεται; Οι γυναίκες μεταβάλλονται εύκολα.

Όχι, καλύτερα να την αφήσω όπως είναι χωριατοπούλα. Θα της νοικιάσω ένα σπιτάκι μ' ένα μικρό κήπο έξω από την Αθήνα και θα πηγαίνω να την βλέπω συχνά. Εκείνη θα με καμαρώνει σαν τον θεό της κάθε φορά που θα φθάνω με το αυτοκίνητό μου. Αυτό θα με αλλάξει από την καθημερινή προσποιητή ζωή... Η πραγματική και υγιής ζωή απλώνεται στους κάμπους. «Θα με στεφανωθείς;» Γιατί όχι; Να την πάρω γυναίκα μου να ζήσω στο χωριό καλλιεργώντας τον αγρό μου.

Την βλέπω απρόσωπη, δηλαδή σαν πρόσωπο· ποίηση της αγροτικής ζωής.

Περνούν από τα μάτια μου κάμποι, βουνά και ακρογιάλια και φαντάζομαι ορισμένες λαχταριστές στιγμές μέσα στα χρυσά στάχυα, ή επάνω στην ζεστή άμμο. Εκνευρίζομαι και στρέφω τη σκέψη μου στις απολαύσεις της οικογενειακής ζωής. Τον χειμώνα θα τρώμε δίπλα στο τζάκι μέσα στη μεγάλη κουζίνα, και το καλοκαίρι θα περπατούμε ξυπόλητοι και μισόγυμνοι επάνω στις δροσερές πλάκες της αυλής...

Ξυπνώ δύσθυμος με την συντροφιά της φθινοπωρινής μου ψυχής.

— Το αντικρινό δωμάτιο είναι ελεύθερο; ρωτώ το γκαρσόνι.

— Ναι, άδειασε σήμερα το πρωί. Θέλετε ν' αλλάξετε δωμάτιο;

Δεν του απαντώ και κατεβαίνω στο καφενείο με την απόφαση να κάνω την επίσκεψη.

— Ξέρει κανείς πού είναι το σπίτι της Κυρίας Δροσινού;

— Της Βίργκως; να σε πάω εγώ με τη βάρκα αφεντικό, μου προτείνει ένας γέρος.

Με τη βάρκα; Ναι, είναι κάπου μία ώρα δρόμος και δεν έχει αυτοκίνητο αυτή την ώρα. Είναι πέρα από τον Άσπρο Γάτο. Σαν να ξέρω που πέφτει ο Άσπρος Γάτος.

Ο γέρος κωπηλατεί αργά. Ο αέρας είναι ζεστός σαν λίβας. Πίσω από τα ανοιχτά γκριζα σύννεφα που σκεπάζουν τον ουρανό μ' ένα λεπτό στρώμα ομοιόμορφο, ο ήλιος μόλις διακρίνεται σαν ένας

κύκλος ανοιχτότερος. Η ατμόσφαιρα είναι βαριά και η αντηλιά καίει τα μάτια. Ο Γαλατάς απέναντι, στην Πελοπόννησο, πνίγεται μέσα στη σκόνη.

— Φουσκοδεντρίες, ψιθυρίζει ο γέρος.

— Είναι πολύς καιρός που μένουν εδώ του Δροσινού; τον ερωτώ.

— Ο πατέρας είχε υπηρεσία στο Προγυμναστήριο. Σκοτώθηκε πριν από κάμποσα χρόνια.

Ένα σμήνος κοράκια πετούν επάνω από ένα κίτρινο πτώμα. Δεν ξέρω μόνον πού να του βάλω την πληγή. Μήπως έχει το κρανίο θρυμματισμένο; Περνούν από το νου μου οι φρικαλεότητες των ανατομείων.

— Θα ξέρεις βέβαια όλες τις λεπτομέρειες, του λέγω.

Μου διηγείται μιαν αλλόκοτη και απίθανη ιστορία. Ο Δροσινός σκοτώθηκε στα γυμνάσια. Το κλείστρο ενός κανονιού δεν λειτουργούσε καλά και η οβίδα κλότσησε και σκότωσε όλους μέσα στο θωράκειο. Αμέσως διαδόθηκε πως το δυστύχημα δεν ήταν τυχαίο αλλά το προκάλεσε ο αρχικελευστής για να εκδικηθεί το Δροσινό που είχε ξελογιάσει τη κόρη του.

— Πώς; πώς; ο Δροσινός ξελόγιασε τη κόρη του;

— Τι τα θες ανθρωποι, είμαστε. Λοιπόν τη στιγμή που έδινε τη διαταγή Πυρ, είδε τη φωτογραφία της Ανθούλας κολλημένη επάνω στο κλείστρο. Τι είναι αυτό μωρέ; τους φωνάζει ο Δροσινός. Δεν πρόφθασε να το πει και γίνηκε η έκρηξις. Όταν έφθασαν οι άλλοι για βοήθεια τους βρήκαν όλους θρύψαλα. Ένα πόδι εδώ κι ένα χέρι εκεί. Η καρδιά του Δροσινού ήταν κολλημένη επάνω στη φωτογραφία της Ανθούλας.

Όστε ο Δροσινός και η Ανθούλα; Σκέπτομαι τη χθεσινή χωριάτισσα που έθεσε ως όρον να τη στεφανωθώ. Φέρθηκα κουτά με τας τύψεις και τους δισταγμούς μου. Σ' αυτά τα ζητήματα δεν χωρεί συνείδησις. Δεν είναι υπόθεσις εμπορική. Τα διοικεί το πάθος και η επιθυμία. Ο γέρος το είπε, ανθρωποι είμαστε. Ο Δροσινός όμως τα είχε καταφέρει. Τα είχε καταφέρει και πλήρωσε με τη ζωή του. Ήταν η τιμή της παρθενίας; Ανοησίες! Τι ασυνάρτητες ιστορίες είν' αυτές;

— Δε μου λες μπάρμπα. Είπες ότι δεν έμεινε κανένας ζωντανός μέσα στο θωράκειο. Πώς μαθεύτηκε λοιπόν η ιστορία της φωτογραφίας επάνω στο κλείστρο;

Ο γέρος απήντησε αποφθεγματικά.

— Το Θεό δεν τον είδε κανείς, τον βρήκαν με το νου.

— Και η Ανθούλα;

— Βρέθηκε σκοτωμένη μέσα στο Λεμονοδάσος. Έπεσε από ένα βράχο δέκα μέτρα ύψος και σκοτώθηκε.

Φαντασίες νησιώτικες! Και όμως η βάρκα προχωρεί βαριά σαν να είναι φορτωμένη με χίλια πτώματα. Σκέπτομαι πάλι την Ανθούλα και τη χθεσινή χωριάτισσα και ψιθυρίζω —Μια παρθένα, μια παρθένα...

Τι σημασία έχει αυτό; Όλες οι γυναίκες είναι κάποτε παρθένες. Και όλοι οι άνδρες.

— Το Λεμονοδάσος πήρε κόσμο στο λαιμό του, μονολογεί ο γέρος απέναντί μου.

Προσπαθώ να σχηματίσω κάποια ιδέα για το δάσος αυτό. Το φαντάζομαι πυκνό, με τεράστιες, με υπερφυσικές πορτοκαλιές και λεμονιές που δεν αφήνουν να εισδύσουν οι ακτίνες του ήλιου, ούτε να εξατμισθούν οι μυρωδιές που μένουν βαριές και δηλητηριώδεις κάτω από τα φυλλώματα. Κάτι μυθικό που δεν έχει τη θέση του σ' αυτό τον κόσμο. Μόνον που δεν χωρεί ο νους μου πώς αρχίζει και πώς τελειώνει.

Έπειτα σκέπτομαι — Απ' αυτό το δάσος θα μαζεύουν τα άνθη της πορτοκαλιάς για τα νυφικά στεφάνια. Γελώ με την ανοησία μου. Τι μου ήρθε; Τα άνθη για τα νυφικά στεφάνια είναι τεχνητά!

— Εδώ είναι, μου λέγει ο γέρος και μου δείχνει κάτι σκαλιά που αρχίζουν από τη θάλασσα.

Ανεβαίνω σε μια μεγάλη ταράτσα με αραιές πορτοκαλιές. Ένα σπίτι απλό, βαμμένο ροζ, με πράσινα παράθυρα. Εμπρός μια περγκόλα που την σκαρφαλώνει το ευκίνητο αιγόκλημα. Προχωρώ στην πλακόστρωτη ταράτσα. Ανάμεσα στις πλάκες έχει φυτρώσει χόρτο. Οι πορτοκαλιές μυρίζουν γλυκά και το αιγόκλημα ξινά.

Καθώς πλησιάζω ανοίγει η πόρτα και παρουσιάζεται μια υπηρέτρια ηλικιωμένη.

— Οι Κυρίες δεν είναι μέσα.

Δεν είναι μέσα; Θα μπορούσα ίσως να περιμένω λίγο αν δεν αργήσουν να επιστρέψουν.

— Τρώγουν σήμερα στην κυρία Δραγάτη. Το όνομά σας παρακαλώ:

Τι το χρειάζεται το όνομά μου; Θα έλθω ίσως άλλοτε. Βλέπω με αμηχανία τη βάρκα που είχε απομακρυνθεί πολύ, Τον είχα πληρώσει και του είπα να φύγει. Με τι ιδέα το έκανα αυτό;

— Τώρα θα πρέπει να επιστρέψετε πεζός. Ελάτε να σας δείξω το δρόμο.

Έχω την εντύπωση ότι είμαι μικρό παιδί και με οδηγεί η νταντά μου.

Ο δρόμος περνά πίσω από το σπίτι. Τώρα έχω δεξιά τη θάλασσα και αριστερά τους λόφους με τα πεύκα. Ο λίβας με φυσά κατάμουτρα. Προχωρώ σκυφτός, κρατώντας το καπέλο μου να μην το πάρει ο αέρας, με τα μάτια κλειστά για να τα προφυλάξω από τη σκόνη και την αντηλιά. Τι ανοησία να μην πάρω τα σκούρα γυαλιά.

Ώστε αυτό ήταν όλο. Δεν φανταζόμουν ποτέ αυτή τη λύση. Τώρα ετελείωσαν όλα. Αισθάνομαι κάποια ανακούφιση.

Επηρεασμένος από τις ιστορίες του γέρου βλέπω ένα εσωτερικό σπιτιού πένθιμο και παγωμένο. Οι καθρέφτες θα είναι σκεπασμένοι με άσπρα πανιά. Η χήρα θα μιλά με σβησμένη φωνή και κάπου κάπου ένα πικρό μειδίαμα δίνει στο πρόσωπο της ακόμη περισσότερο θλιμμένη έκφραση. Θα είναι ντυμένη κατάμαυρα με μόνον μια λευκή λεπτή γραμμή γύρω στο λαιμό.

Ώστε αυτό ήταν όλο. Ετελείωσε. Τι ετελείωσε; Μήπως είχε αρχίσει κάτι; Έπειτα σκέπτομαι — Άραγε πώς ήταν η εορτή χθες βράδυ στο Στούντιο;

... Το απόγευμα κατά τις τέσσερες, καθώς περιμένω κάτω από το υπόστεγο να περάσει το πλοίο για τον Πειραιά, ακούω ένα κλάξον κι ένα αυτοκίνητο σταματά σε λίγη απόσταση.

Η Βίργκω κατεβαίνει γελαστή με δύο Κυρίες κι έναν Κύριο.

— Ελπίζω να μην έμαθε την επίσκεψή μου, είναι η πρώτη μου σκέψις.

Με είδε κι εκείνη. Στέκεται και μου χαμογελά. Κάνω ένα βήμα και τότε τρέχει κατ' επάνω μου.

— Πώς, εδώ στον Πόρο; Πότε ήλθατε; Χθες το βράδυ; Και κοιμηθήκατε σ' αυτό το ξενοδοχείο; Είναι δυνατόν; Θεέ μου! Μα πώς έρχεσθε έτσι στον Πόρο, στο νησί μου, χωρίς να ξέρω τίποτε και να σας οδηγήσω; Θυμόσαστε τι μου λέγατε στους Δελφούς; Ε λοιπόν κι εδώ χρειάζεται προπαρασκευή. Αλλιώς δεν νοιώθετε την ομορφιά.

Είδε τη βαλίτσα μου ακουμπισμένη στην καρέκλα.

— Φεύγετε απόψε; Α βέβαια, αύριο Δευτέρα θα έχετε δουλειά.

Εδίστασε.

— Ακούστε, μου λέγει, πρέπει να ξανάρθετε στον Πόρο χωρίς άλλο. Υποσχεθείτε μου αλλέως θα το πάρω για προσβολή δική μου... Να, έπιασε η βροχή. Επί τέλους! Μαμά, εφώναξε, βρέχει.

Μία από τις κυρίες εγύρισε και της χαμογέλασε και ξανάπιασε την κουβέντα με τους άλλους. Βρέχει. Αισθάνομαι πως η ατμόσφαιρα γίνεται ελαφρότερη και κάποιο βάρος που μου με πιέζει από χθες σηκώνεται από το στήθος μου. Κοιτάζω τη Βίργκω και μου φαίνεται διαφορετική. Στους Δελφούς τα πράσινα της μάτια είχαν μια ελαφρά συνοφρύωση. Σήμερα είναι χαρούμενη σαν παιδί.

— Είναι η μητέρα σας; την ρωτώ.

— Ελάτε να σας συστήσω. Με πιάνει από το χέρι αλλά το αφήνει αμέσως. — Μαμά είναι ο κύριος Αποστόλου. Με συστήνει και στους άλλους. Ο κύριος και η κυρία Δραγάτη που θα συνταξιδέψετε.

Το βαπόρι θ' αργήσει; Ναι, ίσως μία ώρα. Το καλύτερο που έχουμε να κάνουμε είναι να καθίσουμε εδώ σ' ένα τραπεζάκι κάτω από το υπόστεγο και να περιμένουμε.

Πόσο ευχάριστα είναι! Το χώμα μυρίζει από την βροχή. Ο Γαλατάς απέναντι φαίνεται καταπράσινος τώρα που κατακάθισε η σκόνη.

— Μαμά, έλεγε η Βίργκω, είπα στον κύριο Αποστόλου πως πρέπει να ξανάρθει χωρίς άλλο. Πε του το και συ σε παρακαλώ.

— Και βέβαια πρέπει να έλθει. Έσκυψε και πρόσθεσε σιγανότερα ενώ τα μάτια της γελούσαν πονηρά.—Αν και φοβούμαι πολύ πως ο Πόρος δεν ενδιαφέρει έναν σοφό.

Τι γλυκιά που είναι καθώς γελούν τα μάτια της. Και τι αξιοπρέπεια που δίνουν στο νέο πρόσωπό της τα ασημένια μαλλιά. Μου έρχεται να την αγκαλιάσω σαν να είναι μια θεία μου αγαπημένη, μια θεία νέα και ωραία.

Γυρεύω να της πω κάποιο κοπλιμέντο.

— Τι ωραία που μιλείτε Ελληνικά. Και όμως είσθε ξένη.

— Ω ξένη! Είμαι είκοσι δύο χρόνια σ' αυτόν τον τόπο και θέλετε να μη μάθω τη γλώσσα; Μ' έχετε κι εμένα για τόσο κουτή!

— Μαμά, την διέκοψε η Βίργκω κοκκινίζοντας, σε παρακαλώ... ακούστε, μου λέγει, θα έλθετε στον Πόρο... αλήθεια, τότε θα φτιάξει ο καιρός; Μπαρμπα-Μανόλη, εφώναξε, τότε θ' αλλάξει ο καιρός;

Ο καιρός; Θα πάει έτσι όλο το φεγγάρι. Βάλε δέκα δώδεκα μέρες να 'σαι μέσα.

— Λοιπόν θα έλθετε σε δεκαπέντε μέρες. Όχι αυτό το Σάββατο, το άλλο. Θα πάρετε το βαπόρι που φεύγει στις οκτώ το πρωί κι έτσι θα 'χετε δύο ολόκληρες ημέρες στη διάθεσή σας. Θα σας περιμένω εδώ στην Κολώνα. Έννοια σας δεν θα κοιμηθείτε σ' αυτό το ξενοδοχείο. Βλέπετε και για τον Πόρο χρειάζεται Beadeker.

Η ομιλία της τρέχει σαν καθαρό νεράκι και με ζαλίζει. Γιατί μιλά τόσο πολύ;...

Στην επιστροφή, μέσα στο πλοίο, κοιτάζω το ζεύγος Δραγάτη και σκέπτομαι πως πρέπει να είναι πολύ φίλοι με τους Δροσινούς. Ω θα γίνω κι εγώ φίλος των. Οι καλύτεροι φίλοι είναι εκείνοι που γνωρίζουμε για πρώτη φορά. Δεν ξεύρουν τίποτε από τη ζωή μας και δεν πρόφθασαν ακόμη να καταλάβουν τις αδυναμίες μας. Το αδυσώπητον παρελθόν δεν υφίσταται και όλες οι σκέψεις και οι εντυπώσεις γυρίζουν μέσα σ' έναν στίβο καινούργιο και σιληνό.

— Τι ευχάριστη που πρέπει να είναι η κυρία Δροσινού, τους λέγω.

— Ω, είναι χρυσή καρδιά, μου απαντά η κυρία Δραγάτη. Και τι εγκαρτέρηση που έδειξε στη ζωή!

— Θέλετε να πείτε για το δυστύχημα;

— Ναι, ήταν φοβερό. Με όλη την απελπισία της είχε το θάρρος να φροντίζει και για τους άλλους. Θυμάσαι Γιάννη; ρώτησε τον άνδρα της. Ήταν τη χρονιά που αρραβωνιαστήκαμε. Τι φρίκη ήταν εκείνη και τι συγκινήσεις! Φαντασθείτε που επάνω σ' έναν κελουστή βρήκαν τη φωτογραφία της γυναίκας του κολλημένη στη καρδιά του. Και είχαν είκοσι χρόνια παντρεμένοι.

Ανέπνευσα. Όστε οι ιστορίες του γερο-ξεκουτιάρη; Επί τέλους τι μ' ενδιαφέρει; Μήπως πρέπει να ανατρέξω πίσω μέχρι δευτέρας και τρίτης γενεάς; Για ποιο λόγο;

.....
Με βασανίζει η σκέψις της αγνώστου γης...

Με βασανίζει η σκέψις της Ανθούλας. Δεν ήταν γυναίκα του κελουστού. Ήταν κόρη του, παρθένα, που την έκανε δική του ο Δροσινός... Με βασανίζει η σκέψις της μικρής χωριάτισσας.—Θα με χαλάσεις, μου είπε με κατεβασμένα μάτια. Στο χωριό, την περίμενε ο αρραβωνιαστικός. Λίγο έλλειψε να την περιμένει ακόμη ... Με βασανίζουν δύο πράσινα μάτια κι ένας αυχέννας δροσερός ... Με βασανίζει η ιδέα της αγνώστου γης, της γης της επαγγελίας, για την οποία δεν έχω καμιά ιδέα ...

Έχω όμως την διαίσθηση. Κάτι σκληρό και κτηνώδες, κάτι σαν θυσία εκουσία. Όχι, πρέπει να είναι ακουσία για ν' απολαύσει κανείς την άγρια χαρά να βγάλει το μαχαίρι του ματωμένο από τα ζεστά σπλάγχνα του θύματός του.

Ψοφώ να μάθω τι αισθάνεται ο αντίπαλος κατά την ώρα της πάλης. Αδύνατον να είναι διαφορετικά, είναι μία πάλη και κατόπιν έρχεται η στιγμή του ξεσκίσματος και του υπέρτατου σπασμού. Σαν τα αρνιά του Πάσχα που σφαδάζουν αιμόφυρτα. Τα καημένα τα αθώα αρνιά! Πώς μπορεί να υπάρξει σύγκρισις με τα πονηρά όντα που είναι ο αντίπαλός μας; Υποκρισία ως και στον ύπνο των. Όταν κοιμούνται, οι χειρότερες ακόμη, έχουν στο πρόσωπό τους την έκφραση παιδιού που ονειρεύεται αγγέλους.

Όλες αυτές, όλες αυτές που ε γνώρισα υπέστησαν τη θυσία από έναν άλλον.

Βλέπω το ηλιοκαμένο σώμα μου. τα μυώδη μπράτσα, που δεν έκαμαν ακόμη τη χειρονομία του θυσιαστού, τα γερά μου πόδια που δεν πάτησαν το απάτητο μονοπάτι. Είναι να γελά κανείς και να κλαίει.

Ακόμα και η Λίζα και η Γκάμπυ έκαναν κάποτε κάποιαν αρχή με κάποιον. Τι εντύπωσις τους έμεινε; Σκέπτομαι τη δική μου αρχή και ανακουφίζομαι. Ούτε καν η ανάμνησις ενός συναισθήματος. Μόνον τα γεγονότα έμειναν στη μνήμη. Αυτό συνέβη την τρίτη ημέρα αφού φθάσαμε στο Παρίσι.

Ο πατέρας μου σύστησε να περιποιηθώ τον εαυτό μου επειδή θα γευματίζαμε με δύο κυρίες. Μετά το γεύμα η επιθεώρησις και κατόπιν σ' ένα καμπαρέ.

Και οι δύο κυρίες είχαν μαλλιά ξανθά και μαύρα φρύδια. Αυτό μου έκανε εντύπωση και πρόσεξα τα μάτια των. Της μιας ήταν γαλανά και ρεμβώδη ενώ της άλλης μαύρα και ζωηρά. Τα χαρακτηριστικά διέφεραν, αλλά η έκφρασις του προσώπου ήταν ομοία, μ' ένα στερεότυπο μειδίαμα που επανέυρισκε τη θέση του μόλις έπαυαν να μιλούν. Εμύριζαν ωραία και μιλούσαν για ένα σωρό πράγματα που δεν καταλάβαινα καλά και γι' αυτό αισθανόμουν στενοχωρημένος. Στας δύο το πρωί ο πατέρας με παρεκάλεσε να συνοδεύσω την μία Κυρία στο σπίτι της. Κοιτάζω κατάματα τη γαλανομάτα, είδα όμως με λύπη μου πως σηκώθηκε η άλλη...

Κατά το μεσημέρι ξαναβρέθηκα στο δρόμο. Ήμουν ολίγο υπερήφανος και πολύ μελαγχολικός και για μέρες δεν έπαυσα να σκέπτομαι την άλλη, με τα γαλανά ρεμβώδη μάτια...

Και όμως πρέπει να μάθω. Τρέχω στις Γκάμπυ και της φέρομαι σαν λυσσασμένος, την κάνω να κλάψει από τον πόνο τον ηθικό και τον σωματικό. Έφυγα γεμάτος απογοήτευση και την ακούω που με βρίζει από το κεφαλόσκαλο...

— Ε! Σαρή, ήσυχα. Τι σ' έπιασε; Είχα εμπιστοσύνη σ' εσένα κι άφησα τα χαλινάρια χαλαρά. Δεν πρέπει να καταχράσαι, εγώ σε ξέρω γι' αδελφάκι. Για δες τα ρόδινα συννεφάκια! Η ψυχή μου πετά μαζί τους. Τις τελευταίες ημέρες είχε σκέψεις πονηρές και ίσως άδικες. Νομίζω μάλιστα πως της έχω γράψει. Σήμερα όμως η σκέψις μου και η ψυχή μου πετούν με τα ρόδινα συννεφάκια. Λες να γίνεται κι εκεί επάνω μια διαιώνισις του είδους; Τα ρόδινα συννεφάκια είναι τα τρυφερά βρέφη που μεγαλώνουν, μεγαλώνουν, σμιγούν μαζί και ξεσπούν σε πάθη και σε καταγιγίδες... Εσύ όμως προτιμάς να βλέπεις εμπρός και κάτω μη σκοντάψεις. Είσαι σοφός Σαρή. Ε! πάλι τα ίδια; 'Ησυχα Σαρή. Τι τρέχει; Γι' αυτήν εκεί τη φοραδίτσα είναι όλ' αυτά; Εξήγησε μου αδελφάκι. Δεν έχεις καμιά προτίμηση; Το χρώμα; η γυαλάδα της τρίχας; 'Όχι; Φθάνει να μυρίζει υγεία. Είσαι σοφός Σαρή. Είσαι σαν ένα βασιλιά που πρόσταζε, φέρτε μου όποια να 'ναι, φθάνει να έχει δόντια γερά και να πήρε το λουτρό της.

Τρελαίνεσαι και συ για τις λεπτές αρθρώσεις; Υπάρχουν φοραδίτσες με χρυσοπράσινα μάτια; Είμαι κουτός Σαρή. Σαν να είχαμε παντοτινή αδυναμία για τα ίδια πράγματα!

Μήπως είναι η έκφρασις που μας τραβά; Μια κίνησις του κορμιού; 'Ενα τίναγμα του κεφαλιού υπερήφανο; Αλλά γιατί αυτή η υπερηφάνεια αδελφάκι; Επειδή είναι παρθένες; Πες μου, παίζει κανένα ρόλο αυτό το ζήτημα σε σας; Εγώ δεν ξέρω! για μένα είναι η άγνωστη γη που θα πατήσω για πρώτη φορά. Θα κάνω τον υπερήφανο και τον άφοβο αλλά από μέσα μου θα τρέμω μήπως συναντήσω την απογοήτευση...

Το μόνο που επιθυμώ είναι να τις δαμάσω και να πάρω την υπερηφάνεια τους... Μην τρέχεις, ήσυχα. Εγώ φταίω. Σε κέντρισα με τα σπιρούνια πιο βαθιά χωρίς να το θέλω. 'Ελα να τρέξομε λιγάκι. Θα μας κάνει καλό και στους δύο. Εμπρός... Να μια γούβα. Χωπ! Να κι άλλη μία... Μπράβο Σαρή.

Για δες τ' αυτοκίνητα κάτω στην αμαξιτό. Ξέρεις σου έκανα κι εγώ απιστία κι αγόρασα μια τέτοια μηχανή. Μη ζηλεύεις όμως, όταν πηγαίνω μ' αυτήν έχω το κεφάλι αδειανό από σκέψεις. Δεν της κουβεντιάζω. Όλα τα μυστικά μου τα κροτώ για σένα...

Πού βρέθηκαν εδώ αυτές οι παρδαλές τσιγγάνες! Φαίνεται πως γνωρίζουν γραμμή τα μυστικά μας. Και όχι μόνον τα δικά μας. Το μέλλον γι' αυτές είν' ένα γράμμα ανοιχτό. Είναι σαν να λέμε περιφερόμενα μαντεία των Δελφών. Τώρα που η ανθρωπότης δεν προσφεύγει στα μαντεία, γέμισαν οι δρόμοι από πεινασμένες Πυθίες. Δες πως μας κυνηγούν! Το μέλλον μάς έχει πάρει καταπόδι και μας ακολουθεί αντί να προπορεύεται.

Να, μας φωνάζουν να μας πουν τη τύχη μας. Τι μας ενδιαφέρει αδέλφι; Θα τη ζήσομε που θα τη ζήσομε. Προτιμώ να έχω τη συγκίνηση της εκπλήξεως.

Φοβούμαι μάλλον μήπως η συγκίνησις είναι μια έκπληξις για μένα. Τι φωνάζουν; ένα κορίτσι μ' αγαπά; Εμπρός Σαρή, δεν ξέρουν τι λένε. Κατάλαβες αδέλφι, το ζήτημα είναι άλλο. Τι είδους αγάπη είν' αυτή; Ίσως απλώς μια επιθυμία και μία περιέργεια στην οποία τα πρόσωπα δεν παίζουν κανένα ρόλο. Αυτό είναι η αγάπη; Και σένα σ' αγαπώ Σαρή.

Πού θέλεις να πάμε και τραβάς το χαλινάρι λοξά; Σ' εκείνα εκεί τα δέντρα πίσω από το λόφο με το εκκλησάκι; 'Όχι Σαρή, τράβα ίσια. Να, φάνηκε το δασάκι της Γλυφάδας... Σκέψου αδέλφι, λεν πως υπάρχει ένα δάσος όλο πορτοκαλιές και λεμονιές! Περπατείς ώρες ολόκληρες χωρίς να βρίσκεις τέλος. Φαντάζομαι πόσο θα είναι πληκτικό και μονότονο. Πλέει μέσα σε μυρωδιές. Ποια μυρωδιά προτιμάς εσύ; Της φοραδίτσας ε; 'Όχι πάντα; Προτιμάς τη μυρωδιά του στάβλου. Δίκιο έχεις αδελφάκι. Πάμε πίσω. Και μην κοιτάξεις δεξιά και αριστερά. Τον ίσιο δρόμο που ξέρομε. Δεν μας χρειάζονται περιπέτειες. Εμπρός Σαρή, τράβα τον ίσιο δρόμο, στο στάβλο, στο στάβλο...

Πού οδηγεί ο ίσιος δρόμος; Είναι δρόμος της αρετής; Όχι δα. Μάθαμε πως αυτός είναι δύσβατος και σκοτεινός. Είναι ο δρόμος της σοφίας; Μπα, της καλοπέρασης και της αφροντισιάς το πολύ πολύ. Μην είναι ο δρόμος της απωλείας; Ασφαλώς της απωλείας του εγώ μας. Καθώς περιπατούμε ελαφρά επάνω στην απαλή γη λικνίζεται κι αποκοιμάται η ενέργειά μας και φερόμαστε ασυνείδητα προς τον στάβλο, προς τις μικροσυνήθειες της καθημερινής ζωής. Τι αναπαυτικά που είναι! Όλος ο κόσμος είναι σύμφωνος.

.....

Η Λήδα κατοικεί τώρα μοναχή. Ένα δειλινό σημαίνω στην πόρτα της στην τύχη και μια πεταχτή καμαριέρα με εισάγει στο μικρό σαλόνι. Η Λήδα βρίσκεται καθισμένη σε μια ξύλινη υψηλή πολυθρόνα, άβολη σαν δεσποτικό θρόνο. Δύο κύριοι της κρατούν συντροφιά. Αναγνωρίζω τον κύριο Σπάθη. Γνωστός δικηγόρος και γνωστότερος κριτικός και αισθητικός. Τον άλλον, τον νεότερό, μου τον συστήνει η Λήδα.

— Ο ποιητής μας Άντης Παλμύρας.

— Τι γίνεται ο πατέρας σας; Έχω καιρό να τον δω. Να του πείτε πως μου λείπει πολύ.

Αν και δεν μου αρέσει το αυθεντικό ύφος του κυρίου Σπάθη εν τούτοις του απαντώ με ευγένεια ότι και ο πατέρας μου μιλά συχνά γι' αυτόν.

— Μου λέγει ότι χρεωστεί πολλά στις συνομιλίες του μαζί σας και ότι τον βοηθήσατε πολύ να βρει το δρόμο του.

Παίρνει δραματικό ύφος.

— Ω θεέ μου, παιδί μου. Δεν υπάρχει χειρότερο πράγμα από τον ερασιτεχνισμό. Δεν είμαι παρά ένας ερασιτέχνης.

Μου αρχίζει ένα μάθημα.

— Χωρίς μελέτη και αφοσίωση δεν γίνεται τίποτε. Σκεφθείτε, όλη την ημέρα να κάθομαι σκυμμένος επάνω στους νόμους και στις δικογραφίες, και κατόπιν, για να περάσω την ώρα μου, να παίζω με τις ιδέες όπως μπορούσα έξαφνα να την περνάω παίζοντας χαρτιά. Το πολύ πολύ πιθανόν να παίζω ευχάριστα όπως ένας άλλος παίζει ευχάριστα μουσική. Αυτό είναι όλο...

Κάτι του απαντά ο ποιητής αλλά εγώ προσέχω τη Λήδα. Φορεί ένα φουστάνι μαύρο, κολλητό και μακρύ, με στενά μανίκια που τελειώνουν μυτερά, σχεδόν ως την άκρη των δακτύλων. Ο λαιμός είναι κλειστός ως επάνω. Ένα λεπτό και μακρύ περιδέραιο από μαργαριτάρια αυλακώνει το στήθος της, τόσο μακρύ που καθώς είναι καθισμένη, ο μεγάλος σταυρός που βρίσκεται στην άκρη, κείτεται στα γόνατά της, και ο γλυκός εσταυρωμένος φαίνεται σαν μικροσκοπικό καλοαναθρεμμένο σκυλάκι ξαπλωμένο ήσυχα. Με τα μαλλιά τεντωμένα πίσω, έχει ένα παρουσιαστικό σχεδόν μοναστικό.

Η σκηνοθεσία της χωρισμένης που δεν πήρε ακόμη διαζύγιο.

Θέλω ν' αρχίσω ομιλία μαζί της αλλά είναι προσηλωμένη στα λόγια του αισθητικού.

Τον ακούω να λέγει

— Δεν καταδικάζω την τέχνη, την εξηγώ. Κάθε αιώνα παρουσιάζεται ένα δημιουργικό πνεύμα που πλανάται επάνω από τη γη σαν τους ατμούς της κοσμογονίας. Μας επιβάλλει τη δημιουργία του. Το αναπνέομε και το εμποτιζόμεθα μέχρι βαθμού αφομοιώσεως ώστε να νομίζομε και τον εαυτό μας δημιουργό ενώ δεν είμεθα παρά απλοί αντιγραφείς.

Αν αυτά που λέγει αναφέρονται στην αρχιτεκτονική, είμαι της γνώμης ότι λέγει ανοησίες. Έχω ένα αίσθημα δυσαρέσκειας και το εξωτερικεύω.

— Όστε κάθε προσπάθεια είναι περιττή; τον ερωτώ

— Καμιά προσπάθεια δεν είναι περιττή, έστω και αν χρησιμεύει απλώς για να σκοτώνομε την ανία μας. Αλλέως ένα καλό πρωί, ο κόσμος θα πέθαινε από ανίαν.

— Είναι απελπιστικό, εφώνασε η Λήδα με διαπεραστική φωνή.

Κατόπιν προσέθεσε χαμηλότερα και σοβαρά. —Ευτυχώς που υπάρχει η ηδονή... Τα πνίγει όλα...

Τα μακριά δάκτυλά της παίζουν με τον κοκάλινο λευκό εσταυρωμένο.

Είναι σαν μοναχή του μεσαιώνος, κατειλημμένη από τον Σατανά, που θα έπρεπε να την βασανίσουν, να την κάψουν ζωντανή, για να ελευθερωθεί το σώμα της από το ακάθαρτο πνεύμα.

Σκέπτομαι τις αγνές και θεόπεμπτες ιέρειες της Αφροδίτης. Μια αγκαλιά θεϊκή, μια δύναμις της φύσεως που φέρνει εις έκσταση χιλιάδες όντων!

Θυμούμαι ένα δρομάκο με μονώροφα παλιά σπίτια τον καιρό που ήμουν μαθητής του γυμνασίου. Όταν περνούσα μπρος από τα αιωνίως κλειστά παραθυρόφυλλα κρατούσα την αναπνοή μου φοβισμένος και περίεργος για το μυστήριο που μόλις διέβλεπε η απειρία μου. Περίπου το συναίσθημα που είχα όταν αντίκριζα τα πολύχρωμα τζάμια των παραθύρων του Ιερού, πίσω από ένα εκκλησάκι, την ώρα της λειτουργίας...

Μια μέρα στον στενό δρομάκο, είδα ένα παχουλό χεράκι να μισοανοίγει το παραθυρόφυλλο. Η καρδιά μου σκίρτησε στη σκέψη της ευτυχίας. Ν' ακουμπήσω το μάγουλό μου επάνω στο λευκό χεράκι και να μείνω εκεί με τα μάτια κλειστά...

Σκέπτομαι την Γκάμπυ και κινώ το κεφάλι με σκεπτικισμό. Μια ερώτησις μου έρχεται στα χείλη, τη βρίσκω γελοία, αλλά δεν μπορώ να την συγκρατήσω.

— Και η αγάπη; ερωτώ δειλά.

Ο κύριος Σπάθης με κοιτάζει με συγκίνηση.

— Αυτό είναι κάτι που δεν εξηγείται. Είναι μια αποκάλυψις που έρχεται με τον καιρό της, στους εκλεκτούς. Μια επιφοίτησις, ένα χρίσμα. Είναι η θεία χάρις που φέρει το μειδίαμα της εκστάσεως στα χείλη των μαρτύρων μέσα στις φλόγες του μαρτυρίου. Μια θρησκεία, μια πίστις που σώζει.

Η Λήδα ανοιγοκλείνει τα μάτια σπασμωδικά. Γιατί μελαγχολούμε και οι τέσσερες μέσα στο μικρό σαλόνι; Η αγάπη είναι η χαρά και ο θρίαμβος των αισθήσεων. Ή μήπως είναι ο θρίαμβος μιας διαθέσεως αΰλου επί των αισθήσεων;

Ένα φως απότομο πέφτει από το ταβάνι και ακούω τη φωνή της Λήδας.

— Κύριε Παύλο, σημάνετε σας παρακαλώ, εκεί στον τοίχο, δύο φορές.

Η υπηρέτρια φέρνει τα διαφανή συνεργεία της μαστίχας. Καθώς τα μετακινεί η Λήδα, τα κρύσταλλα ρίχνουν χίλιες φωτιές και ηχούν διαυγή.

— Βλέπεις λοιπόν πως έχω δίκιο; μου λέγει ο Κύριος Σπάθης. Δεν είμαι άλλο παρά μία άρνησις. (Δεν παρηκολούθησα τη συζήτηση στην αρχή αλλά συμφωνώ) Ζηλεύω το φίλο μας εδώ τον Κύριο Παλμύρα. Αυτός είναι ποιητής, δημιουργός! Κάνετε γρήγορα φίλε μου πριν σας πάρουν τα χρόνια. Τότε θα καταντήσετε και σεις ένας γρινιάρης φιλόσοφος όπως όλοι οι ηλικιωμένοι συνάδελφοί σας. Είναι η τύχη των ποιητών. Θα γράφετε αποφθέγματα σε στίχους, φιλοσοφία σε στίχους, ιστορία σε στίχους...

Ο ποιητής σηκώνεται υπέροχος και ακουμπά στο τζάκι που χάσκει χωρίς φωτιά. Απεχθάνομαι το λιγδερό χαλκοπράσινο πρόσωπό του, τα υγρά του χείλη και το λεπτό μαύρο μουστάκι που πέφτει στις δύο άκρες.

— Εμείς οι νεότεροι, λέγει, δεν δίνομε σημασία στη φόρμα. Το παν είναι η ιδέα...

Το παν είναι η ιδέα... Φαντάζομαι ένα τέρας απρόσωπο με όργανα υπερμεγέθη που τα ερεθίζει σπασμωδικά ένας υπερφυσικός εγκέφαλος γεμάτος παραισθήσεις.

Φοβούμαι πως θ' αρχίσει ν' απαγγέλει ποιήματα. Φαίνεται και ο Κύριος Σπάθης φοβήθηκε το ίδιο και μ' ερωτά αμέσως για να τον προλάβει.

— Εις τι ασχολείσθε τώρα με τον πατέρα σας; Νομίζω πως συνεργάζεσθε.

Του εξηγώ ότι μας έχουν αναθέσει την επισκευή της εκκλησίας του Δαφνιού. Ο πατέρας μου έχει αναθέσει ειδικώς να επιστατώ τη συμπλήρωση των μωσαϊκών που είναι κατεστραμμένα σε πολλά μέρη. Εργάζομαι επιστημονικά αλλά χωρίς αφοσίωση. Δεν μπορώ ν' αγαπήσω αυτές τις ασκητικές και αυστηρές μορφές.

— Εβάλαμε σκαλωσιές ως επάνω το θόλο που είναι το μωσαϊκό του Παντοκράτορος. Πριν αρχίσω την εργασία έμεινα ώρες ολόκληρες μόνος με τον εαυτό μου και προσπάθησα να καταλάβω, άδικα όμως.

Το μόνο που αισθάνθηκα είναι ένα ενδιαφέρον αρχαιολογικό. Δεν μπορώ να προσωποποιήσω έτσι τον θεό μου, συνοφρυωμένο και εκδικητικό.

— Φαντασθείτε μέσα στο δεξί του μάτι βρήκα μπηγμένη την αιχμή ενός βέλους. Θα ήταν βέλος Σαρακηνού ή Σταυροφόρου. Αντί να φρίξω για την ιεροσυλία, εδοκίμασα τη χαρά του συλλέκτου που απέκτησε ένα πολύτιμο κομμάτι.

— Το φυλάξατε; με ρωτά η Λήδα.

— Ναι, της λέγω, το έβαλα στη συλλογή μου.

Ο Κύριος Σπάθης θέλει να τα ξέρει όλα... Θ' αναστηλώσουμε και το Μοναστήρι;

— Όχι προς το παρόν, του απαντώ. Δεν αρκούν φαίνεται τα χρήματα.

Κοιτάζω τη Λήδα ενώ γεμίζω τα ποτήρια και σκέπτομαι τους καλογήρους πολεμιστάς. Πράγματι, θα έπρεπε ν' αρχίσουμε την αναστύλωση από το μοναστήρι. Έτσι εργαζόμενος κάτω από τους χαμηλούς θόλους του κοινοβίου και μέσα στα σκοτεινά κελιά, θα πλησιάζαμε ίσως την νοοτροπία των και θα φθάναμε να εννοήσουμε τον συνοφρυωμένο Παντοκράτορα.

Λέγω δυνατά:

— Κατά το διάστημα της εργασίας, θα έπρεπε να μείνομε κλεισμένοι εκεί χωρίς καμιά επικοινωνία με τον έξω κόσμο...

— Είσθε μυστικιστής, μου λέγει η Λήδα και με κοιτάζει κατάματα.

Δεν μπορώ να υποφέρω τη φλόγα των ματιών της.

— Το Δαφνί είναι ένα πέτρινο ποίημα, λέγει ο Κύριος Σπάθης.

— Μάλλον μια πέτρινη προσευχή που δεν με συγκινεί. Οι Χριστιανικοί κίονες δεν έχουν τας ραβδώσεις που οδηγούν τη σκέψη μας προς το θείον.

— Κάθε χριστιανική πέτρα, απαντά η Λήδα, την έχουν λειάνει μυστικές γονυκλισίες και την έχουν ποτίσει τα δάκρυα του πόνου και του ανεκπλήρωτου πόθου. Σας λείπει η πίστις που οδηγεί την καρδιά και τας αισθήσεις.

— Δεν είμαι μυστικιστής, τους λέγω, κάθε άλλο. Απλώς ευσυνείδητος στην εργασία μου.

Φαντάζομαι τους εργάτας σαν ένα τάγμα καλογερικό, ένα τάγμα εργατικό και πολεμικό συγχρόνως. Όπως οι καλόγεροι πολεμούσαν τους Σαρακηνούς, θα πολεμούσαμε κι εμείς το Χρόνο, με τις αξίνες και τους λοστούς.

— Έχετε δίκιο, του λείπει η πίστις, διακόπτει ο Κύριος Σπάθης. Αυτοί που έκτισαν την εκκλησία και συναρμολόγησαν τα ψηφιδωτά δεν ήταν ούτε επιστήμονες ούτε καλλιτέχναι. Απλοί αγράμματοι

τεχνίται που επίστευαν όμως ότι εκτελούν έναν άγιο σκοπό. Ο σκοπός πιθανόν να μην ήταν άγιος, πάντως όμως τον έχουν αγιάσει αυτοί οι ταπεινοί τεχνίται εμποτίζοντας με την πίστη των και με τις προσευχές των τις πέτρες του κτιρίου και τα πετραδάκια των μωσαϊκών.

Η Λήδα μ' ερωτά αν είναι βέβαιο πως ήταν μοναστήρι ανδρικό. Πώς, είναι αποδεδειγμένον ιστορικώς, της απαντώ.

— Ω, η ιστορία. Σήκωσε τους ώμους της περιφρονητικά. Η Ιστορία είναι για τα μικρά παιδιά που πηγαίνουν σχολείο.

Πρότεινε το χέρι της σαν να ορκίζεται.

— Είμαι βεβαία πως ήταν μοναστήρι γυναικείο.

Σε μίαν επιδρομή πάτησαν οι Σαρακηνοί το μοναστήρι μέσα στα μεσάνυχτα, και πήραν όλες τις νέες και άβγαλτες καλόγριες, εκεί, επάνω στις κρύες πλάκες των κελιών. Οι δύστυχες ελιποθύμησαν στην αγκαλιά τους. Την άλλη μέρα, όταν έφυγαν οι πολεμιστάι με τις πανοπλίες που άστραφταν, η Ηγουμένη τις κατήχησε. Ήταν ένα τάγμα αγγελικό, τους είπε, που κατέβηκε από τον ουρανό για να τους δώσει να γευθούν, εδώ στη Γη, την ηδονή του Παραδείσου. Τις κατήχησε πως πρέπει να είναι ευσεβείς και να προσεύχονται και τότε θα κατέβουν πάλι οι καταδεκτικοί άγγελοι με τα χρυσά φτερά. Από τότε το Δαφνί ήταν το ευσεβέστερο μοναστήρι. Οι νοσταλγικές καλόγριες με ολονυχτίες και προσευχές παρακαλούσαν και έψαλαν: Ίδού ο νυμφίος έρχεται εν τω μέσω της νυκτός... Η πίστις οδηγεί την καρδιά και τας αισθήσεις.

Πρέπει να την κάψουν ζωντανή... ζωντανή...

Ο Κύριος Σπάθης την κοιτάζει με θαυμασμό.

— Έχετε την διαίσθηση των πραγμάτων, ορισμένων πραγμάτων τουλάχιστον. Στα μέσα του περασμένου αιώνας είχαν εγκατασταθεί στο Μοναστήρι γυναίκες ελευθέρων ηθών. Ήταν λαϊκές οργανωμένες όμως μοναστικά. Ένα είδος τάγματος ανοχής. Μη ξεχνάτε δε πως ο αρχιληστής Νταβέλης και η συμμορία του είχαν τα λημέρια τους εκεί τριγύρω. Ώστε η σκηνή που φαντασθήκατε και περιγράψατε τόσο ζωηρά, δε είναι απίθανον να συνέβη. Μείον του μυστικισμού εννοείται...

— Μη μου το καταστρέφετε, είπε παρακλητικά.

Χωρίς το μυστικισμό τι μένει; Στράφηκε προς εμένα.

— Πρέπει χωρίς άλλο να κάνομε μια εκδρομή ως εκεί. Είστε σύμφωνοι όλοι; Κύριε Παύλο θα περάσετε με το αυτοκίνητο να μας πάρετε απ' εδώ μεθαύριο τη Πέμπτη, κατά τας πέντε το απόγεμα. Σύμφωνοι;

Σύμφωνοι όλοι. Βρίσκομαι σε μια κατάσταση ερεθισμού που επιτείνεται όσο βλέπω την ηρεμία που επανέκτησε η Λήδα. Μόνο τα μακριά της δάκτυλα ψηλαφούν νευρικά τον λευκόν Εσταυρωμένο που κείται αδιάφορος απάνω στα γόνατά της. Εύχομαι να φύγουν γρήγορα οι άλλοι δύο και να μείνω μόνος μου με τη Λήδα. Έχω το συναίσθημα του θηριοδαμαστού που μπαίνει μέσα στο κλουβί της τίγρεως με το μαστίγιο στο χέρι. Πλαταγίζω τη γλώσσα μου και περιμένω.

Ο Κύριος Σπάθης δεν ετελείωσε.

— Να πείτε του πατέρα σας να ενεργήσει να γίνουν ανασκαφαί μέσα στην Εκκλησία και στο Μοναστήρι. Ίσως ανακαλυφθούν οι τάφοι των Φράγκων Δουκών που το κατείχαν τόσα χρόνια. Εκεί τάφηκε ο τελευταίος Δουξ των Αθηνών, ο Γκυ, που απέθανε νεότατος, όπως γράφουν τα χρονικά, «όχι τόσον από τας κακουχίας του πολέμου όσον από τας καταχρήσεις των ηδονών». Επίσης εκεί σάπισαν και τα λεπτά οστά της Δουκίσσης Μαώ. Όταν πέθανε ο άνδρας της ήταν τόσο νέα, ένα κοριτσάκι ακόμη, και ο γάμος δεν είχε προφθάσει να συντελεσθεί.

— Την καημένη την Μαώ! Μικρή μου Μαώ...

— Ω μην ανησυχείτε Κυρία μου. Εκάλεσε κοντά της τον εξάδελφό της, τον κόμητα Αινώ, επειδή είχε την «ανάγκη του». Τα χρονικά δεν αναφέρουν τι είδους ανάγκη ήταν αυτή.

— Πρέπει να πάμε χωρίς άλλο.

Έσφιξε τους κροτάφους της με τα δύο δάκτυλα και σηκώθηκε.

— Φέρατε τη δικογραφία μου Κύριε Σπάθη;

Σηκώνομαι κι εγώ να φύγω. Καθώς πιάνω το χέρι του Παλμύρα έχω την εντύπωση ότι εγγίζω ένα γυμνό σαλιγκάρι.

Η Λήδα με συνοδεύει στο χολ.

— Ελάτε καλύτερα στις τέσσερες, μου λέγει καθώς μου δίνει το χέρι. Στις πέντε θα είναι λίγο αργά...

.....

Αν ήταν δυνατόν να είχε το μνημονικό μια δικλίδα που ν' ανοιγοκλείνει κατά βούλησιν επάνω στα γεγονότα της ζωής μας, θα τριπλοκλειδώνα τη σημερινή μέρα μέσα στα βάθη της λησμοσύνης.

Ίσως μ' αυτό το μέσον, λησμονώντας τελειωτικά, το παρελθόν, θα μπορούσα ν' ανανεωθώ σ' έναν καλύτερο τρόπο ζωής. Η μολυσμένη ανάμνησις που μένει από κάποιο γεγονός, ή από κάποια πράξη μου για την οποία μετανιώ ειλικρινώς, μου δηλητηριάζει την ψυχή και βαραίνει επάνω στην προσπάθειά μου να ελευθερωθώ από τον κλοιό του πονηρού.

Ποθώ να ζήσω μια ζωή απλή, αφοσιωμένη στο καλό και στην εργασία, μακριά από κάθε ποταπή επιθυμία. Νιώθω ένα κενόν μέσα στην ψυχή και ποθώ να το γεμίσω με τρυφερότητα και αγάπη. Έχω διάθεση να κλάψω. Βλέπω την ευτυχία να λάμπει μέσα στον πράσινο φωτοστέφανο της ελπίδος αλλά ο νους μου δεν κατορθώνει να την συλλάβει απέριπτη και αγνή. Τον ενοχλούν οι σιχαμερές αναμνήσεις και το κάψιμο της πληγής του χεριού μου.

.....

Μόλις φθάνω με το αυτοκίνητο, ανοίγει η πόρτα και κατεβαίνει η Λήδα τα σκαλοπάτια βιαστικά.

—Πού είναι οι άλλοι; την ρωτώ.

—Δεν ήλθαν ακόμη, απαντά νευρικά. Πώς θέλετε να ξέρω; Πάντως αφού δεν είναι ακριβείς μπορούμε να πηγαίνομε.

—Μήπως ξεχάσατε να τους πείτε ότι αλλάξαμε την ώρα;

—Τι ιδέα!

Χώνεται αμέσως δίπλα μου. Κατεβαίνομε το Κολωνάκι, περνούμε την οδόν Ακαδημίας και φθάνομε στην Ομόνοια. Σ' ένα λεπτό ο Ταύρος του Κεραμικού μας απειλεί από το ύψος του βάρους του. Στρέφω δεξιά. Σε λίγο διασχίζομε την λεωφόρο του Βοτανικού και χυνόμαστε στην πεδιάδα. Να ο ελαιών με τ' ασημένια φύλλα που λαμπιρίζουν στον ήλιο. Δεξιά ο Κολωνός κοκκινίζει από τις ανεμώνες.

Περνά τον νου μου σαν αστραπή το δράμα του τυφλού οδοιπόρου.

... Ένθ' α λίγεια μινύρεται αηδών...

Η ατμοσφαίρα είναι πλυμένη από τις τελευταίες βροχές. Έχει μια διαφάνεια κρυστάλλινη ως πέρα. Νομίζω πως θ' απλώσω το χέρι να πιάσω τον ορίζοντα. Μόλις συγκρατώ τη μηχανή που ορμά μεθυσμένη από καθαρόν αέρα.

Η ιερά οδός. Κάπου εκεί ήταν το ιερόν της Πυθωνίδος, της θείας εταιράς. Οι ανεμώνες, το αίμα του Αδώνιδος, κοκκινίζουν παντού. Άδωνι, Άδωνι, Ίακχε, Βάκχε...

Ο Αιγάλεως επάνω από μια στενή χαράδρα. Υψηλά θροούν τα πεύκα και τα κυπαρίσσια ρίχνουν την γαλήνη των. Να πάλιν η πεδιάς. Στρέφω να δω πίσω μου. Η Αθήνα χάθηκε. Τρέχομε μέσα σε καμπύλες με γείσα από μυρτιές και αλόες. Στις πλαγιές του Αιγάλεω ανεμίζουν τα πεύκα στο φύσημα της αύρας, ρίχνοντας αεικίνητες σκιές επάνω στην κοκκινωπή πυρακτωμένη γη.

Φάνηκαν τα υψηλά τείχη του περιβόλου. Να προσπεράσω χωρίς να σταθώ; Ακόμη λίγο θα προβάλλει η θάλασσα και στο βάθος η ένδοξη Σαλαμίς. Διακρίνω μακριά τον κονιορτό που σηκώνει η Ιερά πομπή από την Ελευσίνα...

Το χέρι της Λήδας με σταματά, στρέφω αριστερά, κι έτσι τελειώνει η φαντασμογορία.

Κατεβαίνομε μπρος σε μια χαμηλή πόρτα και καθώς την διασκελίζομε μου φαίνεται πως αφήνω πίσω το χαρούμενο φως της αρχαίας Ελλάδος και κατεβαίνω στα σκότη του μεσαιώνος.

Η μεγάλη χορταριασμένη αυλή και στο βάθος το κτίριο του Κοινοβίου με τις βαριές αφίδες. Οι κίονες που το υποβαστάζουν χωσμένοι μέσα στο έδαφος σχεδόν ως επάνω, ως τα κιονόκρανα, κάνουν την εντύπωση πως κάθε λεπτό χώνονται βαθύτερα και πως δεν θ' αργήσει να καταπιεί το κτίριο η γη. Ένας που βυθίζεται και φωνάζει βοήθεια.

Δεξιά, η εκκλησία υψώνεται μετέωρη στον σαπφείρινο ουρανό, χρυσός κάλυξ ανάμεσα σε δύο μαύρες σβησμένες λαμπάδες, δύο πανύψηλα γυμνά κυπαρίσσια.

Ανεβαίνομε τα σκαλοπάτια του προνάου. Δύο σαρκοφάγοι χαίνουν εκεί δίπλα σαν πτώματα που σπίζουν στον ήλιο. Είμαι εξοικειωμένος σ' αυτό το περιβάλλον της απελπισίας που κάθε μέρα πεθαίνει και λίγο περισσότερο.

Η Λήδα προχωρεί στο πλευρό μου σιωπηλή και ανησυχητική.

Μου εγγίζει το μπράτσο για να σταθώ, πλησιάζει την σαρκοφάγο και κάθεται δίπλα της επάνω σε μία μεγάλη πέτρα. Την βλέπω ν' ακουμπά το μάγουλο επάνω στο λείο μάρμαρο με μια κίνηση τρυφερή σαν χάδι. Τα χείλη της το ψαύουν. Σκέπτομαι πάλι πόσα πράγματα έχουν εγγίσει αυτά τα χείλη...

Όταν σηκώθηκε βλέπω τα μάτια της υγρά και απορώ πού ν' αποδώσω την συγκίνησή της. Ίσως κι αυτή, αν μπορούσε να κλειδώσει τις αναμνήσεις της στα βάθη της λησμοσύνης...

Την ακούω που ψιθυρίζει. — Η περιπέτειά της της ζωής θα τελειώσει μια μέρα.

Αποφεύγω να μιλήσω και ριγώ καθώς χωνόμαστε στην σιωπηλή ερημιά της εκκλησίας. Τώρα όμως αισθάνομαι την ανάγκη ν' ακούσω τη φωνή μου και μιλώ της Λήδας.

— Λυπούμαι πολύ που οι σκαλωσιές σας εμποδίζουν να θαυμάσετε τα ψηφιδωτά όπως πρέπει.

— Δεν πειράζει, ας προχωρήσομε, μου απαντά. Πέρασε το μπράτσο της στο δικό μου· μου φαίνεται πως τρέμει. Σταματώ κάτω από τον μεγάλο τρούλο και αρχίζω να της εξηγώ την ιστορία και τον θρύλο του Δαφνιού δεκαπέντε αιώνες πίσω. Ένα σκοτεινό παρελθόν χαμένο στα βάθη των αιώνων. Οι ζωηρές και σφριγηλές μορφές των Γότθων που εδήωσαν τον τόπο ανεκατεύονται με τα χλωμά πρόσωπα των Βυζαντινών καλογήρων. Πόλεμοι, καταστροφές. Κατόπιν φθάνουν οι φανατικοί Σταυροφόροι...

Το μπράτσο της Λήδας τρέμει εντονότερα. Βλέπω πως δεν προσέχει τα λόγια μου. Έχει τα μάτια προσηλωμένα στην ωραία Πύλη που ανοίγεται απέναντί μας.

Σφίχθηκε περισσότερο κοντά μου. — Πάμε εκεί μέσα μου ψιθυρίζει.

Το ιερό είναι γυμνό και βυθισμένο στο σκιδόφως. Δίπλα, από μια χαμηλή πόρτα, φαίνεται η βαθιά σκιά ενός παρεκκλησίου. Με παρασύρει προς τα εκεί, σκέπτομαι ν' αντισταθώ, αλλά το βρίσκω γελοίο. Το φως μπαίνει αμυδρό από ένα φεγγίτη υψηλά. Κρεμάζεται επάνω μου και γέρνει το κεφάλι έτοιμη

να πέσει. Την αγκαλιάζω. Αισθάνομαι τις στρογγυλότητες του στήθους της και ψαύω τα λεπτά οστά των πλευρών. Το σώμα της κραδαινεται. Κάτω από το πρόσωπό μου βλέπω το δικό της με τις κόρες των ματιών ανεστραμμένες και το στόμα μισάνοιχτο που προκαλεί. Σκύβω και της δαγκάνω τα χείλη. Με παρασύρει ολοένα προς το πλακόστρωτο κάτω...

— Κύριε Παύλο, ακούεται μια φωνή απ' έξω. Βήματα αντηχούν δίπλα, μέσα στο ιερό.

Η Λήδα τινάχθηκε ορθία. Βλέπω μίαν αστραπή τρέλας να περνά στα μάτια της. Την τσιμπώ δυνατά στο μπράτσο για να συνέλθει.

— Κύριε Παύλο, λέγει ο επιστάτης, σας είδα που μπήκατε μέσα και σας έφαχνα. Ο μάστορης μου είπε χθες να σας ειδοποιήσω πως είναι δύο πέτρες ετοιμόρροπες, υψηλά στον νάρθηκα. Μπορεί να γίνει δυστύχημα.

... Τώρα το αυτοκίνητο τρέχει προς την Αθήνα. Δεν ανταλλάζομε ούτε λέξη. Ένας τόνος σκοτεινός θαμπώνει όλα τα χρώματα και μόνον μακριά ο Παρθενών χρυσίζει στο δειλινό, με βάθος τον μενεξεδένιον Υμηττό.

Περνούμε τον Βοτανικό και αρχίζει ο θόρυβος, της πόλεως. Ακούω δίπλα μου τη φωνή της Λήδας.

— Θα σας ζητήσω μια χάρη.

Ο πληθυντικός μ' εξέπληξε κατόπιν από ό,τι συνέβη.

— Θέλετε να μου χαρίσετε την αιχμή του βέλους που βρήκατε;

— Ευχαρίστως, απαντώ. Θα σας την φέρω καμιά μέρα.

— Δεν μπορούμε να περάσομε τώρα να την πάρουμε;

Διστάζω κάπως.

— Την έχω στη γκαρσονιέρα μου:

— Πάμε να μου την δώσετε, επιμένει.

Χαμογελώ με αυτοπεποίθηση. Το αυτοκίνητο στριφογυρίζει μέσα στα στενά δρομάκια της Πλάκας και σταματά μπρος στην πόρτα ενός ισογείου.

... Η Λήδα, μέσα στο μοναχικό δωμάτιο κοιτάζει γύρω της με βλέμμα ερευνητικό το καταφύγιο της μοναξιάς μου. Το ντιβάνι σε μια γωνιά, και στο ράφι από πάνω αραδιασμένα παλιά πιάτα και κανάτια της Ρόδου. Απέναντι μια χαμηλή βιβλιοθήκη: κι ένα χωριάτικο τζάκι. Στους ασβεστωμένους τοίχους χαλκογραφίες: ο Παρθενών μετά τη βροχή και μερικά κεφάλια αλόγων.

Την βλέπω που εξετάζει τις χαλκογραφίες και την παρακολουθώ με το ύφος ανθρώπου που είναι βέβαιος για τον εαυτό του και για το τι πρόκειται να επακολουθήσει.

— Την βρήκατε; με ρωτά με ήσυχη φωνή, χωρίς να στρέψει.

— Ποια;

— Την αιχμή, το βέλος.

Πώς! Έχει το νου της πάντα σ' αυτό; Κι αυτός ο πληθυντικός με στενοχωρεί.

— Καθίστε στο ντιβάνι της λέγω, καπνίστε ένα τσιγάρο ωστόσο.

Της ανάβω το τσιγάρο και κάθομαι δίπλα της.

— Δώστε μου να τραβήξω μια ρουφηξιά, την παρακαλώ.

— Τι παιδί που είσθε.

Της σφίγγω τη μέση. Όχι, όχι, φωνάζει και θέλει να ξεφύγει. Προσπαθεί ν' απαλλαγεί, αλλά εγώ την σφίγγω με λύσσα.

— Όχι εδώ, όχι εδώ, φωνάζει και παλεύει απελπισμένα.

Την στιγμή που θριαμβεύω αισθάνομαι έναν δυνατό πόνο στο χέρι και πετιέμαι όρθιος. Μου έχει κάψει τον καρπό με το τσιγάρο σε βαθμό που μυρίζει καμένη σάρκα...

Σηκώνεται κι εκείνη βιαστικά και ανοίγει την πόρτα.

— Αγάπη μου, δεν με καταλαβαίνεις... δεν με καταλαβαίνεις...

Η φωνή της είναι παρακλητική και το φτωχό της πρόσωπο, ναι αυτή την εντύπωση κάνει, το φτωχό της πρόσωπο εκφράζει την οδύνη.

— Όχι εδώ, αγάπη μου. Άκουσε Παύλο, μεθαύριο το Σάββατο στις πέντε να με περιμένεις στο Δαφνί. Θα έλθω να σ' εύρω... εκεί... στο ίδιο μέρος. Φρόντισε μόνον να 'μαστε μόνον, ολομόναχοι. Κατάλαβες;

Το φτωχό της πρόσωπο κάνει έναν μορφασμό σαν χαμόγελο και φεύγει με ήσυχο βήμα.

Στέκομαι και την βλέπω με σφιγμένα δόντια. Ακούω την εξώπορτα να κλείνει.

Ω κατάλαβα, κατάλαβα... Αυτό δεν είναι επιθυμία, ούτε καν ασέλγεια. Είναι ένα δαιμόνιο που έχει μέσα της. Να την βασανίσουν... να την κάψουν ζωντανή... ζωντανή...

Η πληγή του χεριού μου με καίει. Πηγαίνω δίπλα στην μικρή τουαλέτα και την δροσίζω με λίγο νερό. Αρχίζω να βηματίζω και μονολογώ. Κάτι πρέπει να κάνω...κάτι πρέπει να κάνω...

Την φαντάζομαι ζευγαρωμένη μ' ένα όν που να της μοιάζει, μ' ένα όν απεχθές, κάτι σαν λιγδερό ερπετό. Μου έρχεται μια ιδέα και κάθομαι και της γράφω:

«Αγαπητή Κυρία, λυπούμαι πολύ που το Σάββατο δεν είμαι ελεύθερος. Ασφαλώς θα βρείτε καλύτερη συντροφιά. Είμαι βέβαιος ότι ο Κύριος Παλμύρας θα ευχαριστηθεί πολύ να σας συνοδεύσει».

Επιστρέφοντας στο σπίτι μου δίνω το γράμμα στο ταχυδρομείο. Η πληγή του χεριού μου μ' ενοχλεί. Η ελπίδα με κοιτάζει με τα πράσινά της μάτια. Πράγματι το Σάββατο δεν είμαι ελεύθερος. Έχω υποσχεθεί να πάγω στον Πόρο.

Χαρά Θεού. Είναι νωρίς ακόμη και ο μπάτης δεν έχει σηκωθεί. Η θάλασσα απλώνεται γαλάζια κι αρυτίδωτη, μια ελαφρά πάχνη κάθετα χαμηλά γύρω στον ορίζοντα, σπαρμένη με ακίνητα λευκά πανάκια.

Πέρα εκεί, μακριά, στο θάμπος του πελάγους, ένα βραχάκι κατάμονο στέκεται ολόρθο στη μέση της θαλάσσης. Ο ήλιος το ντύνει με φως ξανθό και ρόδινο, και το αϋλοποιεί. Νομίζεις ο Ιησούς επί των υδάτων.

Νοιώθω να εισδύει μέσα μου η πρωινή γαλήνη και χαμογελώ σ' όλους τους επιβάτες. Δεν αναγνωρίζω τα μέρη που πέρασα πριν από δεκαπέντε μέρες. Η ακτή, τόσο κοντά, που διακρίνω κάθε ρωγμή των βράχων, ξεχωρίζω καθαρά κάθε χορτάρι ψηλότερα στο βουναλάκι.

Τώρα γίνεται απότομη. Τα πεύκα, αραιά, φθάνουν ως την άκρη. Ένα, έχει φυτρώσει στην κάθετη πλαγιά, μοναχικό, και γέρνει προς την θάλασσα να την φιλήσει.

Τα βουναλάκια χαμηλώνουν και μεταβάλλονται σε αλλεπάλληλες ταρατσες με ελιόδεντρα. Πίσω των η βαθυγάλαζη οροσειρά. Ο δρόμος ασπρίζει κάτω δίπλα στην ακτή.

Η θάλασσα παίρνει χρώμα βαθύτερο και αρχίζει να ζαρώνει με την πρώτη ελαφρά πνοή. Ένα πελώριο πανί που κρέμεται ακόμη πλαδαρό, μας εγγίζει σχεδόν και κρύβει τη θέα, ενώ κάτω, μέσα στο τρεχαντήρι, οι ναύτες με τα χέρια σταυρωμένα περιμένουν να φυσήσει για καλά.

Το πανί χάθηκε πίσω. Ένα λευκό σπιτάκι, κατόπιν άλλο, και κατόπιν άλλα πολλά. Τα Μέθανα. Όλη η μαρίδα του χωριού μαζώνεται ξυπόλυτη επάνω στα βραχάκια. Μας χαιρετούν με γέλια και φωνές...

...Τώρα πλέομε κατ' επάνω στα βουνά. Χάνω το αίσθημα του χρόνου. Φαντάζομαι τον εαυτό μου να κυβερνώ την γρήγορη τριήρη του Ιάσωνος στον θριαμβευτικό της πλουσιον προς την Κολχίδα. Ένα καστανόμαλλο δέρας θα είναι το ζηλευτό βραβείο. Ανοίγουν τα βουνά διάπλατα στο πέρασμά μας, σαν σε παραμύθι, και προχωρούμε ανάμεσα σε δύο καταπράσινες όχθες που όσο πάνε και στενεύουν.

Ένας όγκος ασπρίζει στο βάθος και σιγά — σιγά ξεχωρίζουν τα κυβικά σπιτάκια που μαζεμένα το ένα δίπλα στο άλλο σκεπάζουν ολόκληρο τον λόφο. Υψηλά, καθισμένοι επάνω στα σπίτια, τρεις τέσσερες ανεμόμυλοι με φτερούγες ακίνητες.

Ερευνώ την παραλία με το βλέμμα και δεν έχω μάτια παρά για μια λευκή σιλουέτα. Πόσο φαίνεται μικρή, πόσο μηδαμινή! Πως συμβαίνει να ξεπετά κάτι μέσα μου; Ένα μηδαμινό πλασματάκι μέσα στην πλάση...

— Ελάτε, μου λέγει γελαστή, μόλις πηδώ έξω από τη βάρκα. Θα σας οδηγήσω στο σπίτι σας.

Ο Ήλιος καίει σχεδόν καλοκαιρινός, αλλά καθώς χωνόμαστε μέσα σ' ένα στενό ανηφορικό δρομάκο η σκιά μάς δροσίζει. Πόσο στενό είναι. Μόλις χωρούμε οι δύο δίπλα δίπλα, δεν έχει θέση για άλλον. Από τις ανοιχτές πόρτες φαίνονται οι δροσερές αυλές και στα μακρύτενα παράθυρα, που ομοιάζουν πολεμίστρες, φουντώνουν οι βασιλικοί. Είναι μάλλον ένας διάδρομος φρουρίου παρά δρόμος.

— Πώς σας φαίνεται; Δεν είναι λίγο πληκτικά; με ρωτά η Βίργκω.

Εγώ διαμαρτύρομαι. Είναι τόσο θαυμάσια όλα.

— Γυρίστε να δείτε πίσω σας.

Κάτω, στην άκρη της στενής στράτας, σαν μαγική εικόνα, ένα κομμάτι θάλασσα σαπφείρινη γυαλίζει σαν πολύτιμο πετράδι. Όχι, δεν είναι καθόλου πληκτικά. Επάνω από το δρομάκο ο ουρανός τρέχει σαν καθαρό γαλάζιο ποταμάκι. Ένα σύννεφο διαβατικό θ' αρκούσε να τον σκοτεινιάσει. Δεν είναι καθόλου πληκτικά, εν τούτοις ζητώ από την Βίργκω να μου εξηγήσει.

— Αυτά τα σπίτια, μου λέγει, είναι χτισμένα επίτηδες κατ' αυτό τον τρόπο για να μπορούν ν' αμύνονται ευκολότερα. Είναι χτισμένα διακόσια χρόνια πριν, τον καιρό που ρήμαζαν τα νησιά οι πειραταί. Όλο από πέτρα. Δείτε τα σιδερόφραχτα παράθυρα.

Οι πειραταί! Να πάρουν τι απ' αυτό το φτωχονήσι;

— Άρπαζαν τις παρθένες, μου εξηγεί ακόμη.

Την παρατηρώ στο πλευρό μου, μισό κεφάλι χαμηλότερη από μένα, και φαντάζομαι μίαν ασέληνη νύχτα. Τα σήμαντρα χτυπούν δαιμονισμένα. Αμέσως γίνεται συναγερμός, τα παλικάρια αρματωμένα πιάνουν τα στενά περάσματα κι αρχίζει το τουφεκίδι. Μέσα στην οχλοβοή και τον αλαλαγμό μια διαπεραστική κραυγή σκεπάζει όλα. Πατήθηκε το πρώτο σπίτι και έκλεψαν μία μόνον παρθένα... Τώρα η γαλέρα με τα σαράντα δυο κουπιά πετά στ' ανοιχτά. Μέσα στην χλωμή αυγή, μία μορφή ορθία στην πλώρα, μαύρη από το μπαρούτι, εξετάζει τον θαμπόν ορίζοντα και μειδιά στη σκέψη της πολύτιμης σκηνής που είναι στημένη πίσω στην πρύμνη για να προφυλάττει ένα καστανό κεφάλι από την κακοκαιρία. Ένας χρυσός χαλκάς γυαλίζει στο δεξιό αυτί.

Πιάνω τον εαυτό μου να χαμογελά με την ίδια έκφραση, αλλά έχω την πονηρία να κρύψω τη σκέψη μου από τη Βίργκω και της λέγω:

— Τώρα δεν υπάρχουν πειραταί.

— Ναι αλλά είναι χειρότερα, μου απαντά σοβαρή. Δεν ξέρει κανείς από πού έρχεται ο κίνδυνος.

Σταματά μπρος σε μια πόρτα.

— Εδώ είναι το παλάτι σας.

Την νοικοκυρά μου την λένουν Κυρα-Κουκουλή. Ελπίζω να μείνω ευχαριστημένος.

Ευχαριστώ τη Βίργκω με λόγια κάπως υπερβολικά για την καλοσύνη της και για τον κόπο που πήρε.

— Δεν πρέπει να μιλάτε έτσι, μου απαντά ψυχρά. Είναι πολύ φυσικό να φροντίσω να βρείτε ένα δωμάτιο. Άλλωστε η Κυρα-Κακουλή είναι αναγκασμένη και ήθελα να την κάνω να κερδίσει κάτι.

Συνοφρυώνομαι έτοιμος ν' απαντήσω στον ίδιο τόνο αλλά η φωνή της γίνεται πάλι γλυκιά και παιδική.

— Ακούστε. Αφού δείτε το δωμάτιο σας θα πρέπει να κατεβείτε πάλι στην παραλία για να προγευματίσετε. Όλος ο κόσμος που παραθερίζει τρώγει εκεί. Αν και είναι ακόμη νωρίς για τη saison εν τούτοις ελπίζω να έχει κόσμο και να διασκεδάσετε.

Όστε δεν με προσκαλεί να φάγω στο σπίτι των. Αλλά αυτό βέβαια δεν γίνεται. Γι' αυτό της λέγω:

— Προσέχετε. Θ' αρχίσω πάλι να σας ευχαριστώ για την φροντίδα που παίρνετε να μου υποδείξετε ένα τόσο διασκευστικό γεύμα.

Την βλέπω στενοχωρημένη. Μ' ερωτά αν δεν θα μου δώσει κόπο να περάσω να την πάρω το βραδινό από το σπίτι για να κάνομε ένα περίπατο, και κατόπιν μου εύχεται καλή όρεξη.

Το δωμάτιό μου με συγκινεί και με μελαγχολεί. Μια λευκή καμαρούλα γεμάτη φωτογραφίες, εικονογραφημένα δελτάρια και μεγάλα κογχύλια.

Θέλω να νιφθώ και ξετυλίγω τον επίδεσμο του χεριού μου. Η γάζα είναι κολλημένη επάνω στην πληγή και κάνω ένα μορφασμό πόνου.

Καθώς βγαίνω η Κυρα-Κακουλή με υποδέχεται στο χαγιάτι και μου λέγει πως ο άνδρας της δεν μπορεί να με καλημερίσει γιατί είναι πιασμένος από τους ρευματισμούς. Μου δείχνει στο πλαγινό δωμάτιο ένα γεροντάκι σωριασμένο στην πολυθρόνα. Μου κάνει κακό να σκέπτομαι πως θα κοιμάται δίπλα μου ένας γερο-σακάτης. Εν τούτοις πηγαίνω και του σφίγγω το χέρι.

Μου μιλά για το νησί και τις ομορφιές του.

— Ναι, ναι, ξέρω, τον διακόπτω. Το Λεμονοδάσος.

Το δάσος είναι απέναντι, στο Μοριά, μου απαντά. Να πας στο Μοναστήρι.

Στο Μοναστήρι; Σε ποιο Μοναστήρι; Χωρίς να θέλω ψαύω τον πονεμένο καρπό μου.

Με οδηγεί, αφού φάγω να πάρω το λεωφορείο που κάνει την συγκοινωνία με το Μοναστήρι και να πάγω χωρίς άλλο. Αξίζει τον κόπο. Τον διαβεβαιώνω πως θα πάγω και τον αποχαιρετώ. Δεν έχω όρεξη να βλέπω Μοναστήρια, άλλωστε η Βίργκω δεν μου μίλησε γι' αυτό.

...Καθώς τρώγω, χτυπώ πάλι απρόσεκτα την πληγή μου. Στο διάβολο! Βλέπω καθαρά τη Λήδα με τον Παλμύρα, σε ορισμένη στάση, ξαπλωμένους επάνω σε μian ανθρακιά που δεν τους ενοχλεί καθόλου σαν να ήταν το αναπαυτικότερο στρώμα.

— Είναι μακριά το Μοναστήρι; ρωτώ το γκαρσόνι.

Όχι, μισή ώρα. Δεν χάνω τίποτε, άλλωστε δεν κοιμούμαι ποτέ το απόγεμα.

...Το αυτοκίνητο κάνει τον γύρο της χώρας από πίσω και βγαίνομε σε μian άλλη παραλία. Αρχίζει ένας ωραίος δρόμος ανηφορικός φυτεμένος καλαμιές και λυγαριές.

Σε λίγο σκαρφαλώνομε τις κορδέλες που βουνού. Δεξιά η θάλασσα με τα λευκά πανιά της και η Πελοπόννησος.

Σταματούμε σε μια μικρή πλατεία, μάλλον έναν εξώστη στη πλαγιά του βουνού. Παντού πεύκα.

Κάτω στη βαθιά και πυκνή ρεματιά τρέχουν τα νερά με θόρυβο. Απέναντι, ανάμεσα στα δέντρα ένα

μεγάλο κτίριο μοιάζει με φυλακή. Ένας σταυρός στην κορυφή μου δείχνει πως αυτό είναι το Μοναστήρι.

Το μονοπάτι με φέρνει ολόγεια στα πέτρινα σκαλοπάτια που οδηγούν στην ορθάνοιχτη θύρα του περιβόλου.

Μπαίνω σ' έναν διάδρομο θολωτό κι ασβεστωμένο, γεμάτον δροσιά και ερημία. Στην αφιδωτή άκρη του διαδρόμου χάσκει εκτυφλωτικά η μεγάλη αυλή.

Στέκομαι και κοιτάζω. Μια λευκή αυλή πλακόστρωτη που την καίει ο ήλιος και δεξιά, δύο ατελείωτες στοές, η μία επάνω στην άλλη. Δεν φαίνεται ψυχή.

Κάνω ένα βήμα και ξαφνίζομαι. Ένα χέρι, ξερό και ροζιασμένο σαν κλωνί κληματαριάς, μου τείνει ένα φυλλαδάκι.

Ο καλόγερος στέκεται ακουμπισμένος στον τοίχο του περιβόλου από μέσα, δίπλα στην αφίδα. Διαβάζω «Προσευχή εξιλασμού». Διστάζω αν πρέπει να του δώσω χρήματα. Τέλος του βάζω ένα πενηντάδραχμο στο χέρι που είχε μείνει προτεταμένο.

— Ευχαριστώ τέκνον μου, θέλεις να σε οδηγήσω; και με ακολουθεί.

Παρατηρώ πως οι μεγάλες μαρμάρινες πλάκες που πατώ δεν είναι άλλο παρά τάφοι με μισοσβησμένες επιγραφές. Προχωρώ με πηδήματα για να πατώ όσο μπορώ λιγότερο επάνω στα κρύα μάρμαρα που πυρακτώνει ο ήλιος, και ζητώ με το μάτι λίγο χώμα. Καταφεύγω κάτω από το πενιχρό περιστύλιο της εκκλησίας. Ακριβώς εμπρός στην είσοδο μια μεγάλη πλάκα με ξενικούς χαρακτήρας μου φράσσει το δρόμο. Η επιγραφή είναι αγγλική και διηγείται:

Κάτω απ' αυτό το μάρμαρο
κείνται εν Χριστώ τα θνητά λείψανα του
Brudnell J. Bruce
τέως σημαιοφόρου
εις τους Βρετανούς σωματοφύλακας
όστις συνοδεύσας τον πρεσβευτήν της Α. Μ. από την
Αγγλίαν είχε το ατύχημα να πεθάνει από πυρετόν εις
τον Πόρον την 28ην ημέραν του Οκτωβρίου 1828.

Παρέκει, εντοιχισμένη αυτή, μια άλλη πλάκα με το όνομα ενός ναυάρχου της επανάστασεως. Αυτή μ' ενδιαφέρει λιγότερο.

Από πυρετό! Θα ήταν ένα άβγαλτο ξανθό παιδί με γαλανά μάτια. Πώς μπορεί να πεθάνει κανείς από πυρετό; Οι τάφοι διηγούνται πάντα την αλήθεια;

— Παρακάτω έχει έναν άλλο τάφο, ψιθυρίζει ο καλόγερος από πίσω μου.

Με οδηγεί στην πλαγία πρόσοψη της εκκλησίας. Μια χαμηλή μαρμάρινη στήλη χωρίς στολίδια. Αυτή μιλά ιταλικά:

Ad
Argia Ceccoli
Vissuta meno di XX anni
Che violenta tisi rapiva
Nel Monastero di Calavria

Μονολογώ: Αργεία... άγγελος με ανθρώπινο σχήμα... στο μοναστήρι της Καλαβρίας... της Καλαβρίας... Α ναι, είναι το αρχαίο όνομα του Πόρου, έχει κι έναν παλιό ερειπωμένο ναό κάποιου Θεού. Πρέπει χωρίς άλλο να τον επισκεφθώ με τη Βίργκω.

— Πέθανε νέα, σχεδόν παιδί. Έλα μέσα να σου δείξω την εικόνα της, μου λέγει ο καλόγερος εμπιστευτικά και προηγείται με μεγάλα βήματα σαν κινούμενο σκιάχτρο μέσα στο ξεθωριασμένο μαυροπράσινο ράσο.

Επάνω από τον αριστερό χορό είναι το εικόνισμα της Ζωοδόχου πηγής. Μέσα από τον ιερών Κάλυκα προβάλλει ολοζώντανη η μορφή της Παρθένου. Η χειρονομία της παρηγοριάς κάνει τον χιτώνα να κολπώνεται ηδονικά επάνω από το παρθενικό της στήθος. Το γλυκό χαμόγελο και τα υγρά μάτια έχουν την έκφραση της συγκαταθέσεως για κάθε θυσία που είναι αναγκαία να γλυκάνει τον ανθρώπινο πόνο.

Μου πιάνει το χέρι με τα οστεώδη δάχτυλά του και μου δείχνει απέναντι το εικόνισμα του Αγίου Ιωάννου του Βαπτιστού. Έχει μια κτυπητή ομοιότητα με τον ίδιο, προ πάντων τα φλογερά μάτια.

— Είκοσι χρόνια πριν. Πάμε τώρα, δεν έχει τίποτε άλλο να δεις, μου λέγει απότομα και σχεδόν με σύρει έξω, κάτω από τον μεγάλο πλάτανο που σκιάζει το περιστύλιο.

— Και συ βλέπω δεν αναπαύεσαι το απομεσήμερο. Έχεις δίκιο. Είναι η χειρότερη ώρα. Εγώ ούτε καθίζω καν, αλλιώς είναι χαμένος κανείς.

Ακουμπά επάνω στον κορμό του πλατάνου και κλείνει τα μάτια.

— Την γνώρισες; τον ρωτώ,

Αρχίζει να παραληρεί και να χειρονομεί.

— Εκεί πίσω έχει ένα μικρό σπιτάκι που μοιάζει με εξωκλήσι. Εκεί καθόταν με τον πατέρα της, τον ζωγράφο, από τότε που ήλθαν από την Ιταλία. Βλεπόμαστε κάθε μέρα με την Αργεία και μιλούσαμε για τις Παναγίες της πατρίδας της...

Το συμβούλιο είχε δίκιο... δεν ήταν σωστό... δεν ήταν σωστό... έκαναν αναφορά και με καθαίρεσαν από Ηγούμενο... Θεολογία... σου λέει ο άλλος.... Ούτε οι προσευχές την έσωσαν ούτε οι ολονυκτίες ... Η Αργεία πέθανε. Ένα χαρούμενο πρωί μέσα στο κατάλευκο σπιτάκι ενώ μοσχοβολούσε η γη σαν λιβάνισμα. Μ' άφησαν να τη θάψω εδώ και να φυτέψω μια λεμονιά και μια πορτοκαλιά δίπλα στον τάφο της. Έτσι, κάθε χρόνο, έχει την ευωδία του ανθού που την αγαπούσε τόσο πολύ... και που την σκότωσε στο τέλος... Είναι φοβερό πράγμα το μνημονικό...

Να τον πάρω στα σοβαρά ή να γελάσω;

— Από τι πέθανε; τον ρωτώ.

— Δεν την σήκωσε η άνοιξις.

Ξεκόλλησε από τον κορμό και μπήκε βιαστικά στην εκκλησία σαν φάντασμα που φεύγει το φως του ηλίου. Απ' έξω, τον βλέπω που στάθηκε μπρος στο Ιερό και αρχίζει τις γονυκλισίες. Η άνοιξις σκοτώνει;

Ακουμπώ στον πλάτανο. Από πάνω μου, τ' αεικίνητα φύλλα προσπαθούν να με κοιμίσουν με το νανούρισμά τους.

... Η αμαρτία στρογγυλοκάθεται στο βούρκο, και οι μύσται της, ξένοιαστοι, έχουν την ηδονή για επιούσιον άρτον. Παρέκει, οι αγαθοί, σκύβουν ολημερίς στο μόχθο που τους έλαχε. Ο γεωργός ποτίζει, τη γη με τον ιδρώτα του. Ο ναύτης σβήνει τη δίψα του στην άλμη της θαλάσσης. Και ο καλόγερος λατρεύει το Θεό του και φυλάγει μη σβήσει το καντήλι.

Αλλά να, φύσηξε το ανοιξιάτικο αεράκι και τους μεθά χωρίς κόπο καθώς τους βρίσκει άπειρους και ανέτοιμους. Αρχίζουν έναν τρελό χορό. Το αεράκι δυναμώνει, γίνεται θύελλα και τους συνεπαίρνει. Ο ναύτης πνίγηκε... Ο γεωργός τα 'χασε όλα και ξενιτεύτηκε κοπέλι... Και ο καλόγερος χτυπά το μέτωπό του επάνω στο μάρμαρο, γονατισμένος μπρος στο ιερό.

Τον βούρκο δεν τον τάραξε η θύελλα. Η αμαρτία, στρογγυλοκαθισμένη, καμαρώνει τους μύστες της που ξένοιαστοι έχουν την ηδονή για επιούσιον άρτο και για φυλαχτό.....

...Καθώς επιστρέφω από το Μοναστήρι, σκέπτομαι: Γιατί ο καλόγερος διάλεξε εμένα να διηγηθεί την ιστορία του; Μήπως είναι το πενήντάδραχμο;

.....

Δεν κοιμήθηκα καλά. Σήμερα όμως το πρωί πετώ επάνω από έναν κόσμο μικρό και ωραίο του οποίου αισθάνομαι κυρίαρχος.

Χθες όμως ήταν διαφορετικά. Κατά το δειλινό έφθασα εκνευρισμένος στο σπίτι με το αιγόκλημα.

Η Ανθούλα, η μικρή χωριάτισσα, η άυλη Αργεία, προχωρούν εμπρός μου με βήμα ελαφρύ και ρυθμικό στρέφοντας το κεφάλι κάθε τόσο για να βεβαιωθούν αν τις ακολουθώ.

Όλες αυτές οι ιστορίες δυναμώνουν τη μυρωδιά του ανθού που δεν εννοεί να εγκαταλείψει την όσφρησή μου. Όπου και αν σταθώ αισθάνομαι έναν κνησμό να εισδύει στον εγκέφαλο και από εκεί να μεταδίδεται σ' όλο το σύστημά μου. Παραξενεύομαι να βλέπω τους άλλους απαθείς και φυσιολογικούς μέσα σ' αυτή τη μολυσμένη ατμόσφαιρα. Είναι ίσως εγκλιματισμένοι, ένα είδος εμβολιασμού. Η Κυρα-Κακουλή γέλασε και μου είπε πως αυτά είναι ιδέες των πρωτευουσιάνων. Όσο γι' αυτήν, υποθέτω πως πταίει η ηλικία της.

... Η Βίργκω σηκώνει τα μάτια από το κέντημα και το ελπιδοφόρο βλέμμα της μ' εγκαρδιώνει. Δεν θέλω να με κοιτάζει μ' αυτό τον τρόπο, αλλάως δεν θα ξαναπατήσω σ' αυτό το νησί. Καθένας έχει το σκοπό του. Της μιλώ για το μοναστήρι αλλά αυτή, αντί να προσέξει τα λόγια μου, βλέπει τον επίδεσμο που βγαίνει κάτω από το μανίκι.

— Τι έχει το χέρι σας;

Της λέγω πως το έκαψα. Φέρνει ολόκληρο φαρμακείο, καθαρίζει την πληγή, βάζει επάνω αλοιφή και την τυλίγει με καθαρή γάζα. Ομολογώ πως τώρα δεν με καίει καθόλου.

Ενώ με περιποιείται κοιτάζω τις σκιερές βλεφαρίδες της και τα χείλη της. Διακρίνω για πρώτη φορά στις δύο άκρες την πτυχή της πικρίας των αρχαίων αγαλμάτων.

Είναι μια αντίθεσις γελοία αυτά τα κλασικά χείλη επάνω σ' ένα πρόσωπο που θυμίζει βοσκοπούλα του Βαττώ.

Σε λίγο βρισκόμαστε στο δρόμο. Είναι ο ίδιος δρόμος που πέρασα εκείνο το πρωί που φυσούσε ο εκτυφλωτικός λίβας. Σήμερα όμως τα χρώματα οργιάζουν και ο μπάτης αφήνει τις τελευταίες πλατιές και ακανόνιστες πνοές του. Αντιδρώ σ' αυτή την τρέλα που με περιβάλλει και ζητώ να πω κάτι αδιάφορο. Της δείχνω μια χαμηλή μαρμάρινη στήλη στημένη επάνω σ' έναν βράχο προς τη θάλασσα και την ερωτώ τι είναι.

— Αυτό είναι ένας μέλλων τάφος, μου απαντά με κωμική σοβαρότητα. Όταν έλθει η ώρα θα γράψουν επάνω

Ενθάδε κείται η Βιργινία
εξηκοντούτις δεσποινίς. . .

Δεν ξέρω πως μου ήλθε και την ερωτώ ζωηρά σαν να επρόκειτο για καμιά καταστροφή:

— Γιατί το λέτε αυτό; Δεν έχετε σκοπό να πανδρευτείτε;

— Όχι δα, ελπίζω να πανδρευτώ και να είμαι πολύ ευτυχισμένη.

Γελά νευρικά και με κοιτάζει με κακό βλέμμα σαν άνθρωπο που προμελέτησε πράγματι καταστροφή.

Δαγκώθηκα.

— Περιμένετε το πριγκιπόπουλο;

— Πάντα κανείς περιμένει κάτι... κάτι που θα γίνει. Αρκεί αυτό που περιμένει να είναι κατορθωτό.

Μου κάνει την εντύπωση πως έχει χαράξει έναν κύκλο υποθετικό, αλλά και τελειωτικό, των ορίων του δυνατού, ώστε να αποκλείει κάθε σκέψη, και κάθε ενέργεια, που δεν έχει τη θέση της μέσα σ' αυτά τα όρια.

Καθόμαστε επάνω στο βράχο και βλέπω στην αντίθετη πλευρά της στήλης χαραγμένο τον αριθμό των ναυτικών μιλιών. Μένω δυσαρεστημένος με την αδυναμία που έδειξα πρωτύτερα.

— Καλά κάνατε και πήγατε μόνος στο Μοναστήρι. Δεν θα ερχόμουν ποτέ μαζί σας.

Δεν απαντώ.

— Το απεχθάνομαι αυτό το μέρος. Εσάς σας χρειάζεται πάντα κάποιος διάκοσμος για να καταλάβετε τη φύση. Θέλετε ή ερείπια, όπως τους Δελφούς, ή τάφους.

Αυτή τη στιγμή επιθυμώ να ήταν η Λήδα εκεί, να της φιλήσω τα πόδια. Επιθυμώ το απελπισμένο βλέμμα της και τα βαμμένα χείλη της που ακουμπούσαν με ευγνωμοσύνη επάνω στο κρύο μάρμαρο του τάφου.

Απέναντί μου ο λεπτός αστράγαλος της Βίργκως κινείται και το μικρό κι ευλύγιστο πόδι της διπλώνει προς τα μέσα. Αυτό το πόδι σκότωσε το ξένοιαστο έντομο που είχε το χρώμα των ματιών της.

— Όσο γι' αυτά που μου διηγηθήκατε για τον καλόγερο, καθένας είναι άξιος της τύχης του.

Ο μπάτης έχει πέσει ολότελα. Καμία ννοή. Τα πεύκα και η γη βγάζουν ευωδίες που ανεβαίνουν σαν προσευχή μέσα στην εσπερινή γαλήνη. Η θάλασσα παίρνει ένα χρώμα βαθύ κοντά στους βράχους γύρω στο μικρό κόλπο. Απέναντι, τα βουνά ξεχωρίζουν μενεξεδιά, κι επάνω στον γαλαζοπράσινο ουρανό, η ημισέληνος, η Φοίβη, λεπτή και ωχρά σαν τρυφερό πρωτόβγαλτο φυλλαράκι, μόλις προφθάνει να φανεί και χάνεται πίσω.

Θυμούμαι μιαν εικόνα που είχα δει μικρός σ' ένα βιβλίο. Ο γεωργός επιστρέφει το δειλινό μ' ένα ζευγάρι βόδια και μακριά εκτείνεται ο κάμπος με δενδροφυτεμένα βουναλάκια. Στον ουρανό λάμπουν τα πρώτα άστρα, κι ανάμεσα σ' αυτά ο Απόλλων, στον Πήγασο καβάλα, κρούει τη λύρα...

Έχω μπροστά μου την πρωτόγονη Παρθένα Αθηνά, την αειπάρθενη, που δεν έθιξε ούτε ο Θεός έρως ούτε ο ανθρώπινος, και δεν απέκτησε με κανέναν τρόπο. Το δυνατό της χέρι οδήγησε στη νίκη τόσους ήρωας και ημιθέους... Το πιάνω και της λέγω.

— Έχετε την σκληρότητα της νεότητός σας και της ευτυχίας σας. Η νεότης είναι παροδική. Όσο για την ευτυχία, για σας προς το παρόν είναι μία άρνησις. Είναι η ευτυχία ενός όντος που δεν έζησε.

Όταν αρχίσετε να ζείτε, θα σκεφθείτε πως ό,τι βλέπετε γύρω σας θα χαθεί μια μέρα, πως ό,τι αγαπήσατε θα λείψει. Αυτό το σφίξιμο της καρδιάς είναι που δίνει και εξαγνίζει την ηδονή συγχρόνως.

Αυτή την έννοια μου δίνουν τα ερείπια που ζητώ.

Με κοιτάζει με μάτια γεμάτα έκπληξη όπως εκείνη την ημέρα στους Δελφούς.

Κοιτάζω κι εγώ τον εαυτό μου με τα ίδια μάτια. Αυτά που λέγω τα σκέπτομαι για πρώτη φορά.

Αισθάνομαι ότι δεν συνήνητησα την ευτυχία αφού η συγκίνησης δεν μου έσφιξε ακόμη την καρδιά τόσο δυνατά ώστε να με κάνει να δακρύνω από τον πόνο. Τα ερείπια, που θεωρούσα ως τώρα ένα στολίδι, τα βλέπω να ορθούνται σε σύμβολο μοιραίο για τους ανθρώπους που εννοούν.

Αισθάνομαι και κάτι άλλο· ότι σκοτώνω την ευτυχία της Βίργκως, έστω και αν είναι αρνητική ευτυχία.

— Πάμε, μου λέγει. Πρέπει να περάσουμε από το τένις. Θα προσκαλέσω τους γνωστούς μου για σήμερα το βράδυ κι έτσι θα γνωρίσετε τη νεολαία.

... ..

Την κρατώ σφιχτά από τη μέση και αναπνέω την αναπνοή της. Τα μαλλιά της έχουν την ευωδία του ωπού χόρτου. Ανεβάζω υψηλότερα το χέρι και ψαύω την πλάτη δίπλα στα πλευρά. Της ψιθυρίζω.

— Είχα δίκιο όταν σας είπα ότι είσθε τόσο διαφορετική από τις άλλες.

— Πότε μου το είπατε; από ποιες άλλες;

— Θυμηθείτε, στους Δελφούς.

— Εννοείτε διαφορετική από τη Λήδα και την Καίτη; αυτό έλειψε!

— Δεν με καταλαβαίνετε...

— Αφήστε τις ανοησίες και χορεύετε.

— Βλέπετε πως μπορώ να κάνω και τα δύο μαζί.

Γελά και βλέπω για πρώτη φορά από τόσο κοντά τα στερεά σπιλννά της δόντια. Δεν μοιάζουν με μαργαριτάρια αλλά με όστρακο λευκό που κλείνει μέσα κάτι ζωντανό, υγρό και ρόδινο, που έχω όρεξη ν' απομυζήσω.

Τώρα γλεντώ, αλλά στην αρχή με πείραζε η οικειότητα των άλλων και ο ενικός που μιλούσαν. Ήμουν σαν ξένος μέσα σ' αυτόν τον ενικό. Στέκομαι και τους βλέπω και σκέπτομαι να καθίσω με την Κυρία Δροσινού και τους ηλικιωμένους, στο βάθος της ταράτσας, αλλά μ' έσωσε ο φωνόγραφος που έδωσε το σύνθημα του χορού.

Η Βίργκω είναι γελαστή και ζωηρή. Μου χαμογελά δυο τρεις φορές χωρίς να μου δώσει ιδιαίτερα προσοχή. Χορεύει όπως ζει, κάπως άκαμπτα.

Μία, που την φωνάζουν Πόπη, έχει σώμα φιδιού και κολλά επάνω μου σαν βδέλλα. Είναι το θηλυκό φίδι που προσφέρει το μήλο στον Αδάμ.

— Σήμερα που είναι σκοτάδι να πάμε στην Ηχώ, μου λέγει. Το φωνάζει και στους άλλους. Εμπρός όλοι, να πάμε με τη βάρκα στην Ηχώ.

— Όχι, αντιλέγει η Βίργκω, στην Ηχώ θα πάμε μια βραδιά με φεγγάρι.

— Όχι, απόψε, απόψε. Είσθε σύμφωνος και σεις; με ρωτά.

Στρέφω προς τη Βίργκω αλλά εκείνη έχει γυρισμένη την πλάτη.

— Θα κάνω ότι αποφασίσετε όλοι.

Απεφάσισαν να μείνουν και ο χορός ξαναρχίζει. Χορεύω με τη Βίργκω.

— Παρατηρήσατε τα χέρια της Πόπης; Στο μεγάλο δάκτυλο δεν έχει σχεδόν νύχι.

Το παρατήρησα, προτιμώ όμως να μην απαντήσω και χορεύω χωρίς να μιλώ.

— Θα μπορέσετε να ξυπνήσετε πρωί αύριο; Θα συναντηθούμε στις επτά στην Κολώνα να πάμε στο Λεμονοδάσος.

— Πώς, βέβαια θα μπορέσω. Θα έλθουν και οι άλλοι;

Μου απαντά μ' έναν μορφασμό αινιγματικό και πηγαίνει και σταματά το γραμμόφωνο.—Πονεί το κεφάλι της μαμάς.

Σηκώνονται όλοι να φύγουν. Καθώς αποχαιρετώ τελευταίος την Κυρία Δροσινού, ένας διάπτων ξεκόλλησε από κάπου, χάθηκε κάπου, επάνω σ' ένα στιγμιαίο φωτεινό μονοπάτι.

— Ευχηθείτε μου... της λέγω και της κρατώ το χέρι.

— Με όλη μου την καρδιά...

— Ευχηθείτε να έλθω πρώτος στο διαγωνισμό.

Της εξηγώ ότι πρόκειται για ένα Ηρώον και ότι λαμβάνω μέρος σε διαγωνισμό για πρώτη φορά με έργο εντελώς δικό μου.

— Με όλη μου την καρδιά, μου λέγει πάλι με την γλυκιά της φωνή και κοιτάζει τον ουρανό. Είσθε φιλόδοξος, δεν είναι κακό. Αλλά η δόξα δεν κάνει την ευτυχία, προ πάντων στην ηλικία σας. Είσθε τόσο νέος.

Φεύγω μόνος και σκέπτομαι πως η δόξα δεν κάνει την ευτυχία. Ω ασφαλώς η δόξα των ανωνύμων οστών που θα τοποθετηθούν μέσα στο Ηρώον δεν έκανε την ευτυχία των ανωνύμων δοξασμένων. Έχω τελειώσει το αρχιτεκτονικό μέρος του προπλάσματος. Ένας όγκος τετράγωνος και βαρύς. Μένει να σκαλισθεί η αλληγορία της εμπνεύσεώς μου. Ένας στρατιώτης που κοιμάται τον αιώνιο ύπνο και χαμογελά με πικρία στον οραματισμό της επιγείου ευτυχίας που έχει χάσει...

Πρόφθασα τους τελευταίους της συντροφιάς. Στα σκοτεινά δεν αναγνωρίζω κανέναν. Ακούω τη φωνή της Πόπης.

— Ο Κύριος Παύλος! Τι καλά, θα πάμε να γλεντήσομε.

— Ναι, Ναι, στον Άσπρο Γάτο, στον Άσπρο Γάτο, φωνάζουν οι άλλοι.

Αρχίζουν να τραγουδούν με παραφωνίες και φθάνομε έτσι σ' ένα μικρό μαγαζάκι στην έρημη ακρογιαλιά.

— Κοκτέιλ, παραγγέλει ένας και μας μετρά. Ένα, δύο, τρία, τέσσερα, πέντε, εξ.

— Ξέρουν και κάνουν κοκτέιλ εδώ στον Πόρο; τους ρωτώ.

— Αμ τι νομίζετε, μου απαντά η Πόπη, μόνον βουσσινάδες; Εμείς το λανσάραμε αυτό το μαγαζί.

Γελά, όλοι γελούν με το τίποτε.

Το γκαρσόνι κούρδισε τον φωνόγραφο, το κουτί που γέμισε τον κόσμο με την πρόχειρη παρηγοριά, την πρόχειρη έξαρση, τον πρόχειρο ερεθισμό.

Ένα κοκτέιλ, δυο κοκτέιλ. Μια φωνή από το υπερπέραν ξεχύνει το αδρά πληρωμένο πάθος της. Άλμα μία... Ψυχή μου... Τα μάτια μου υγραίνονται.

Πριν τελειώσει το κομμάτι, η Πόπη ορμά από τη θέση της και αποσπά το δίσκο που αφήνει μια φωνή πονεμένου σκυλιού.

— Το αργεντίνικο Ταγκό, φωνάζει.

Ανεβαίνει στο κάθισμα και πηδά επάνω στο τραπέζι. Αρχίζει να χορεύει σείοντας τους γοφούς και βηματίζοντας ανάμεσα στα ποτήρια χωρίς να ρίξει κανένα. Στο τέλος βγάζει μιαν υπόκωφη κραυγή και πηδά σχεδόν μέσα στην αγκαλιά μου.

Αρχίζουν πάλι τα τραγούδια και τα ξεφωνητά. Αισθάνομαι τρομερή διάθεση. Λέγω φιλοσοφίες με υπονοούμενα. Η Πόπη χαχανίζει.

Μία μπενετικτίν. Κι ένα κουαντρό. Το ανάβω και η κυανή φλόγα υψώνεται τρεμουλιαστή. Το οσφραίνομαι ηδονικά:

— Μυρίζει Λεμονοδάσος, Λεμονοδάσος. Ζήτω το Λεμονοδάσος. Αύριο όλοι στο Λεμονοδάσος.

— Πώς, στο Λεμονοδάσος; ρωτούν οι άλλοι. Δεν ξέρομε τίποτε.

— Βέβαια, εμείναμε σύμφωνοι με τη Βίργκω. Σας προσκαλώ όλους στο Λεμονοδάσος. Καταλάβατε; μου το 'πε η Βίργκω. Ζήτω η Βίργκω.

... Ξεκινούμε να φύγομε. Είναι σκοτάδι, δεν διακρίνω τίποτα κάτω στη γη. Η Πόπη με κρατεί μπράτσο και δεν καταλαβαίνω πως συνέβη και βρεθήκαμε στόμα με στόμα ακουμπισμένοι σε κάτι στερεό που πρέπει να ήταν ένας τοίχος...

Δεν διακρίνω τίποτα μέσα στο σκοτάδι. Μόνον επάνω, αφρισμένος ο Γαλαξίας κυλά προς την ίδια διεύθυνση μ' εμάς.

Αυτά συνέβησαν χθες, πριν γίνω κυρίαρχος του μικρού και ωραίου κόσμου...

Σήμερα το πρωί με ξυπνά ένας κρότος. Τακ... σε λίγο πάλι, τακ... τακ... Κάποιος πετροβολεί τα παραθυρόφυλλα. Σηκώνομαι βλαστημώντας και τα μισανοίγω.

— Καλημέρα, φωνάζει η Βίργκω από το δρόμο. Σας πήρε ο ύπνος. Κάνετε γρήγορα.

Τα μάτια μου είναι βαριά, η γλώσσα μου ξερή, και το μυαλό μου νωθρό.

— Κάνετε γρήγορα. Η βάρκα περιμένει για το Λεμονοδάσος.

Ναι, ναι, αυτό είναι. Τώρα θυμούμαι.

— Αμέσως. Πηγαίνετε κι έρχομαι.

Η φωνή μου είναι βραχνή και πηχτή. Τώρα θυμούμαι. Σιγά σιγά μου έρχονται στο νου οι λεπτομέρειες της χθεσινής βραδιάς. Αισθάνομαι μια στενοχώρια που δεν μπορώ να προσδιορίσω, κάτι σαν μια δυσάρεστη γεύση κολλημένη στον ουρανίσκο και στη σκέψη. Πλύνω τα δόντια μου αλλά η δυσάρεστη γεύσις μένει πάντα κολλημένη κάπου εκεί στη ψυχή μου.

Μια παροδική ανακούφισις. Ακούω μια γλυκιά φωνή «με όλη μου την καρδιά παιδί μου», αλλά κατόπιν αμέσως βλέπω ένα μεγάλο δάκτυλο με κοντό νύχι. Δεν μπορώ να θυμηθώ τι συνέβη ακριβώς με την Πόπη.

Δεν έχει σημασία. Δεν είναι παρά ένα κοκτέιλ περισσότερο. Φοβούμαι μόνον μήπως συναντήσω στην Κολώνα πρόσωπα που δεν επιθυμώ.

Κάτω στην παραλία, δεν διακρίνω άλλους γνωστούς από τη Βίργκω, τη μητέρα της, και το ζεύγος Δραγάτη.

— Εμπρός, στη βάρκα, λέγει η Κυρία Δροσινού.

— Δεν περιμένετε άλλους; ρωτώ με ανησυχία

— Όχι, είσθε ο μόνος τεμπέλης.

Δόξα σοι ο Θεός. Οι δύο βαρκάρηδες κωπηλατούν γερά και η βάρκα γλιστρά γοργή μέσα στο στενό και γοργά η στενοχώρια μου φεύγει πίσω.

Μετά τα υψώματα φάνηκε μια ακρογιαλιά και στα ενδότερα μια βαθιά κατάφυτη κοιλάδα που γύρω της σχηματίζουν τα βουνά έναν κόλπο. Το ακριανό κατεβαίνει απαλά ως την ακτή· ένα μεγάλο κτίριο λευκάζει στην κορυφή ανάμεσα στα δέντρα.

Αναγνωρίζω την τοποθεσία του Μοναστηριού. Πού να βγαίνει το ποτάμι που είχα ακούσει να κυλά κάτω στη ρεματιά;

Η Βίργκω είναι στο τιμόνι. Κάθομαι στο μπάγκο απέναντί της και προσπαθώ ν' αντικρίσω το βλέμμα της αλλά εκείνη το προσηλώνει εμπρός προσεκτική να οδηγήει τη βάρκα.

— Δείτε το θηρίο, μου λέγει χωρίς να γυρίσει.

Στη μέση του στενού, φυλάγει την δίοδο μια Σφίγγα ξαπλωμένη που μας κοιτάζει με αδειανές κόγχες. Θα της αρκούσε ν' απλώσει το πόδι, να μας εμποδίσει να περάσουμε και να ζητήσει να λύσουμε το αίνιγμα της ζωής. Την εξορκίζω με τα λόγια του Οιδίποδος.

...Κακόπτερε Μούσα θανόντων

φωνής ημετέρης στον τέλος αμπλακίης

και αμέσως απολιθώνεται σε βράχο που τον γλύφει τριγύρω η θάλασσα.

Το στενό πλαταίνει. Ο Πόρος έμεινε πίσω και η Βίργκω στρέφει τη βάρκα προς την Πελοπόννησο.

— Φθάσαμε, μου λέγει. Να το λιμανάκι.

... Διασχίζομε μια μικρή πεδιάδα με αραιές συκίες και ελιόδεντρα. Ο δρόμος γίνεται ανηφορικός και φαίνεται η πλατιά πράσινη γραμμή του λόφου. Οι πρώτες λεμονιές και οι πορτοκαλιές χύνουν το άρωμα τους μέσα στον πρωινό αέρα. Παντού δέντρα ελαφρά και σφριγηλά κι όσο πυκνώνουν απλώνεται η διαφανής σκιά κάτω στη γη και μικραίνουν οι φωτεινές και παιχνιδιάρικες κηλίδες του ηλίου.

Ένα ρυάκι κατεβαίνει πηδηχτά την πλαγιά κελαηδώντας και τα πουλιά μιμούνται το κελάδημά του μέσα στα φυλλάματα. Δεν είναι δάσος σκοτεινό και γεμάτο μυστήριο. Ένα πρόσχαρο περιβόλι που σκαρφαλώνει ευκίνητα το βουνό.

Η Κυρία Δροσινού με τους άλλους μας ακολουθούν σε απόσταση. Με πόσο γλυκιά φωνή μου μίλησε χθες το βράδυ! Η Βίργκω είναι δίπλα μου και μιλεί.

— Θ' ανεβούμε ως την κορυφή, ως τον έβδομο μύλο. Μήπως δεν θα μπορέσετε; Φαίνεσθε κουρασμένος.

Οι αλυσίδες της χθεσινής βραδιάς με βαραινουν πάλι. Θέλω ν' απαντήσω «σας παρακαλώ, ας γυρίσομε πίσω, ερχόμαστε άλλη μέρα».

— Κάθε άλλο, αισθάνομαι θαυμάσια, της λέγω.

Βρισκόμαστε μέσα στην καρδιά του δάσους. Ανεβαινάμε ολοένα. Η ευωδία εξακολουθεί λεπτή, τίποτε το βαρύ και πνιγηρό. Ανοίγω το στόμα να πιω αυτόν τον ελαφρό και διεγερτικόν αέρα.

Σκέπτομαι πως είναι υποκρισία να συμμετέχω σ' αυτή την πρωινή χαρά. Η δυσάρεστη γεύσις ξανακολλά στο μυαλό μου σαν τιμωρία. Πώς με αφήνει τόσο ήσυχο η ανάμνησις της Πόπης; Και όμως χθες τη νύκτα εξηρτάτο από μένα να γίνω ο θυσιαστής αυτής της μισοπαρθένου. Αυτό είναι το παν, να σαλπίσω τη νίκη επάνω από το πληγωμένο σώμα και ν' απαλλαγώ από τον εφιάλτη. Ένα αλώνι γεμάτο ζευγάρια που μονομαχούν. Το άρρεν και το θήλυ. Και όμως, ...

Σκοντάφτω σε μια πέτρα και λίγο έλλειψε να πέσω. Τι ντροπή. Η Βίργκω με πιάνει από το μπράτσο.

— Ελάτε, αφήστε να σας βοηθήσω.

Τραβώ το μπράτσο μου απότομα.

... Και όμως. Δεν είναι αυτό η νίκη. Να νικήσω ένα σώμα χωρίς την υπερήφανη παρθενική ψυχή; Είναι σαν να τρυπήσω τον αέρα. Θέλω να διαβάσω τη νίκη μέσα στα ανεστραμμένα μάτια που χάνουν την ψυχρή ακαμψία και αποκτούν την αίγλη και την τρυφερότητα της γνώσεως ...

Η Βίργκω με έχει προσπεράσει μερικά βήματα. Βλέπω εμπρός μου τους λεπτούς και εύκαμπτους αστραγάλους και τους ηδονικούς της γόφους και ψιθυρίζω— Πρέπει να κατακτήσω την ψυχή της πρώτα.

— Να η κορυφή, έφθασα πρώτη.

Τρέχω και την προφθάνω και ξεπροβάλαμε μαζί κάτω από τον ήλιο και τον γαλάζιο ουρανό. Έχομε αναδυθεί από το πέλαγος των δέντρων.

Ένα μικρότατο οροπέδιο, ένα σπιτάκι, ένα μαγκανοπήγαδο κι ένα θεόρατο πλατάνι. Κάτω εκτείνεται η θάλασσα του δάσους, βαθυπράσινη, και πέρα η άλλη, βαθυγάλανη, σπαρμένη με νησάκια ως εκεί

που φθάνει το μάτι. Κοιτάζω τη Βίργκω. Ακτινοβολεί ολορόδινη κάτω από το πλατύ ψάθινο καπέλο ενώ ο ζέφυρος της χαϊδεύει τους κροτάφους και πτυχώνει το εαρινό της φόρεμα.

Αισθάνομαι ο κυρίαρχος του κόσμου, ενός μικρού ωραίου κόσμου, γεμάτου χαρά. Ακούω να ξεσπά μια συμφωνία θριαμβευτική αποθεώσεως που γεμίζει την έκταση. Είμαι ένας κυρίαρχος με μια ψυχή γεμάτη ταπεινοσύνη και μεταμέλεια. Θέλω να γονατίσω και ν' αγκαλιάσω τα γόνατα της παρθένου.

— Καθίστε, έχω να σας κάνω μίαν εξομολόγηση.

Κάθεται σε μια πέτρα συγκεντρωμένη κι επιφυλακτική, με ύφος αμυντικό. Θέλω ν' ανοίξω την καρδιά μου, να γονατίσω εκεί στο χώμα και να κλάψω σαν παιδί, να της μιλήσω για τις ανεκπλήρωτες επιθυμίες που με βασανίζουν, να της παρουσιάσω τη διψασμένη μου φτωχή ψυχή, την αδειανή ζωή μου, να γίνω ένα θυμίαμα εξαγνισμού και ν' ακουμπήσω το βαρύ κεφάλι μου στον στρογγυλό της ώμο.

Βλέπω την σκληρή νεότητά της κι επιθυμώ να είχε ήδη την ηλικία της μητέρας της.

— Περιμένω, λέγει με ανυπομονησία.

Γελώ ειρωνικά.

— Θέλω να σας μιλήσω για το δάσος σας. Το φανταζόμουν άγριο και πνιγηρό. Τώρα μου φάνηκε σαν παιχνιδάκι για παιδιά.

Με κοιτάζει με καχυποψία και σηκώνεται από την πέτρα που καθόταν.

— Ω, μη το εμπιστεύεσθε. Ένα μήνα πριν, όταν είναι φορτωμένο από άνθη, ζαλίζεται κανείς από τη μυρωδιά. Τώρα είναι γεμάτο χυμό που θα ξεχυθεί σε καρπούς. Είναι μια ζωή γιομάτη...

Τι θέλει να πει μ' αυτά τα λόγια;

Πολύ φοβούμαι πως ο πατέρας μου είναι ερωτευμένος. Είναι καιρός που με κοιτάζει περίεργα σαν να περιμένει ν' αρχίσω πρώτος για να μου μιλήσει.

Σήμερα, φεύγοντας από το γραφείο, με παρέσυρε προς το Ζάππειο. Μια εξαιρετικά γλυκιά βραδιά. Καθόμαστε σ' έναν μπάγκο της δενδροστοιχίας. Επάνω από τα κλαδιά, σε απόσταση, μόλις διακρίνονται τα κιονόκρανα του ναού του Διός, και μακρύτερα, ο λόφος της Ακροπόλεως, σκοτεινός και μονόχρωμος, χωρίς σκιές, σαν κομμένος σε χαρτόνι, με βάθος έναν ιστόν αράχνης από ξεπλυμένα ρόδινα συννεφάκια, που έχουν μείνει σ' εκείνη τη γωνιά του ουρανού.

Ο πατέρας καπνίζει σιωπηλός. Μόλις ετελείωσε το πρώτο, ανάβει αμέσως δεύτερο τσιγάρο. Τι συμβαίνει; Τον πιάνει κάποτε αυτή η μελαγχολία ύστερα από περιόδους ακράτητης χαράς, μιας χαράς παιδικίας, που τον δείχνει νεότερο κατά δέκα χρόνια και που κάνει την ευτυχία της μητέρας μου.

Θυμούμαι μια τέτοια περίοδο. Έβγαιναν σχεδόν κάθε βράδυ με την συντροφιά δύο κυριών. Η μία, χήρα, φίλη της μητέρας, και η άλλη, αδελφή της ανύπανδρη, πολύ νεότερα. Η μητέρα μου έδειχνε πολύ αγάπη στη νεότερα αδελφή και την προσκαλούσε συχνά να γευματίσει στο σπίτι.

Ήταν μελαχρινή, με σκούρα επιδερμίδα, ανοιχτά γαλανά μάτια, σχεδόν λευκά, σχεδόν τόσο λευκά όσο και τα μεγάλα κανονικά δόντια της με τις γαλάζιες αποχρώσεις. Ήταν αλήθεια μια αντίθεσις γοητευτική.

Η μεγάλη φιλία κράτησε δύο μήνες. Στην αρχή της μιλούσε ειρωνικά και την πείραζε. Κατόπιν έγινε σοβαρός και της εδάνειζε βιβλία. Ένα βράδυ παρετήρησα ότι ο πατέρας ήταν υπερβολικά νευρικός και

δύσθυμος. Κατόπιν κάθισε στο πιάνο κι έπαιξε ένα πένθιμο εμβατήριο. Λίγο λίγο οι σχέσεις διεκόπησαν και δεν άκουσα να γίνεται λόγος στο σπίτι για την χήρα και την αδελφή της...

...Άναψε το τρίτο τσιγάρο. Ένα ζευγάρι περνά μπροστά μας με αργό βήμα και χάνεται μέσα στα δέντρα. Ο πατέρας με κοιτάζει λοξά. Δεν κρατιέμαι.

— Πατέρα, πού έγκειται η ευτυχία;

— Στα όνειρά μας, μου απαντά αμέσως σαν να εγύριζε η σκέψις του ακριβώς γύρω στο ίδιο ζήτημα. Στα όνειρά μας που μένουν ανέπαφα από τη φθορά της ζωής.

Ένα νέο ζευγάρι διασχίζει τη δενδροστοιχία. Του το δείχνω

— Πατέρα, δεν εννοώ γενικότητες, εννοώ κάτι συγκεκριμένο.

— Ναι, τη μεγάλη ευτυχία, τη μόνη ευτυχία.

Εκείνη για την οποία θα έπρεπε να μιλούμε εύθυμα και τραγουδώντας. Το μοναδικό αγαθό που κάνει τη δυστυχία της ζωής μας.

— Αυτό που λέγεις είναι σόλικον, πατέρα. Γιατί μιλάς για δυστυχία; Επί τέλους κι εγώ με την πείρα των είκοσι-εξ ετών μου κάτι ξέρω. Μπορώ να πω πως γνωρίζω τη ζωή. Το παν είναι επιθυμία. Μια επιθυμία που γεννιέται, μια επιθυμία που δυναμώνει ασυγκράτητη, μια επιθυμία που εκφυλίζεται και περνά. Αυτό είναι. Παίρνω παράδειγμα από τη φύση τώρα την άνοιξη που οργιάζει μέσα στην ακολασία. Δεν βλέπω τίποτ' άλλο παρά ένα πελώριο συνεργείο επιμιξίας και αναπαραγωγής που λειτουργεί με μηχανική ακρίβεια. Αυτό αρκεί και είναι καλά καμωμένο.

— Τότε γιατί ρωτάς πού έγκειται η ευτυχία; Θα ήθελα να σου πω: Μείνε σ' αυτά που ξέρεις και ας μη μιλούμε. Όχι όμως. Είσαι από τη ράτσα μου και προβλέπω την εξέλιξη της αισθηματικής σου ζωής. Μη φοβάσαι την αλήθεια και πρόσεξε αυτό που θα σου πω. Γνωρίζω ένα δυστυχημένο άνθρωπο που έκανε δικές του όλες τις γυναίκες που αγάπησε και γι' αυτόν ακριβώς το λόγο δεν τολμά να πλησιάσει τη γυναίκα που αγαπά. Για να μη καταστρέψει άλλη μια φορά τα όνειρά του. Στην αρχή, η σκέψις της είναι η τελευταία σκέψις πριν κοιμηθούμε. Την συναποκομίζουμε στα όνειρά μας και την θερμαίναμε αγκαλιασμένοι σφιχτά. Όταν ξυπνήσουμε μέσα στη μαύρη νύχτα την έχουμε συντροφιά μοναδική ως ότου κλείσει πάλι τα βλέφαρα μας ο γλυκός ύπνος. Το πρωί, μόλις ανοίξουμε τα μάτια, μας χαμογελά δροσερή και μας δείχνει τον σκοπό της ζωής, μιας ζωής ασύλληπτης που φτερουγίζει επάνω από τον κόσμο μέσα στο φως του ηλίου ψαύοντας ανάλαφρα τις κορυφές που είναι σκεπασμένες με πέταλα ρόδων. Μια μέρα φυσά ο άνεμος της πραγματικότητας και ξεφτιλίζει μία μία τις αχτίνες και σκορπίζει τα ρόδα. Τότε χασμουριέσαι και λες — Α, ναι, πρέπει να πάγω...

Κατεξανίσταμαι γι' αυτόν το πεσιμισμό. Δεν είναι δυνατόν, θα υπάρχει κάπου ένα ον που μας είναι προορισμένο, που να προσαρμόζεται στο είναι μας κατά τρόπο που αν πρόκειται ποτέ ν' αποσπασθεί να ξεκολλά και η σάρκα μας.

Και όμως πριν από πέντε λεπτά μιλούσα για την επιθυμία μόνον. Ντρέπομαι γι' αυτό που συμβαίνει μέσα μου. Η ψυχή μου σπαρταρά γι' αυτό το ον το θρυλικό και ανύπαρκτο και πάλι εύχομαι αν υπάρχει κάπου να πάρει ένα μονοπάτι παράλληλο με το δικό μου, ένα μονοπάτι που να οδηγεί χωριστά στον ασφοδελό λειμώνά της αναπαύσεως.

Μιλώ για να πω κάτι.

— Γιατί να σκέπτομαι αυτήν την ημέρα, πατέρα; Πιθανόν και να μην έλθει.

— Θα έλθει, εκτός αν είσαι δυνατός και αντισταθείς στην αγάπη. Δες τι κάνουν οι φρόνιμοι άνθρωποι. Γλεντούν με την πρώτη κάπως ελκυστική γυναίκα που θα συναντήσουν. Σήμερα αυτή και

αύριο άλλη. Κάποτε κάποτε όμως μαζεύονται δυο τρεις, μεταξύ των, κάθονται μελαγχολικοί και ρεμβάζουν.

Πλάθουν μια γυναίκα φανταστική, την γυναίκα των ονείρων των, εκείνη που δεν τολμούν να εγγίσουν και που θα μείνει το αιώνιον ιδεώδες και η αιωνία νοσταλγία. Και όταν το παράπονο δυναμώσει και γίνει ασυγκράτητο, βάζουν ένα φωνόγραφο ή παίρνουν τους βιολιτζήδες και ξεφωνίζουν τον καημό τους προς την μόνη γυναίκα που αγάπησαν, την ανύπαρκτη, που δεν θα γίνει ποτέ δική τους...

Άλμα μία... Ψυχή μου... Εύχομαι να πάρει ένα μονοπάτι παράλληλο. Αν όμως...

— Και όταν συναντήσει κανείς τη γυναίκα που του είναι προορισμένη;

— Πέρασε από κοντά της γελώντας και χωρατεύοντας, χωρίς να σταθείς, και παράτησε το όνειρό σου πριν κατακτήσει εφιάλτης.

Μέσα στα φυλλώματα το αηδόνι άρχισε τις γκάμες του δειλά και σε αραιά διαστήματα.

— Πατέρα, με συγχωρείς γι' αυτό που θα σε ρωτήσω. Στο γάμο δεν υπάρχει ευτυχία;

— Στο γάμο δύο ψυχών. Αλλά φαίνεται πως αυτό δεν έτυχε ποτέ ακόμη.

Το αηδόνι σώπασε. Αν στο μονοπάτι το δικό της την προφθάσει κάποιος άλλος;

— «Να πεθάνει κανείς... να κοιμηθεί.. να ονειρευτεί ίσως...» Βλέπεις και στο θάνατο, το μόνο που μας μένει πιστό είναι τα όνειρά μας.

— Πατέρα, φωνάζω σχεδόν. Μπορώ ίσως να παραδεχτώ πως εκείνη που αγαπώ δεν θα γίνει ποτέ δική μου. Μου είναι όμως αβάσταχτο και να σκεφθώ καν πως μπορεί ν' ανήκει σ' έναν άλλον.

Μ' έπιασε από το μπράτσο και με ανάγκασε να σηκωθώ μαζί του.

— Έλα πάμε, μου λέγει γελώντας. Είναι αργά και πεινώ. Με τον Σαίξπηρ ξέχασα τον Σοφοκλή.

Βημάτιζα ρυθμικά σαν κορυφαίος, το δεξιό χέρι προτεταμένο και το άλλο κάτω, ελαφρά προς τα πίσω. Αρχίζει ν' απαγγέλει το αρχαίον χορικόν.

Έρωσ ανίκατε μάχαν,
Έρωσ, ος εν κτήμασι πίπτεις,
ος εν μαλακαίς παρειαίς
νεάνιδος εννυχεύεις...

Γελώ κι εγώ με την καρδιά μου.

.....

Η συνήθεια είναι μία Κυρία οπωσδήποτε ηλικιωμένη που μας αγαπά τρελά και εις τας απαιτήσεις της οποίας υποχωρούμε συχνά από σέβας προς την ηλικία της. Η δική μου έχει ηλικία μόλις μερικών εβδομάδων.

Κάθε Κυριακή βράδυ, επιστρέφοντας από τον Πόρο, δίνω στον εαυτό μου την υπόσχεση πως δεν θα ξαναπάγω το επόμενο Σάββατο. Είμαι πεπεισμένος γι' αυτό ως την Παρασκευή το βράδυ. Έξαφνα, το Σάββατο ξυπνώ στις εξ το πρωί, ετοιμάζω τη μικρή βαλίτσα και κατεβαίνω στον Πειραιά για να πάρω το πλοίο των οκτώ. Είμαι στο πέμπτο μου ταξίδι.

Κολύμπι και βάρκα την ημέρα. Περίπατο και βάρκα το βράδυ με τη σελήνη. Αυτή είναι η ζωή μου στον Πόρο.

Χθες, μοναχοί μέσα στη βάρκα, κάτω από τη λαύρα του μεσημεριού, στεγνώναμε στον ήλιο μετά το θαλάσσιο λουτρό, ευτυχισμένοι σαν τις σαύρες που ηλιάζονται. Κάτι μου λέγει μέσα μου πως πρέπει να μένω ακίνητος χωρίς να μιλώ, κοιτάζοντας μπροστά μου τα κυματάκια που τα στεφανώνουν τα λευκά λουλούδια του αφρού.

Αλλά η Βίργκω μιλά.

— Δεν υπάρχει ωραιότερο πράγμα από τη φιλία. Στρέφω και κοιτάζω τα ηλιοκαμένα μπράτσα της που είναι ώριμα σαν ροδάκινα του Ιουνίου. Της πιάνω το χέρι και της φιλώ, σχεδόν με την αναπνοή μου, την παλάμη και αναβαίνω με τα χείλη αργά, επάνω στη λεπτή επιδερμίδα. Μου σπρώχνει το κεφάλι ελαφρά αλλά σταθερά και μου λέγει με ήσυχη φωνή.

— Αν μ' αγαπάτε δεν πρέπει να μου χαλνάτε την ευτυχία μου. Σας το είπα, δεν υπάρχει ωραιότερο αίσθημα από τη φιλία.

Κάνω να της πιάσω πάλι το χέρι και την γρατσουνίζω άθελα.

— Μην είσθε απότομος, μου φωνάζει. Θα με κάνετε να σιχαθώ τους άντρες και να επιθυμήσω κι εγώ δεν ξέρω τι, κάτι τρυφερό που μόνον μια γυναικεία φιλία μπορεί να δώσει...

Μένω εκεί με την ευαισθησία μου και τα αισθήματά μου, χωρίς να ξέρω να τα μεταχειρισθώ, σαν ναυαγός επάνω σ' ένα ερημονήσι, που αντιμετωπίζει για πρώτη φορά τον άγνωστο πλούτο της φύσεως, της γυναικείας φύσεως. Πού χάθηκε η πείρα μου τόσων ετών και τόσων γυναικών;

... Το βράδυ στην Κολώνα μου κράτησε περισσότερο το χέρι και μου είπε,

— Το ερχόμενο Σάββατο χωρίς άλλο.

.....

Σήμερα δεν είναι το πεύκο μόνο που γέρνει για φιλή. Η θάλασσα λυσσασμένη από ερωτικό πόθο του στέλνει τα φιλιά της στην κορυφή των κυμάτων. Σπρώχνει το ένα το άλλο για να δυναμώσουν, και το τελευταίο χυμά θεριεμένο κατεπάνω στο βράχο και φθάνει το λυγερό πεύκο που σείεται λιγωμένο. Πότε του γλύφει τα πόδια, πότε του αγκαλιάζει τον κορμό, και πότε του φιλεί τα στιλπνά πράσινα μαλλιά του. Όταν ορμά μουγκρίζει από το πάθος, κατόπιν επάνω στο φιλή την πιάνει το τρυφερό παράπονο και φεύγει πάλι πίσω γλυκοψιθυρίζοντας ασυνάρτητα λόγια αγάπης. Πόσες βάρκες και πόσοι ψαράδες θα πληρώσουν με τη ζωή τους την ερωτική μανία...

Στην Κολώνα ένας βαρκάρης μου λέγει πως η Βίργκω μου παραγγέλλει να πάγω να κολυμπήσω στην ακρογιαλιά, κάτω από το Λεμονοδάσος. Σκιρτά η καρδιά μου. Πηδών πίσω μέσα στη βάρκα, πιάνω τα άλλα δυο κουπιά και αρχίζω να κωπηλατώ κι εγώ με λαχτάρα.

— Έκανες κωπηλάτης στο ναυτικό; με ρωτά ο βαρκάρης.

Πού να καταλάβει αυτός!

Βγαίνω στην αμμουδιά και τρέχω όσο μπορώ βουλιάζοντας μέσα στην άμμο ως τον αστράγαλο. Εκεί, μακριά, επάνω στη μικρή γλώσσα, είναι ξαπλωμένο ένα σύμπλεγμα ακαθόριστο. Βλέπω το κόκκινο χρώμα του κοστουμιού της Βίργκως που με ερεθίζει όπως το κόκκινο πανί τον ταύρο. Πετώ τα ρούχα μου, μένω με το κοστουμί του μπάνιου που φοράω από κάτω, φθάνω στη γλώσσα κι εκεί πάγω να σκάσω από το κακό μου. Δύο σώματα είναι ξαπλωμένα στην άμμο, η Βίργκω με το κεφάλι ακουμπισμένο, σαν σε προσκέφαλο, επάνω στο στήθος της Καίτης. Σηκώνει το μπράτσο της και με χαιρετά από μακριά κινώντας το χέρι. Το αγοροκόριτσο μου χαμογελά ειρωνικά. Αυτή είναι ντυμένη.

Καταπίνω το θυμό μου, πλησιάζω γελαστός και πιάνω τη Βίργκω από το χέρι να την σηκώσω. — Χωπ, πάμε να κολυμπήσομε.

— Τώρα, σε λίγο, μου απαντά.

Έχει ένα ύφος που δεν αναγνωρίζω. Το πρόσωπό της και το σώμα της έχουν χάσει την ατίθαση έκφραση και δείχνουν μια εγκατάλειψη ανακουφιστική.

— Μας διακόψατε μίαν ενδιαφέρουσα ομιλία, λέγει η Καίτη. Συζητούσαμε για τη φιλία και μείναμε σύμφωνες πως μόνον η γυναικεία φιλία είναι γεμάτη τρυφερότητα. Ένα γυναικείο άγγιγμα δεν φέρνει ποτέ αποτροπιασμό.

Α όχι, δεν μπορώ ν' ανεχθώ αυτή την κατάσταση. Έχω όρεξη να σηκώσω εκείνη τη μεγάλη πέτρα και να κάνω θρύψαλα το κεφάλι του αγοροκόριτσου, έτσι σαν να ήταν ένα φίδι.

— Βίργκω, της φωνάζω, τι σημαίνουν αυτά; Σηκώνει τους ώμους με αδιαφορία. Θυμούμαι τα λόγια της μέσα στη βάρκα.

— Είναι η πρώτη φορά που έρχεται η Καίτη στον Πόρο;

— Ήμουν εδώ και πριν από δέκα μέρες, μέσα στην εβδομάδα, και θα έρχομαι συχνά για να μάθω της Βίργκως τα χορικά των Ικετίδων. Θα λάβομε και οι δύο μας μέρος του χρόνου στις εορτάς των Δελφών. Ακούστε τι μελωδικά που είναι:

Και σπέρμα τόσο σεβαστής
μητέρας, να ξεφύγω ας δώσει
τ' αντρίκια τ' αγκαλιάσματα
κι απ' το ζυγό του γάμου ας με γλυτώσει

— Βίργκω, πάμε να κολυμπήσομε, της λέγω πάλι. Η συρτή φωνή της Καίτης εξακολουθεί:

Στην τυραννία την αντρική
σκλάβω να πέσω ας μην το σώσω·
κάτω από τ' άστρα τ' ουρανού
προκρίνω ατέλειωτο φευγιό,
φτάνει απ' τους γάμους που μισώ
μια να γλυτώσω.

Η φωνή της είναι σαν νανούρισμα και βλέπω τα μάτια της Βίργκως να κλείνουν.

Θάνατο κάλιο να βρω
με βρόχια στο λαιμό
παρά μισητός άντρας στο κορμί
ν' αγγίξει αυτό μου

Πιάνω πάλι το χέρι της Βίργκως. Ανοίγει τα μάτια και μου χαμογελά. Ανασηκώνεται και κάθετα στην άμμο. Η νανουριστική μελωδία εξακολουθεί σε τόνο παρακλητικό.

Είθε η Αρτέμιδα η αγνή να ρίξει βλέμμα

σ' αυτό απάνω το κοπάδι,
μηδ' ερθεί ποτέ ο γάμος να μας βάλει
από κάτ' απ' το ζυγό της Κυθερίας...

Η Βίργκω μας κοιτάζει εναλλάξ. Σηκώνεται ορθία και ξαναβρίσκω σ' όλες της τις γραμμές την ατίθαση και υπερήφανη έκφραση που αγαπώ.

— Καίτη, εγώ παίρνω μέρος στο χορό των ακολούθων. Ξέρεις τον ύμνο.

Υψώνει τα χέρια προς τον ουρανό και αντηχεί η βαθιά φωνή της σαν δέησης και σαν κήρυγμα συγχρόνως.

Δεν ξεχνά όμως ο ευσεβής δικός μου ύμνος
και την Κύπριδα· γιατί έχει πλάι στον Δία
δύναμη την πιο μεγάλη, σαν την Ήρα,
και κάθε τιμή της πρέπει
της πολύγνωνης για τα έργα
τ' άγια και τα σεβαστά της·
και της παραστέκουν δίπλα συνεργάτες
της μητέρας των ο Πόθος,
και που τίποτε κανείς δεν της αρνιέται
η Πειθώ η παντογητεύτρα·
μα έχει μέρος κι η αρμονία από τον κλήρο
της μεγάλης Αφροδίτης,
και το σμάρι των Ερώτων με τα κρυφά
γλυκοψιθυρίσματά των.

Την τραβώ μέσα στη θάλασσα. Πλαταγίζομε στα ρηχά. Μου ξεφεύγει και ρίχνεται στη γλαυκή αγκαλιά της που την χαϊδεύει λικνίζοντάς την απαλά. Την σχίζει ανάλαφρα σαν νεράιδα κι εγώ την κυνηγώ, Τρίτωνας ηδυπαθής και διψασμένος από επιθυμία. Κολυμπά γρήγορα προς τη βάρκα που παραδέρνει έρημη εκατό μέτρα σ' ανοιχτά. Ακόμη δυο χεριές και θα την φθάσω. Εγγίζω τον ώμο της, την αρπάζω και της φιλώ τα κλειστά χείλη.

— Άφησε με, αφήστε με, μου λέγει με πνιγμένη αναπνοή. Έπειτα φωνάζει.—Ε! Αχιλλέα, ξύπνα.

Ένας ανδρικός κορμός σηκώνεται σιγά μέσα στη βάρκα. Ξαναβρίσκει τη ψυχραιμία της και μου λέγει απλά:

— Πρέπει να πάγω να ντυθώ.

— Θα 'ρθω κι εγώ μαζί.

— Όχι, αυτό δεν γίνεται, δεν είναι σωστό.

— Και ο βαρκάρης; τη ρωτώ και της δείχνω τον εύρωστο σαραντάρη.

— Ω αυτός δεν έχει σημασία.

Βγαίνω στην αμμουδιά και ξαπλώνω μπρούμυτα πεισσωμένος. Χουφτιάζω τη ζεστή άμμο και την αισθάνομαι μέσα στα δάχτυλά μου συνεχόμενη σαν σάρκα. Λίγο παρέκει, η Καίτη νομίζω κάνει το ίδιο.

Στην επιστροφή κάθομαι στη μέση κρατώντας τα σχοινιά του τιμονιού κι έτσι χωρίζω την Καίτη από την Βίργκω. Εγώ έμεινα με το κοστούμι του μπάνιου. Μου αρέσει να στεγνώνω στον ήλιο.

Καθώς περνούμε δίπλα στη Σφίγγα η Καίτη μου λέγει.

— Η Λήδα παραθερίζει στις Σπέτσες.

Η Βίργκω σκύβει και την κοιτάζει κατάματα.

— Καίτη, απεφάσισα οριστικώς να μην παίξω στις Ικέτιδες, ώστε δεν είναι ανάγκη να πάρεις τον κόπο να ξανάρθεις. Θα στο πει και η μαμά τώρα που θα πάμε στο σπίτι. Να 'ρθείτε νωρίς το απόγευμα κύριε Παύλο, όχι αργότερα από τις πέντε.

...Στο υπαίθριο εστιατόριο, κάτω από το υπόστεγο, αισθάνομαι τρομερή όρεξη και όμως δεν μπορώ να φάγω. Καθένας έχει το σκοπό του. Εγώ πλησιάζω τον δικό μου. Αισθάνομαι τρομερή ικανοποίηση αλλά καμία χαρά.

.....

Τους βρήκα μαζεμένους στον κήπο, στο πίσω μέρος που είναι σκιερό. Η Κυρία Δροσινού, η Βίργκω, η Καίτη και ένας κύριος με πρόσωπο πλαδαρό, με μόνη λάμψη τας αντανακλάσεις του μονόκλ. Ο Κύριος Πausanias Παπαμαρκόπουλος, γενικός πρόξενος εν Βρυξελλαις.

Η Βίργκω και η μητέρα της συνομιλούν μαζί του για το Βέλγιο και αραδιάζουν ονόματα οικογενειακά, τόσο άγνωστα και τόσο αδιάφορα για μένα ώστε μένω σιωπηλός επάνω στην άβολη και σκληρή καρέπλα μου. Ίσως αν είχα ένα κάθισμα περισσότερο αναπαυτικό, να μην αισθανόμουν τόσο κακομοιριασμένος και αφανής.

Η Καίτη τουλάχιστον κρατεί ένα βιβλίο και διαβάζει. Η αποξένωσίς της έχει κάποια αξιοπρέπεια. Ακούω να μιλούν για την Οστάνδη και την κοσμική της κίνηση.

— Η αμμουδιά του Λεμονοδάσους είναι θαυμασία, λέγω στον αέρα.

Κανείς δεν με προσέχει και εξακολουθούν την ομιλία τους. Έχω όρεξη να σηκωθώ να φύγω αναποδογυρίζοντας κάποιο τραπέζι για να κάνω αίσθηση.

Ακούω τη μητέρα της Βίργκως να λέγει στον Κύριο Γενικό.

— Τι κρίμα να μην μπορείτε να μείνετε απόψε.

— Λυπούμαι πολύ Κυρία μου, αλλά είμαι υποχρεωμένος να παραστώ αύριο στο πρόγευμα της Βελγικής Πρεσβείας.

Σηκώνεται ν' αποχαιρετήσει και θυμούμαι πως έχω δει αυτή τη φάτσα σήμερα το πρωί καθώς περνούσα μπροστά από το σαλονάκι του πλοίου. Δεν μπορώ παρά να θαυμάσω πόσο κομψά είναι ντυμένος και πόσο άμεμπτη είναι η τσάκιση του πανταλονιού. Εμένα, είναι τα ρούχα μου τσαλακωμένα, το πρόσωπό μου τσαλακωμένο, το μυαλό μου τσαλακωμένο.

— Τα συγχαρητήρια μου και για το μάγειρά σας. Το πρόγευμα ήταν τέλειο.

— Ω! ο μάγειράς μας. Ευτυχώς που η Βίργκω επέβλεψε σε όλα.

Την βλέπω που κοκκινίζει και σκέπτομαι ότι αν μαγείρευε κάτι σήμερα το πρωί, αυτό το μαγειρέψαμε μαζί, εκεί κάτω στην αμμουδιά και μέσα στη θάλασσα.

— Μπορούσατε να μείνετε λίγο ακόμη, του λέγει η Κυρία Δροσινού.

— Θα έμενα ευχαρίστως αν δεν επρόκειτο να περάσω και από της Κυρίας Δραγάτη. Φοβούμαι μη χάσω το πλοίο.

— Αλλά δεν ήλθε το αυτοκίνητό σας, λέγει και η Βίργκω.

— Με περιμένει ακριβώς στις κυρίας Δραγάτη. Μου δίνει κι εμένα το χέρι.

— Χάρηκα πολύ. Αρχιτέκτων αν ήκουσα καλά; Θα ήθελα τη γνώμη σας για το σχέδιο του νέου προξενικού μεγάρου.

— Δεν κτίζω προξενεία, του απαντώ. Κτίζω μόνον πρεσβείες.

Η Κυρία Δροσινού με κοιτάζει αυστηρά και η Βίργκω μου γυρίζει την πλάτη. Εγώ σκύβω και δένω σφιχτά τα κορδόνια του παπουτσιού μου που μου φάνηκαν χαλαρά και εν τω μεταξύ πραγματοποιείται η αναχώρησις του Κυρίου Γενικού Προξένου.

Μένω από πείσμα. Κανείς δεν μιλά και ακούεται το φτερούγισμα των μυγών. Πετώ ένα λόγο.

— Αναλόγως την ηλικία του διατηρείται πολύ καλά. Φαίνεται πενηντάρης.

— Έχετε λάθος. Η Κυρία Δραγάτη που τον γνωρίζει τόσο καλά λέγει πως είναι πολύ νεότερος. Προσεχώς πρόκειται να προαχθεί εις σύμβουλον Πρεσβείας.

Περιμένω να μου προτείνει η Βίργκω να πάμε περίπατο. Κάθεται ακίνητη και ρεμβώδης. Τα μάτια της είναι βυθισμένα μακριά, πέρα από τον ορίζοντα. Κάποτε την έχω ξαναδεί μ' αυτό το ύφος. Τώρα θυμούμαι, ήταν στους Δελφούς όταν την ρώτησα για τα ιδανικά της. Μου είχε απαντήσει: ένα κατάλευκο σπιτάκι μέσα σ' ένα πράσινο λιβάδι. Κι εγώ τώρα συμπληρώνω — ή ένα κατάλευκο μέγαρο σε μια πρωτεύουσα, μ' ένα κοντάρι για τη σημαία.

Σηκώνομαι να φύγω. Η Βίργκω με συνοδεύει ως έξω και μου λέγει.

— Μην ξεχάσετε να μου φέρετε το ερχόμενο Σάββατο το βιβλίο που μου υποσχεθήκατε.

Στο δρόμο χτυπώ το κεφάλι για τη βλακεία μου. —Κρίμα που δεν το σκέφθηκα πρωτύτερα να πάρω θάρρος. Εγώ τη φίλησα σήμερα το μεσημέρι.

.....

Μια ξαφνική και παροδική βροχή του Ιουνίου πλύνει τα δέντρα από τη σκόνη. Πλύνει και τη χαυνωμένη ψυχή μου και ξεσκεπάζει το φιλότιμο. Σήμερα είναι Σάββατο και όμως ξυπνώ τόσο αργά που είναι αδύνατον να προφθάσω το πλοίο για τον Πόρο...

.....

Κυριακή, Δευτέρα, Τρίτη. Χαζεύω μπροστά στη βιτρίνα ενός παλαιοπωλείου της οδού Έρμου. Στη μέση, δύο μαρμάρινες νύμφες κρατούν ένα εκκρεμές που έχει σταματήσει προ πολλού εις τας 3 και 17 ακριβώς. Ένας πήλινος σάτυρος μορφάζει και ασχημονεί δίπλα σε μια ξύλινη χριστιανική θεά, ένα ξόανο με τα χέρια σταυρωμένα στο στήθος και τα μάτια εστραμμένα προς τον ουρανό. Με ελκύει το θερμό μελί χρώμα του παλαιού ηλέκτρου των κομπολογιών. Ανάμεσα σ' αυτά είναι ξαπλωμένο ένα μικρό στιλέτο, μάλλον ένα μαχαιράκι που κόβουν τα φύλλα. Η λαβή του είναι από κόκκινο σμάλτο με αργυρά κοσμήματα και ρίχνει μια κόκκινη ανταύγεια επάνω στον γυαλιστερό χάλυβα της λεπίδας.

Με ελκύει η αντικρινή πλευρά του δρόμου που αντανακλάται καθαρά μέσα στο τζάμι της βιτρίνας. Μια υψηλή σιλουέττα στέκεται στην πόρτα ενός καταστήματος.

Χωρίς να κινηθώ από τη θέση μου γνέφω του παλαιοπώλη πως θέλω το μαχαιράκι. Ανοίγει τη βιτρίνα από μέσα, μου το φέρνει και η δουλειά τελειώνει εκεί στο πεζοδρόμιο.

Στρέφω απότομα και κατευθύνομαι προς τη σιλουέττα.

— Βίργκω, κάνετε μου τη χάρη να δεχθείτε αυτό το κουπ παπιέ.

— Προσέχετε τη μαμά, μου λέγει. Ανοίγει το τζαντάκι της βιαστικά και χώνει μέσα το μαχαιράκι.

Η Κυρία Δροσινού με το γλυκό της μειδίαμα και τα πονηρά της μάτια με ρωτά τι γίνηκα τόσον καιρό και λέγει πως μ' επεθύμησε. Όχι δα, όχι δα!

Προχωρώ ένα βήμα.

— Πάμε, Βίργκω, μας περιμένει ο Κύριος Παπαμαρκόπουλος στο υπουργείον των εξωτερικών για εκείνο το έγγραφο.

— Μην ξεχάσετε το βιβλίο, μου ψιθυρίζει η Βίργκω καθώς μου δίνει το χέρι.

Ποιο βιβλίο; Δεν υποσχέθηκα κανένα βιβλίο.

.....

Είναι τρεις εβδομάδες που δεν έχω δει την ταρατσα με το αιγόκλημα και μου φαίνονται κάπως διαφορετικά. Τα φύλλα του δεν έχουν κιτρινίσει αλλά έχασαν τη δροσερότητά των.

Η Κυρία Δροσινού με την Κυρία Δραγάτη κρυφομιλούν σε μια γωνιά. Κάθομαι επάνω στην πεζούλα της ταρατσας και η Βίργκω είναι ξαπλωμένη δίπλα, μέσα στην καλαμένια πολυθρόνα. Τα μάτια της είναι βαθουλωμένα κι έχουν έναν μελανό κύκλο τριγύρω. Μια ελαφρά σκιά κυανώνει τα μάγουλά της. Τώρα δεν βλέπω ούτε τον μελανό κύκλο ούτε την κυανή σκιά επειδή έχει νυχτώσει.

Έχω φέρει ένα βιβλίο με άκοπα φύλλα. Είναι μια μικρή έκδοση των σονέτων του Σαίξπηρ δεμένη σε μαλακό ρόδινο δέρμα, τόσο ρόδινο και τόσο μαλακό που δεν έχω διάθεση να το χαρίσω.

Κάνω μια υπεράνθρωπη προσπάθεια, το βγάζω από τη τσέπη και της το δίνω. Το κρατεί λίγη ώρα στα χέρια και το ψαύει.

— Ευχαριστώ, μου λέγει και σωπαίνει. Κατόπιν κάνει μια πλαγία κίνηση του κεφαλιού — Άλλοτε όμως να μου δίνετε φανερά ό,τι έχετε να μου δώσετε.

... Η Κυρία Δραγάτη μας φωνάζει καληνύχτα από μακριά και φεύγει ενώ μας πλησιάζει η μητέρα της Βίργκως.

— Θέλετε να γευματίσετε απόψε μαζί μας; Ποτέ δεν μείνατε να γευματίσομε.

Πότε μου το είχε προτείνει και δεν το θυμούμαι;

— Μαμά, τότε θα πρέπει να βάλετε και τέταρτο σερβίτσιο, της λέγει η Βίργκω.

— Καλά, καλά. Δεν έχουμε άλλον στο τραπέζι.

Κατά το διάστημα του γεύματος ερωτώ για τον κύριο Γενικό Πρόξενο και πληροφορούμαι ότι ακριβώς προ ολίγου η Κυρία Δραγάτη ανήγγειλε την εσπευσμένη αναχώρησή του για την παλαιά του θέση στις Βρυξέλλας.

Το φαγητό είναι μαγειρεμένο με πολλή τέχνη. Ίσως επειδή ήταν μαγειρεμένο για κάποιον άλλον.

Μετά το γεύμα καθόμαστε πάλι στην ίδια θέση έξω στην ταρατσα. Μου πιάνει το χέρι και μου λέγει.

— Θα ήθελα τόσο πολύ να μείνομε καλοί φίλοι...

Αυτές τις τρεις εβδομάδες μου λείψατε. Σας αγαπώ τόσο πολύ ως φίλο.

Θεέ μου, τι πρέπει να πιστέψω; Το αιγόκλημα, αν και έχει χάσει τη φρεσκάδα του, μυρίζει ακόμη δυνατά και η θάλασσα κάτω από την ταρατσα φιλεί και δαγκώνει τις πέτρες. Μοιάζει με τον φλοίσβο που κάνουν τα γυναικεία χείλη όταν απομυζούν έναν εύχυμο καρπό. Ο ουρανός είναι γεμάτος άστρα.

Της προτείνω να κάνομε έναν περίπατο.

— Όχι, μου λέγει. Φοβούμαι.

— Τι φοβάστε;

Δεν απαντά. Της πιάνω το χέρι. —Τι φοβάστε; την ερωτώ πάλι. Έμενα φοβάστε;

— Δεν σας φοβούμαι... κατά τον τρόπο που νομίζετε.

.....

.....

Αρχές Αυγούστου. Τα σπιτάκια του Πόρου μόλις έχουν χαθεί πίσω. Ακουμπισμένος στα κάγκελα της πρώρας κοιτάζω απέναντί μου την πλατιά οροσειρά. Η Κοιμωμένη, πελώρια, ξαπλώνεται σαν άυλη, τυλιγμένη στους ελαφρούς πέπλους του δειλινού. Δεν είναι θάλασσα αυτή. Είναι ένας κάμπος

σπαρμένος λουλούδια, εδώ τριανταφυλλιά κι εκεί γαλάζια και παρακάτω κίτρινα και βαθιά μενεξεδιά. Παραπέρα εκτείνεται πράσινη σαν χλόη.

Τρεις μήνες! Πέρασαν τρεις μήνες σαν όνειρο φευγαλέο. Ω όχι, δεν θα μείνει όνειρο· θα μεταμορφωθεί σε χειροπιαστή πραγματικότητα να σπαρταρά εκεί εμπρός μου. Την επιθυμώ σαν τον γλυκόξινο χυμό του σταφυλιού, σαν το φως του ηλίου και τον αέρα που αναπνέω. Κάτι από το οποίον εξαρτάται η ύπαρξή μου.

Δεν μετρώ πια τις φορές που έχω πάγει στον Πόρο. Θυμούμαι όμως τόσα άλλα. Τις μακριές αγωνίες και τις σύντομες χαρές.

Εκείνη τη φεγγαρόλουστη νύχτα καθόμαστε στην ταράτσα με άλλους γνωστούς.

Σκύβει και μου λέγει σιγά:

— Θέλω να πάμε άλλη μια φορά στο Λεμονοδάσος, ένα βράδυ, χωρίς το βαρκάρη. Θα μπορέσετε να τραβήξετε μόνος σας κουπί: θα γίνω τόσο ελαφρά, σαν άυλη. Δεν θέλω να σας δώσω ποτέ κανέναν κόπο, κανέναν πόνο...

Η μυρωμένη της αναπνοή μου χαϊδεύει το αυτί.

— Θα μεταφέρετε μια ψυχή, μιαν αφοσιωμένη ψυχή.

— Πότε; την ρωτώ.

— Θα σας πω μια μέρα.

Πώς να μην αφήσω τόσον καιρό και τα γραψίματα και όλα; Τι να γράψω; Ζω μια ζωή που κραδαίνεται από τον πόθο και την ελπίδα. Την σκαιά επιθυμία διαδέχεται ένα φάσμα φωτεινό που αισθάνομαι να βγαίνει από το είναι μου, να περνά τη θάλασσα και ν' ανταμώνει μεσοδρομίες με μια πνοή μυρωμένη που έχει ξεκινήσει από το νησί.

Βίργκω, Βίργκω! Η πονόψυχη Ηχώ, μέσα από τις καλαμιές, απέναντι στον Πόρο, φέρνει πίσω τη φωνή μου και ακούω ακόμη μια φορά το παράξενο και βάρβαρο όνομά σου.

...Το επόμενο Σάββατο με περιμένει στην Κολώνα. Είμαι λυπημένος για την αποτυχία μου στο διαγωνισμό. Βλέπω το πρόσωπό της σκυθρωπό και κρύβω τον πόνο μου.

— Τι θέλετε από μένα; με ρωτά. Όλη την εβδομάδα δεν μπόρεσα να κοιμηθώ με τις ιδέες που μου βάζετε στο κεφάλι. Γιατί δεν ζείτε όπως ζούσατε πριν; Ό,τι φαντάζεσθε είναι αδύνατον να γίνει, καταλάβετε το και αφήστε με ήσυχη. Ή μήπως νομίσατε επειδή σας είπα να πάμε με τη βάρκα στο Λεμονοδάσος; ... Εννοούσα να πάμε όλοι μαζί, με τη μαμά και τους άλλους. Καταλάβετε το, δεν μπορώ να κάνω τίποτα κρυφό. Γιατί στέκεστε και δεν μιλάτε: Θέλετε να γυρίσετε πίσω; αυτό έλειπε! Θα με συνοδεύσετε στο σπίτι και θα φάτε μαζί μας. Είναι πολύ φυσικό.

... Ο άγνωστος μαχητής θα σκιρτούσε μέσα στο αποτυχημένο Ηρώον, και θα λησμονούσε το όνειρο της χαμένης γλυκιάς ζωής, εμπρός στην ευτυχία του να κείται κάτω από τον πανύψηλο γαλάζιο θόλο, επάνω στην τυραννισμένη πεδιάδα της μάχης, και η παθητική μελωδία να παίρνει την παιδική ψυχή του στα δυνατά φτερά της και να την υψώνει στην αιωνιότητα.

Το απλό και πρωτόγονο τραγούδι που συνοδεύει με το μπάντζο βάζει μέσα μου μια μικρή ψυχή παιδιού που πεθαίνει, παιδιού που πέθανε και ονειρεύεται. Ένα νανούρισμα που κοιμίζει τον πόνο μου για την αποτυχία. Καταντά ηδονή να είναι κανείς νικημένος.

Αυτή την παρηγοριά μου έδωσε όταν της είπα ότι δεν βραβεύθηκε το πρόπλασμά μου. Την ευγνωμονώ που δεν χάθηκε σε λόγια παρηγορητικά. Πήγε και ξεκρέμασε το μπάντζο, κάθισε στην πεζούλα και τραγούδησε κοιτάζοντας τη θάλασσα και τα πεύκα.

— Ο θεός Αλβέρτος μου τα έμαθε.

Είναι τόσο υπερήφανη για το θείο Αλβέρτο που ταξίδεψε σ' όλο τον κόσμο! Στη Νότιο Αφρική, στο Κογκό, στο Μεξικό στην Αυστραλία. Αισθάνομαι ότι απέτυχα στη ζωή αφού εγώ δεν έμαθα παρά πράγματα πολιτισμένα, χρήσιμα και κοινά. Διακρίνω μέσα στα μάτια της μια μομφή και μια νοσταλγία. Μια μομφή γι' αυτό που είμαι και μια νοσταλγία του αγνώστου. Ένα πλατύ ποτάμι που κυλά ήσυχα και ύπουλα νερά, μια πυκνή λόχμη των τροπικών, κι έναν μαύρο και ακόρεστο κτηνάνθρωπο που παίζει μπάντζο...

Στην αποικιακή έκθεση της Μασσαλίας, ένα βράδυ επεσκέφθηκα την κατασκήνωση των Αραπάδων. Καθισμένοι γύρω από μια φωτιά τραγουδούσαν κάτι σαν μοιρολόγι.

Οι Αραπάδες ... Ο Καπετάν Αργύρης μας μίλησε μια μέρα για τον Μπακασούλα τον Αράπη.

Ήταν κρεβατωμένος με τους ρευματισμούς. Πήγα στην κάμαρά του να του ευχηθώ περαστικά και βρήκα εκεί τον υπολιμενάρχη και το δάσκαλο να του κρατούν συντροφιά. Ο καπετάνιος παραπονιόταν για τους πόνους και ο δάσκαλος θέλησε να τον παρηγορήσει.

— Ο Θεός είναι μεγάλος. Έχε την ελπίδα σου στο Θεό.

— Το Θεός... ξέρει τι γίνεται εμείς; είπε γελώντας ο καπετάν Αργύρης και ξέχασε για μια στιγμή τους πόνους του.

— Βρέθηκα βρε παιδιά, μας λέγει, μ' ένα μεγάλο φορτηγό, κάτω στη Γη του Πυρός. Η θάλασσα ήταν μανιασμένη και το καράβι μας παράδερνε σαν καρυδόφλουδο. Ο καπετάνιος είχε δυο μερόνυχτα να κοιμηθεί και ήρθε η σειρά μου να πάρω τη θέση του στη γέφυρα. Ήμουν δεύτερος απάνω στο καράβι. Δίπλα μου, στο τιμόνι, ο Μπακασούλας ο αράπης. Κανείς δεν ήξερε ποιος διάβολος τον ξέρασε. Ήτανε χρόνια στο καράβι. Μια στιγμή βουτήξαμε με την πλώρη μέσα στην άβυσσο που νόμισες πως ήρθε η τελευταία μας στιγμή.

— Χατήκαμε καπετάνιο, μου λέει ο αράπης.

— Θάρρος, βρε Μπακασούλα, του λέω, κι έχει ο Θεός.

— Το Τεός... ξέρει τι γίνεται εμείς; λέει σαν να μιλούσε μοναχός του.

— Τι θες να πεις βρε Μπακασούλα; τον ρωτώ.

Άρχισε να μου μιλά με τα αραπορωμεικά του. Ποτέ δε θα ξεχάσω τα γουρλωμένα του μάτια. Τα λόγια του χανόταν μέσα στο μπουμπουνητό και μου ερχότανε στ' αυτιά κουρελιασμένα και παράξενα.

— Εμείς Μανταγκασκάρ... έχει πρόβατα πολλά, αφεντικό έχει πρόβατα πολλά. Απάνω αφεντικό άρχοντας μεγάλος... Αφεντικό ξέρει πρόβατο; ... Πρόβατο ξέρει αφεντικό;... Ανάμεσα πρόβατο κι αφεντικό τσομπάνος... μεγάλος τσομπάνος... μικρός τσομπάνος... Έχει και σκύλος. Τσακάλι φάει πρόβατο... τι φταίει αφεντικό; Τίποτα... Φταίει σκύλος. Τσομπάνης δέρνει πρόβατο... τι ξέρει αφεντικό; Τίποτα... Το ίδιο άνθρωπος και Τεός... άρχοντας μεγάλος.

.....

... Η Κοιμωμένη χάθηκε πίσω μας μέσα στο σκοτάδι. Τα άστρα τρεμοσβήνουν στο διαυγές στερέωμα σαν να μας προσκαλούν συνθηματικά. Ποιος ξέρει τι γίνεται μετά λίγα χρόνια... Ίσως μπορέσει κανείς να φθάσει εκεί επάνω και να κατοικήσει, να ζήσει μια νέα ζωή απόγεια. Η νοσταλγία! Η Γη μας, ο τόπος που αγαπήσαμε τόσο πολύ, εκεί που είδαμε το φως, που πλάσσαμε τα όνειρά μας. Και η γωνιά με τις λευκές πλάκες και τα μαύρα κυπαρίσσια που αναπαύονται τόσοι δικοί μας... Θα έμεναν πίσω, μακριά, ξένα για μας. Εκεί κάτω θα εξακολουθούσαν ν' ασχολούνται με τα ζωτικά ζητήματα, τα κόμματα, την εξωτερική πολιτική. Το ημερολόγιο θα σημείωνε πάντα με κόκκινα μεγάλα γράμματα το Πάσχα και τα Χριστούγεννα...

Η Γη μας. Θα χάναμε ασφαλώς και την ανάμνησή της ακόμη. Τότε μόνον θα την θυμόμαστε πάλι, όταν, μίαν ανέφελη νύχτα θα την ανακαλύπταμε σαν ένα μικρό μυστηριώδες άστρο που τρεμοσβήνει στο διαυγές στερέωμα και μας προσκαλεί συνθηματικά. Θα μας είλκυε πάλι μόνον αφού ξεχνούσαμε εντελώς πώς ήταν πριν και την ανακαλύπταμε σαν κάτι νέο. Τι ίλιγγος Θεέ μου!...

... Τι λέγαμε; Α, ναι, για τη Βίργκω. Τα άλλα είναι ανοησίες.

Ψιθυρίζω: Γυναίκα μου. Γυναίκα μου; Εκεί επάνω στον πευκόφυτο λόφο θα κτίσω ένα σπίτι. Όχι σπίτι. Κάτι σαν αρχαίο ναό και σαν στοά, με κίονες, χωρίς πόρτες και παράθυρα. Θα κλούσε με βαριά παραπετάσματα. Μαρμάρινες ταρατσες και σκαλιά θα οδηγούσαν κάτω ως τη θάλασσα.

Μια μέρα θα έλεγα στη Βίργκω, στη σκληρή Βίργκω —Πάμε περίπατο προς το πευκόφυτο βουναλάκι. Θα την οδηγούσα εκεί από το χέρι και θα την έκανα δική μου έξω από κάθε ανθρώπινο νόμο... Θα ζούσαμε κάτω από τα σκιερά πεύκα. Θα κατεβαίναμε τα μαρμάρινα σκαλιά και θα βουτούσαμε στα γάργαρα νερά. Ημίθεοι.

... Θυμούμαι τόσα πολλά. Τις μακριές αγωνίες και τις σύντομες χαρές. Όχι, μου λέγει, δεν είναι σωστό να ηγαίνομε περίπατο μόνον. Μια μέρα μου είπε πάλι, — Ας μείνομε φίλοι για πάντα.

Τι περιμένει από μένα; Δεν αντιλαμβάνεται ότι αυτό που ελπίζει βγαίνει έξω από τα όρια του δυνατού που έχει χαράξει; Ο μελανός κύκλος που είχε εξαφανισθεί, στεφανώνει πάλι τα λαμπερά της μάτια. Γονατίζω και της φιλώ το χέρι, εκεί επάνω στο γόνατο που το έχει ακουμπισμένο. — Δεν είναι κακό, της είπα.

— Καλά, μου λέγει και μου το αφήνει.

Και χθες; Ω χθες το δειλινό συνέβη κάτι οριστικό. Μου λέγει.

— Το καλοκαίρι περνά, βλέπετε πόσο νωρίς νυκτώνει;

Πράγματι, το καλοκαίρι περνά. Πώς είναι δυνατόν να ξαναγεννηθούν αυτές οι αλησμόνητες βραδιές: Η νέα Σελήνη έχει δύσει και φάνηκε το πρώτο άστρο. Να, είναι εκείνο εκεί που λάμπει προς τ' αριστερά. Είναι ο Έσπερος;

— Δείτε το άστρο, της λέγω, και ακούστε αυτό:

Έσπερε τας Αφροδίτας αγλαόν φάος...

.....
Αποσπερίτη, φως χρυσό της Αφρογεννημένης,
της σεμνής νύχτας στολίδι φανταχτό,
που αν η Σελήνη σε νικά, μες στ' άστρα πρώτο βγαίνεις,
χάιρε καλέ μου. Κι όσο εγώ μπρος στις βοσκούλας ξενυχτώ,
για το Φεγγάρι φέγγε μου εσύ. Βλέπεις, εκείνο
σήμερα πρωταρχίνισε και βούτηξε νωρίς νωρίς.
Δεν έρχομαι για σκοτωμό, μήτε διαβάτες γδύνω,
μόν' αγαπώ· κι είναι καλό καημένους να παρηγορείς.

Έμεινε με το βλέμμα προσηλωμένο επάνω στο άστρο. Τι σκέπτεται; Τι ελπίζει;

— Ευχαριστώ, μου λέγει, κι αυτό είναι κάτι. Κρίμα που δεν είναι παντοτινό.

— Πώς δεν είναι παντοτινό; Τι εννοείτε;

— Είναι μια ιδέα δική μου, απαντά. Την ημέρα με τον ήλιο, παραδείγματος χάριν, δεν μπορείτε να θυμηθείτε αυτούς τους στίχους. Ούτε όταν είναι συννεφιά και βρέχει. Πρέπει να είναι πάντα καλοκαίρι

και να λάμπει ο Έσπερος. Προπάντων όταν πλησιάζει το φθινόπωρο και λυπάται κανείς που θα χάσει τέτοιες βραδιές. Δεν έχω δίκιο;

Στη λεπτή της διαίσθηση απαντώ με μια κοινοτοπία.

— Όλα τα ωραία πράγματα είναι προορισμένα να χαθούν.

— Όχι, αυτό που λέτε δεν είν' αλήθεια. Και τα αισθήματα; Κι αυτά ακόμη είναι προορισμένα να χαθούν; Έμαθα απ' έξω ένα από τα σονέτα του Σαίξπηρ που μου δώσατε.

... .. Love is not love
Which alters when it alteration finds
O no; it is an ever-fixed mark,
That looks on tempests, and is never shaken;
It is the star... Ακούτε;
It is the star to every wandering bark,
Whose worth is unknown
Although his height be taken...[1]

—This is my star. Αυτό είναι το δικό μου άστρο! Λάμπει αιώνια!

Γυρίζω την πλάτη μου και βηματίζω για να κρύψω τη συγκίνησή μου. Καθένας έχει το σκοπό του. Μήπως είναι γραφτό να εγκαταλείψω τον δικό μου και να πάγω στη μητέρα της, να της πω — Κυρία Δροσινού, αγαπώ τη Βίργκω, μου την δίνετε; Ή θα διάλεγα μιαν άλλη φράση—Κυρία Δροσινού δεν μπορώ να καταλάβω τη ζωή χωρίς τη Βίργκω... Είναι αλήθεια όμως; Θα προτιμούσα ίσως να ήμουν βασιλιάς; Δισεκατομμυριούχος; Ξακουστός σ' όλον το κόσμο;

Ναι, ίσως. Κι έπειτα; Έπειτα θ' ανέβαινα σ' ένα υψηλό βουνό και θα διαλαλούσα «Ναι, όλ' αυτά καλά, αλλά δεν ξέρετε όλη μου την ευτυχία. Η Βίργκω είναι δική μου...»

.....

Πλέομε πάλι προς τον Πόρο. Το πλοίο είναι φορτωμένο πόθους, χαρές, κουφότητα, λύπες... Για να είμαι ειλικρινής υπάρχει και λίγη αθωότητα: μερικά παιδάκια παίζουν στο κατάστρωμα με χαρούμενα ξεφωνητά.

Όσο για μένα, ξεχειλίζουν μέσα μου ελπίδες και όνειρα. Ένα καλύτερο μέλλον τόσο για τον εαυτό μου όσο και για την ανθρωπότητα.....

... Μόλις αποβιβάζομαι στην Κολώνα ψάχνω τη Βίργκω όπως πάντα. Πώς δεν είν' εκεί; Μήπως είναι άρρωστη; Έχω τύψεις όταν σκέπτομαι τα βαθουλωμένα μάτια της και την κυανή σκιά. Αφήνω τη μικρή βαλίτσα στο καφενείο και ξεκινώ ανήσυχος για το σπίτι της. Με δέρνουν χίλιες βασανισμένες ιδέες....

Έξαφνα όλα αλλάζουν. Η Βίργκω ολόδροση βγαίνει από το τένις. Την συνοδεύει ένας νέος υψηλός και ξανθός.

— Ακριβώς ερχόμουν... μου λέγει και κοκκινίζει.

— Ω, δεν ήταν ανάγκη να ενοχληθείτε.

Μου τον συστήνει. Ένα ξενικό όνομα, αξιωματικός του Αγγλικού ναυτικού. Α Ναι, είχα δει τους γκριζους όγκους, έξω, στην είσοδο του στενού.

Η Βίργκω μιλά γρήγορα και ζωηρά.

— Ξέρετε τους προσκαλέσαμε σήμερα στο τένις και τη Δευτέρα μας έχουν τσάι στη ναυαρχίδα. Πρέπει να μείνετε και τη Δευτέρα. Έχω πρόσκληση και για σας. Και για το τσάι της Δευτέρας και για τον αποχαιρετιστήριο χορό που θα δώσουν το ερχόμενο Σάββατο. Μου ανέθεσαν να κάνω εγώ τας προσκλήσεις. Πείτε μου, θα μείνετε και τη Δευτέρα;

Όχι, μου κάνει πολύ κόπο, αλλά είναι ανάγκη να φύγω αύριο. Λυπούμαι μάλιστα που δεν έχει πλοίο ενωρίτερα.

— Κρίμα, θα διασκεδάζαμε τόσο πολύ.

Επιστρέφομε προς την Κολώνα. Ο Άγγλος μιλεί μ' ενθουσιασμό για το κλίμα και τον ουρανό της Ελλάδος. Έπειτα ο λόγος έρχεται στα σπορ και ρωτά αν κάνουν στην Ελλάδα παγοδρομίες και σκι. Μου θυμίζει τον σημαιοφόρο της Αυτού Μεγαλειότητος που πέθανε από πυρετούς και τον έθαψαν στο Μοναστήρι...

Ο αξιωματικός μας αποχαιρετά και διευθύνεται προς τη βενζινάκατο που περιμένει.

— Πηγαίνω στην αγορά, έχω παραγγελίες της μαμάς, μου λέγει η Βίργκω.

Σηκώνω τους ώμους με αδιαφορία.

— Μετά το γεύμα σας περιμένομε στο σπίτι. Θα έχομε λίγο κόσμο.

— Ευχαριστώ πολύ, της λέγω χωρίς να κινηθώ από τη θέση μου.

... Δεν μπορεί να πει κανείς, είναι εύθυμα και καθώς πρέπει παιδιά αυτοί οι Εγγλέζοι. Μόνον που με την δήθεν αφέλεια, παίρνουν αμέσως θάρρος και νομίζουν πως όλα είναι δικά των. Εκείνος ο μελαχρινός με τα γαλανά μάτια χόρεψε πέντε φορές με τη Βίργκω και όλο γελούσε και χωράτευε μαζί της. Φυσικά την χόρεψα κι εγώ μια φορά, από ευγένεια...

Άλλωστε όλ' αυτά είναι μικροπράγματα και δεν μ' ενδιαφέρουν. Απόδειξις που έφθασα μόλις κατά τας ένδεκα κι έφυγα τα μεσάνυχτα.

Καθώς έφευγα με πρόφθασε η Βίργκω.

— Γιατί φεύγετε; Δεν διασκεδάζετε;

— Ω, η υποδοχή σας επέτυχε πολύ, της απαντώ.

... Σήμερα το πρωί σηκώθηκα αργά. Κατά το μεσημέρι κατεβαίνω και κάθομαι στο καφενείο, μέσα στο βάθος. Μου φάνηκε πως η Βίργκω πέρασε απ' έξω, μόνη. Πιθανόν να έκανα λάθος και να μην ήταν εκείνη.

Όταν ανέβηκα στο δωμάτιο μου το απόγεμα, η Κυρα-Κακουλή μου λέγει πως η Βίργκω ήλθε να ρωτήσει πως περνά ο άντρας της.

Μπρρρ....Το μελτεμάκι του Αυγούστου είναι ψυχρό, μετά τη δύση του Ηλίου, επάνω στο κατάστρωμα. Πάει το καλοκαίρι... Αλήθεια, λησμόνησα να πω της Κυρα-Κακουλής ότι ίσως δεν θα χρειασθώ πια το δωμάτιο. Πάει το καλοκαίρι...

Το ξεροβόρι φυσά και κάθε τόσο ξεκολλά κι από ένα άστρο. Δεν είναι να κάθεται κανείς εδώ επάνω, θα παγώσει.

Το κάτω κατάστρωμα βρίθει από κόσμο. Μου φαίνονται όλοι μελαγχολικοί. Η μελαγχολία της επιστροφής ή το κρύο ίσως...

Μόνον μέσα στο κατάφωτο σαλόνι ακούονται θορυβώδεις ομιλίες και γέλια ... Μπαίνω και ρίχνω μια ματιά.

— Παύλο, Παύλο, με καλούν από ένα τραπέζι. Πώς, είναι εκεί και η Λήδα; Αλήθεια, η Λήδα... Συνέρχομαι κάπως από το κρύο μέσα στη ζεστασιά του σαλονιού. Πλησιάζω την εύθυμη παρέα. —Τι γίνεσαι Παύλο;

Ο ενικός με εκπλήττει όπως με είχε κάποτε εκπλήξει ο πληθυντικός.

— Από που έρχεστε; τους ρωτώ. Μήπως είσατε και σεις στον Πόρο; Πώς δεν σας είδα;

— Κάθισε εδώ, μου λέγει η Λήδα και μου κάνει θέση δίπλα της. Στον Πόρο; *Quelle idée mon cher!*

Στον Πόρο πηγαίνουν μόνον οι ερωτευμένοι.

Κοκκινίζω. Κάνει υπερβολική ζέστη εδώ μέσα.

— Ερχόμαστε από τις Σπέτσες. Τα νησί του γλεντιού. *L'île de volupté.*

Τι κουτός που είχα φανεί. Τώρα θυμούμαι πως μου το είχε πει η Καίτη.

— Πότε παντρεύεσαι; με ρωτά σιγά.

Παίρνω ύφος ανθρώπου πληγωμένου.

— Μη με πειράζεις Λήδα. Ειλικρινώς είναι η τετάρτη φορά που πηγαίνω στον Πόρο. Μην πιστεύεις τι λέγει ο κόσμος... Άκουσε Λήδα, πήγα δυο φορές στο σπίτι σου για να σε συναντήσω αλλά το βρήκα κλειστό. Στο τέλος υπέθεσα πως απουσίαζες στο εξωτερικό. Αν ήξευρα πως ήσουν στις Σπέτσες...

— Πρόσεχε μη σ' ακούσουν και τα πουν της Βίργκως.

Της πιάνω το χέρι. Γιατί δεν με πιστεύει; Τι απόδειξη θέλει να της δώσω;

— Δεν μου χρεωστείς καμιά απόδειξη, μου λέγει.

— Όλα αυτά είναι φαντασίες του κόσμου, διαμαρτύρομαι για τρίτη φορά.

Η σειρήν του πλοίου σφυρίζει εκκωφαντικά και μ' εμποδίζει να εξακολουθήσω. «Και ευθέως αλέκτωρ εφώνησε». Γιατί θυμούμαι αυτή τη φράση του Ευαγγελίου;

— Να, έχω πρόσκληση το ερχόμενο Σάββατο για το χορό της Ναυαρχίδος, εξακολουθώ, και όμως δεν θα πάγω για χατίρι σου.

Μου έρχεται μια έμπνευση. Μήπως θα ήθελε; Ναι, είναι ωραία ιδέα. Μήπως θέλει να μου κάνει τη μεγάλη χάρη να πάμε μαζί στο χορό; Έχω την άδεια να κάνω προσκλήσεις. Όσο για τη διαμονή της στον Πόρο να μείνει ήσυχη, θα φροντίσω εγώ... Θα ήταν μια περιπέτεια μοναδική και αλησμόνητη...

— Αποφάσισέ το, επιμένω. Θα μείνομε όσες μέρες θέλεις.

Της μιλώ για το μοναστήρι του Πόρου. Διστάζει. Με τα μάτια μισόκλειστα φαίνεται πάλι σαν αφηρημένη.

— Με εμβάλλεις εις πειρασμόν, μου λέγει τέλος.

Της σφίγγω το χέρι και της λέγω πως θα περάσω να την πάρω με το αυτοκίνητο το ερχόμενο Σάββατο εις τας δύο το απόγεμα για να κατεβούμε στον Πειραιά. Θα εφρόντιζα για όλα, σαν να επρόκειτο για νυφικό ταξίδι, ένα ταξίδι στα Κύθηρα ή στην Πάφο.

.....

Σκέπτομαι αν είναι φρόνιμο να την συναντήσω εν τω μεταξύ. Είναι προτιμότερο να μη την πλησιάσω ως το Σάββατο. Αυτή η απομάκρυνσις και η αμφιβολία μας ερεθίζει τη φαντασία και τας αισθήσεις.

Η αμφιβολία; Πάντως πρέπει να της το υπενθυμίσω και να βρω έναν λεπτό τρόπο να της δείξω την αφοσίωσή μου και τον πόθο μου....

Έχω ότι χρειάζεται. Μια πολυτελή έκδοση περί Δαφνιού που έχει ως επικεφαλίδα τη φράση του Barres: «*J' ai laisse mon coeur a Daphni*»

Γράφω από κάτω με μεγάλα όρθια γράμματα

«Εγώ βρήκα μια καρδιά στο Δαφνί»

και της το στέλνω μ' ένα γραμματάκι όπου της ενθυμίζω απλώς ότι το Σάββατο θα περάσω να την πάρω με το αυτοκίνητο.

«Βρήκα μια καρδιά στο Δαφνί....» Μήπως το πάρει για ειρωνεία; Ω όχι, εγώ τουλάχιστον είμαι ειλικρινής αυτή τη στιγμή.

.....
Η μουσική της τζαζ. Ένα παράπονο και μια υλακή.

Τα ποτά είναι άφθονα και εκλεκτά. Είμαι υπερήφανος που όλος ο κόσμος προσέχει τη Λήδα. Η επιδερμίδα της έχει πάρει χρώμα ελαφρά κεραμιδί, σαν να την καίει η κρυφή φλόγα που αντανακλά στα πελώρια μάτια της κάτω από την λεπτή καμπύλη των φρυδιών. Κάθε κίνηση της είναι μοιραία. Περιμένεις να φανεί το αποτέλεσμα, κάτι ν' αλλάξει στην τάξη των πραγμάτων.

Το μεγάλο διάλειμμα το περνώ μαζί της. Είμαι εξαιρετικά εύθυμος και ομιλητικός. Ζω επί τέλους έπειτα από τρεις μήνες υστερικού ρομαντισμού. Πώς είχα παραγνωρίσει τον εαυτό μου! Είμαι άνθρωπος δράσεως και μου χρειάζεται ένα ον εξαιρετικό σαν τη Λήδα να μου κρατεί διαρκώς τα νεύρα σε διέγερση...

Τι είναι πάλι τούτο; Α, είναι οι Σκοτσέζοι που βάζουν να δυνατά τους να μας διασκεδάσουν με την μονότονη γκρίνια της καραμούζας. Απεχθάνομαι τις πρωτόγονες μελωδίες...

Και το απόγεμα; Είχα καιρό να διασκεδάσω τόσο! Μόλις μπόρεσα να κρατήσω τα γέλια όταν παρουσιάσθηκα στην Κυρα-Κακουλή εν συνοδεία της Λήδας. Της είπα πως είναι εξαδέλφη μου και την παρακαλεί η Βίργκω να της δώσει ένα δωμάτιο. Χαίρε αγνή φωλιά και αθώα....

Τι μελαγχολική αυτή η καραμούζα! Θα καταντήσει να χάσω το κέφι μου. Η άκρη του ματιού μου παίρνει μια σιλουέττα μονοκόμματη κι απλοϊκή. Τι γυρεύει εκεί με τα κόκκινα χέρια της που δεν ξέρει τι να τα κάνει! Ω, δεν έχει καμιά επιτυχία. Μόνον εκείνος ο αξιωματικός με τα μαύρα μαλλιά και τα γαλανά μάτια την χόρεψε δυο φορές. Θα κάθομαι τώρα να βλέπω τι κάνει ο ένας κι ο άλλος;

Για ν' αποφύγω τας παρεξηγήσεις χορεύω κι εγώ μαζί της ένα σιωπηλό βαλς και την οδηγώ στη μητέρα της. Ποιος είπε πως δεν θα επέτρεπε ποτέ στη γυναίκα που αγαπά να βαλσάρει μ' έναν άλλον; Ανοησίες.

— Είναι αργά για μένα και ομολογώ πως δεν διασκεδάζω καθόλου, μου λέγει η Κυρία Δροσινού. Αφού και σεις με ξεχάσατε απόψε. Αν φύγω ενωρίτερα θα 'χετε την καλοσύνη να συνοδεύσετε τη Βίργκω;

Υποκλίνομαι τυπικά.

Η τζαζ ξαναρχίζει ερεθιστική. Η Λήδα χορεύει με τον κυβερνήτη. Μένω μόνος στο ντιβάνι μ' ένα μπουκάλι σαμπάνια...

Ο αξιωματικός της Βίργκως, δεν θυμούμαι τ' όνομά του, την πλησιάζει και της μιλά. Τους βλέπω ν' απομακρύνονται και τους χάνω.

Τα ζεύγη περνούν από μπροστά μου. Η Πόπη χορεύει ένα εξωφρενικό ταγκό.

— Πόπη, της φωνάζω, έλα να πιούμε.

— Όταν τελειώσω, μου απαντά.

Όταν ξεψύχησε το ταγκό της ζητώ να χορέψομε τον επόμενο χορό. Τι κρίμα! Τον έχει υποσχεθεί κι αυτόν. Στο διάβολο!

Από τη σκάλα που οδηγεί στο υπόστρωμα ανεβαίνει η Λήδα με τον κυβερνήτη. Όστε έχει κόσμο και κάτω.

Πηγαίνω προς τα εκεί, στέκομαι δίπλα στη σκάλα και χαζεύω γύρω με βλέμμα βαρύ από ανίαν. Θα πρέπει να χορέψω πάλι. Δεν κάνω άλλο παρά να χορεύω και να πίνω. Και όμως αυτό είναι προτιμότερο... Έκτος αν απεφάσιζα να φύγω αφήνοντας τη Λήδα να τα ξεμπερδέψει μόνη της.

Ακριβώς, αυτή τη στιγμή κοιτάζω την πλάτη της, γυμνή ως τη μέση σχεδόν, με τα οστά της ωμοπλάτης προεξέχοντα. Περίεργο, σήμερα χόρεψα μαζί της για πρώτη φορά κι αυτό δεν μου έκανε καμιά εντύπωση. Δεν μου έμεινε τίποτε... Ενώ κάποτε την πρώτη φορά που χόρεψα με κάποιαν άλλη...

Να φύγω... να φύγω... τίποτα δεν με κρατεί εδώ...

Αισθάνομαι τον μαγνητισμό ενός επιμόνου βλέμματος και στρέφω το κεφάλι. Ένα κοριτσόπουλο, άγνωστο, κάθεται παράμερα με τα μάτια καρφωμένα επάνω μου. Την πλησιάζω, της ζητώ να χορέψουμε και της κάνω ένα σωρό κομπλιμέντα. Μου λέγει πως είναι δακτυλογράφος σε μια Τράπεζα και περνά την άδεια της στον Πόρο. Όστε αυτή εργάζεται και κερδίζει το ψωμί της, ή τουλάχιστον τις τουαλέτες της.

— Έχετε μελαγχολικά μάτια, μου λέγει. Φαίνεσθε λυπημένος.

— Είμαι λυπημένος που δεν σας συνήνητησα ενωρίτερα....

Καθώς περνούμε από μια σκοτεινή γωνιά, σκύβω να τη φιλήσω.

— Γιατί φέρνεσθε έτσι; Δεν είναι σωστό. Το κάνετε για να διασκεδάσετε τη λύπη σας;

Της φιλώ τα δάκτυλα και της ζητώ συγγνώμην. Γλυκό μου κορίτσι. Γλυκό μου κορίτσι.

— Αν είσθε λυπημένος, εξακολουθεί η άγνωστη Εγερεια, πρέπει ν' αντιμετωπίσετε τη λύπη σας με θάρρος. Μην είσθε αναποφάσιτος.

— Σας ευχαριστώ για τα καλά σας λόγια. Δεν σας ζητώ τ' όνομά σας. Θα μείνετε πάντα για μένα η άγνωστη φίλη... Θέλετε να πάμε και λίγο κάτω;

Κατεβαίνουμε στο καρέ των αξιωματικών που έχει μεταβληθεί σε μπαρ.

— Ελάτε να καθίσουμε σ' εκείνη την παράμερη γωνιά, μου λέγει. Ποτέ δεν χόρεψα τόσο ωραία. Δεν σας το λέγω με υστεροβουλία, το λέγω απλώς επειδή έτσι είναι.

Απέναντι μπαινοβγαίνουν αξιωματικοί και κυρίες.

— Ναι, ωραία ιδέα, της απαντώ. Καθίστε κι έρχομαι αμέσως.

Προχωρώ σ' έναν διάδρομο. Από μια πόρτα που μένει ανοιχτή καταλαβαίνω πως εκεί βρίσκονται οι κοιτώνες των αξιωματικών.

Ένας ναύτης με προσπερνά κρατώντας ένα δίσκο και μπαίνει σ' έναν κοιτώνα. Πλησιάζω και ακούω τη φωνή της Βίργκως — Thank you.

Η Βίργκω και ο μελαχρινός αξιωματικός στέκονται στη μέση του μικρού δωματίου.

— Δεσποινίς Δροσινού, την καλώ.

Στρέφει ξαφνισμένη και αμέσως τρέχει κατεπάνω μου.

— Θέλετε ν' ανεβούμε να χορέψουμε; με ρωτά και τα μάτια της λάμπουν.

— Όχι, της απαντώ ξηρά. Η μητέρα σας με παρεκάλεσε να σας συνοδεύσω και νομίζω πως είναι ώρα να πηγαίνετε.

— Ω, Ναι, ναι, ας πηγαίνουμε.

Ο αξιωματικός μας συνοδεύει. Κατεβαίνει μαζί μας στη μικρά βενζινάκατο και κρατεί το τιμόνι. Ένα σύντομο πρόσταγμα και ξεκινούμε μέσα στο θόρυβο της έλικος.

Καθόμαστε σιωπηλοί ο ένας δίπλα τον άλλον· ο ευεργετικός θόρυβος της έλικος διώχνει κάθε σκέψη. Η πανσέληνος του Αυγούστου πλημμυρίζει τον μικρό κόλπο.

— Wonderful. Είναι θαύμα, ακούεται από πίσω η φωνή του αξιωματικού.

Τα δάκτυλα της Βίργκως μου σφίγγουν το χέρι σπασμωδικά. Το αποσύρω σιγά... Ένα σύντομο πρόσταγμα, ο θόρυβος παύει και πλευρίζομε. Ο αξιωματικός μας αποχαιρετά και βρισκόμαστε μόνοι επάνω στην ταράτσα.

— Καληνύχτα, της λέγω.

— Ξέρετε, την Τρίτη θα πάμε με τη μαμά στην Αθήνα.

Σηκώνω τους ώμους με αδιαφορία — Καληνύχτα.

— Παύλο, μου φωνάζει με υπόκωφη φωνή και με πιάνει από τους ώμους. Παύλο, μην είσαι έτσι... μην είσαι έτσι... γιατί είσαι έτσι; μου φωνάζει και με σείει νευρικά.

Έξαφνα αναλύεται σε λυγμούς επάνω στον ώμο μου.

— Παύλο, μου λέγει με αναφιλητά και η φωνή της τρέμει. Εγώ... εσένα μονάχα.... το ξέρεις.... εσένα μονάχα.....

Η καρδιά μου γίνεται πέτρα.

— Μην κάνεις σαν παιδί, της λέγω. Τα λόγια και τα κλάματα δεν ωφελούν.

— Παύλο, γιατί το λες αυτό; Τι άλλο θέλεις;... Το βλέπεις ...Το βλέπεις...

— Βλέπω πως είσαι νευρική, της λέγω απότομα.

— Τι άλλο θέλεις;... Τι άλλο θέλεις;...

Κινεί το κεφάλι με απελπισία και δαγκώνει τα χείλη. Η φωνή μου είναι εντελώς ήρεμη όταν την ερωτώ.

— Πόσες μέρες θα μείνετε στην Αθήνα;

Τα μάτια της γεμίζουν ελπίδα. Φαίνονται ακόμη, πιο πράσινα κάτω απ' το σεληνόφως. Θα μείνουν μια εβδομάδα, για ψώνια, μου εξηγεί.

— Άκουσε Βίργκω. Την Τρίτη θα είσαι στην Αθήνα. Την Τετάρτη θα σε περιμένω στο σπίτι, στο σπίτι μου...

— Πώς στο σπίτι σου; με ρωτά με χαρά και αγωνία, μη εννοώντας ακριβώς.

— Ναι, στο σπίτι μου. Όχι εκεί που κάθομαι με τους γονείς μου... στο ιδιαίτερο μου σπίτι... στην γκαρσόν... στο δωμάτιο μου... στο σπουδαστήριο μου...

Μένει με το κεφάλι σκυμμένο. Τα μάτια της βουρκώνουν και μου πιάνει το χέρι παρακλητικά.

— Πώς μου το ζητάς αυτό; Πώς μπορώ; Πώς μπορώ;

Αυτό το παράπονο με εκνευρίζει. Σφίγγω τα δόντια με κακία.

— Α! πώς μπορείς;... πώς μπορείς; Πώς μπόρεσες τόσα άλλα;

Βλέπω μίαν υπερηφάνεια στα μάτια της. Δεν ξέρω αν την είδα τότε, την βλέπω όμως τώρα.

— Παύλο, είσαι άδικος, μου λέγει με σοβαρά φωνή.

Μου τα εξιστορεί όλα. Μήπως δεν ζούσε με την ελπίδα πότε θα έλθει το Σάββατο να με ξαναδεί; Δεν κατάλαβα ποτέ τι αισθανόταν; Ευχαριστούσε κάθε πρωί και κάθε βράδυ τον Θεό που της είχε δώσει αυτή την ευτυχία. Τι κακό είχε κάνει; Πώς είχε προσκαλέσει στο σπίτι της τους αξιωματικούς; Εγώ όμως την εγκατέλειψα αμέσως χωρίς αιτία... Την περασμένη Δευτέρα δεν πήγε στο τσάι, επάνω στο πλοίο, αφού δε θέλησα να πάγω κι εγώ.

— Η μητέρα μου είπε — Καλά παιδί μου, μην πας αφού δεν έχεις διάθεση και με φίλησε στο μέτωπο...

Πώς πήγε στην καμπίνα του αξιωματικού; Δεν έκανε τίποτε κακό. Μάρτυς της ο Θεός... Της έδειξε φωτογραφίες από το Βέλγιο, επειδή κι εκείνου η μητέρα ήταν Βέλγα... Μάλιστα είχε ζητήσει την άδεια της μητέρας της... Αλλά εγώ; γιατί έφερα μαζί μου αυτή τη γυναίκα; Πώς μπόρεσα να το κάνω αυτό;

— Παύλο, μου λέγει, και κρύβει το πρόσωπό της στον ωμό μου, υποσχέσου μου πως δεν θα την ξαναδείς.

Κάτι κτυπά μέσα στην πέτρινη καρδιά μου. Όχι όμως, αυτό είναι αδυναμία.

— Αυτά όλα πέρασαν τώρα, της λέγω. Την Τετάρτη σε περιμένω χωρίς άλλο. Είναι η τελευταία μου λέξις.

Της δίνω τη διεύθυνση, στην Πλάκα, σχεδόν δίπλα στην Αγία Σωτήρα, θα την περιμένω ακριβώς στις εξ. Η πόρτα θα είναι μισάνοιχτη και δεν θα έχει παρά να την σπρώξει για να μπει.

Υψώνει το πρόσωπό της προς τον ουρανό, κάτω από το φέγγος της Σελήνης, με έκφραση μαρτυρική. Μου φαίνεται πως την ακούω να ψιθυρίζει ή και να σκέπτεται μονάχα:

— Θεέ μου, πώς να το κάνω αυτό; Αυτό είναι η αγάπη; Θεέ μου αφήνομαι στα χέρια σου.

— Καλά, μου λέγει με σβησμένη φωνή. Θα 'ρθω.. Θα σε δω αύριο το πρωί;

Αύριο το πρωί; Δεν το σκέφθηκα αυτό. Δεν είμαι βέβαιος. Ίσως να φύγω με το πρωινό πλοίο.

Με αγκαλιάζει και με φιλεί σ' όλο το πρόσωπο. — Εσένα μόνον αγαπώ.

... Ενώ απομακρύνομαι ακούω το παραθυρόφυλλο ν' ανοίγει στο επάνω πάτωμα.

— Εσύ είσαι Βίργκω; ρωτά η φωνή όμως μητέρας όμως.

— Ναι μητέρα, ανεβαίνω αμέσως.

Καθένας έχει το σκοπό του. Εγώ μπορώ να πω ότι τον έχω φθάσει ... Ω, ασφαλώς θα φύγω με το πρωινό πλοίο, τα χαράματα, πριν φέξει ο ήλιος.

.....

INTERMETZO

Ιστορία για μικρά παιδιά

που δεν γράφηκε από τον Παύλο Αποστόλου.

Η Ιστορία που θα διηγηθώ συνέβη όταν ήμουν εξ ετών, δηλαδή εις τα χίλια οκτακόσια ενενήντα... όχι, εις τα χίλια εννιακόσια τόσα... αδύνατον να θυμηθώ την ακριβή χρονολογία. Άλλωστε και στο σχολείο στο μάθημα όμως ιστορίας, δεν ήμουν δυνατός όμως χρονολογίες.

Λοιπόν, δεν έχετε ιδέα πόσο μου άρεσαν τα φρέσκα κουκιά, τα ωμά φρέσκα κουκιά. Καμιά άλλη λιχουδιά δεν με τραβούσε· ούτε γλυκά, ούτε καραμέλες, ούτε το γαλακτομπούρεκο που επετύχαινε τόσο πολύ. Έδινα την ψυχή μου για ωμά φρέσκα κουκιά. Μαγειρεμένα δεν μου έλεγαν τίποτα.

Όποτε τα εύρισκα του χεριού μου έκανα θραύση, σε βαθμό που πάθαινα συχνά δυνατή στομαχιά, χωρίς όμως να βάζω και γνώση.

Καταλαβαίνετε λοιπόν πόσες προφυλάξεις έπαιρναν στο σπίτι όποτε ψώνιζαν φρέσκα κουκιά. Φυσικά, μου έδιναν δυο τρία, που δεν έκαναν άλλο παρά να μου κεντούν περισσότερο την επιθυμία. Τα άλλα, όλον εκείνον τον πράσινο τρυφερό σωρό, τον έβαζαν σε μια γαβάθα, υψηλά επάνω στο ράφι, έως ότου έλθει η ώρα να τα μαγειρέψουν.

Μια μέρα... ω, δεν θα την ξεχάσω ποτέ εκείνη τη μέρα... Πόσο τρυφερά ήταν τα κουκιά, έτριζαν μέσα στο στόμα. Δεν ήταν κανείς μέσα στην κουζίνα. Μπαίνω σιγά σιγά, σπρώχνω το τραπέζι κάτω από το ράφι που είχαν ακουμπήσει τη γαβάθα, σκαρφαλώνω επάνω, και μόλις κρατώντας την ισορροπία όμως μύτες των ποδιών μου απλώνω το χέρι και αρπάζω μια χούφτα κουκιά. Κατέβηκα γρήγορα και τα 'φαγα με απληστία.

Σκαρφαλώνω πάλι κι αρπάζω δεύτερη χούφτα... Σκαρφαλώνω και τρίτη φορά και καθώς άπλωσα το χέρι, δεν ξέρω πώς μου φάνηκε πώς άκουσα κρότο, και στη βία μου να κατεβώ, τραβώ τη γαβάθα, πέφτει και γίνεται θρύψαλα και τα κουκιά σκόρπησαν κάτω όμως πλάκες όμως κουζίνας.

Δεν ξέρω αν όμως έτυχε ποτέ κάτι παρόμοιο...

Μόλις συνήλθα από τον τρόμο μου, άρχισα να παρακαλώ να γίνει η συντέλεια του κόσμου, όμως σεισμός να γκρέμιζε το σπίτι για να μην ανακαλύψουν την αταξία μου. Θεέ μου, παρακαλούσα, κόλλησε πάλι τη γαβάθα και βάλε την στη θέση της και σου υπόσχομαι να μη ξαναγγίξω ποτέ ωμά κουκιά, όσο τρυφερά κι αν είναι.

Αυτά όλα πέρασαν από το νου μου μέσα σε μια στιγμή... Άδικο όμως, τίποτε δεν άλλαξε στον κόσμο... Σε λίγο ανοίγει η πόρτα και μπαίνει η μητέρα μου. Τα επακόλουθα τα καταλαβαίνετε.

Το χειρότερο είναι πως αρρώστησα κι έπεσα στο κρεβάτι. Άκουσα να λένουν πως είχα κοιλιακό τύφο. Δεν ξέρω αν υπάρχει και όμως τύφος, μη κοιλιακός, θυμούμαι όμως ότι μιλούσαν για τύφο κοιλιακό...

Να και το τέλος όμως ιστορίας. Μετά σαράντα ώρες, η μητέρα μου, όλο χάρδια, μου είπε πως μπορούσα τώρα να φάγω ότι και να 'ναι, και μου παρουσίασε ένα πιατάκι που είχε κρυμμένο πίσω όμως, και μέσα... τρία τρυφερότατα πράσινα κουκιά.

Με την αρρώστια μου όμως και με όσα μου είχαν συμβεί, χίλιες ιδέες γύριζαν τώρα μέσα στο κεφάλι μου και τα ωμά φρέσκα κουκιά έπαψαν να παίζουν τον πρώτο ρόλο.

....Φοβούμαι πως οι μεγάλοι δεν βρήκαν ουσία στην ιστορία μου. Καθώς λέγω όμως και στην αρχή, είναι «ιστορία για μικρά παιδιά». Την έγραψα προ πάντων για την κόρη μου που είναι δέκα ετών.

.....

Πέταξα το τσιγάρο και πήγα στο παράθυρο. Τα λεπτά παραπετάσματα θαμπώνουν το φως του στενού δρόμου. Η σκιά με βήμα βραδύ και σταθερό ανεβαίνει λοξά στον τοίχο της Αγίας Σωτήρας. Το κηπάκι με τα κυπαρίσσια και τις πορτοκαλιές είναι σκιερό και ελκυστικό. Η Αθήνα μοιάζει μεγάλο ήσυχο χωριό.

Έξαφνα, σήμανε η καμπάνα. Μερικές γυναικούλες βγαίνουν από την εκκλησία και διασχίζουν την αυλή. Μια μυρωδιά λιβανιού εισδύει μέσα στο δωμάτιο.

Στρέφω τα νώτα. Επάνω στο τραπεζάκι, μέσα στο κόκκινο βάζο, τα λευκά νυμφικά τριαντάφυλλα ξεχωρίζουν μέσα στο σκιοφως. Σκύβω να τα μυρίσω. Τι ιδέα να βάλω λευκά τριαντάφυλλα χωρίς μυρωδιά. Μυρίζουν μόνον φυτό βρεμένο. Αν ήταν κόκκινα τριαντάφυλλα ίσως η ευωδία των να 'διωχνε την οσμή του λιβανιού... Όχι, καλύτερα λευκά τριαντάφυλλα...

Εξ παρά δέκα. Πηγαίνω στο διάδρομο και ανοίγω ακόμη λίγο τη γυρτή εξώπορτα... Στη μικρή τουαλέτα, δίπλα στις πιτζάμες μου, κρέμονται άλλες πιτζάμες μεταξωτές, με παρδαλά κινέζικα κεντήματα, και κάτω στο πάτωμα δύο παντουφλάκια μοιάζουν τρυγόνια που ερωτοτροπούν.

Βήματα στο πεζοδρόμιο. Τρέχω στην εξώπορτα και περιμένω. Τα βήματα περνούν και χάνονται....

Γυρίζω πάλι στο δωμάτιο, ανοίγω το ντουλάπι κι επιθεωρώ. Η καράφα το κρασί είναι στον πάγο και τα πτι φουρ εντάξει.

Μήπως ανέβαλαν το ταξίδι; Αν έβαζα το καπέλο μου να σταθώ έξω να την περιμένω; Θα της πω — Καλησπέρα Βίργκω, θέλεις να κάνομε ένα περίπατο; Αυτή την ώρα είναι τόσο μελαγχολικά εκεί μέσα!

Αρχίζω να περιφέρομαι και να σφυρίζω. Μέσα στο χαμηλό και σκοτεινό δωμάτιο... Κάποτε είχα ονειρευθεί έναν αρχαίο ναό, γεμάτον φως, επάνω στον πευκόφυτο λόφο, με ταράτσες από μάρμαρο λευκό, και πλατιές σκάλες που οδηγούσαν κάτω στο περιγιάλι...

Τα λευκά τριαντάφυλλα αρχίζουν να κιτρινίζουν μέσα στο κόκκινο βάζο...

Σήμανε πάλι η καμπάνα... Αγνή Παρθένος... Είναι η ώρα που κατεβαίνει ο άγγελος κι απλώνει τα μενεξεδένια διαφανή φτερά του... Σε λίγο θα φανεί το πρώτο άστρο επάνω από την Κοιμωμένη...

Όταν έλθει, θα την βάλω να καθίσει στην πολυθρόνα κι εγώ θα γονατίσω δίπλα της. Θα ξεφυλλίσουμε σπάνιες εκδόσεις και θα της διαβάσω στίχους αθώους και μελωδικούς σαν την ομιλία ενός παιδιού.

Θα την ρωτήσω «Θέλεις να πεις λίγο παγωμένο κρασί; Ξέρω όμως πως δεν πίνεις. Δεν είναι για σένα». Αν θελήσει να δει και την τουαλέτα, θα πάγω πρώτα να κρύψω τις πιτζάμες και τα μεταξωτά παντουφλάκια.

...Σήμανε η καμπάνα. Τι έπαθε και σημαίνει όλη την ώρα; Σαν τα πολεμικά που σημαίνουν τα τέταρτα και τις μισές. Οι αξιωματικοί ταξιδεύουν και διασκεδάζουν...

...Τι μ' ενδιαφέρουν οι καμπάνες και οι αξιωματικοί; Γιατί τα σκέπτομαι: Τίποτα δεν μ' ενδιαφέρει. Τελείωσαν όλα...

Ανοίγω το ντουλάπι, τρώγω δύο πτι φουρ, κατεβάζω ένα ποτήρι κρασί και παίρνω το καπέλο μου. Και οι μεταξωτές πιτζάμες και τα παντουφλάκια; Ω θα χρησίμευαν άλλη φορά σε άλλη...

...Κατεβαίνω προς την Πύλην Αδριανού με βήμα ελαφρύ και με βαρύ κεφάλι. Φθάνω στο κηπάκι της Πλάκας και βλέπω τη Βίργκω στο απέναντι πεζοδρόμιο. Τι θα της πω τώρα;

— Παύλο, επιτέλους! Ο Θεός με λυπήθηκε. Είναι μια ώρα που γυρίζω στους δρόμους.

Είναι χλωμή και μοιάζει με κυνηγημένη ελαφίνα.

— Γιατί δεν ήρθες; την ρωτώ.

— Ο Θεός μ' επιμώρησε... Ήμουν τόσο παραγμένη εκείνη τη βραδιά που δεν κατάλαβα καλά... Έβλεπα τις πόρτες και έλεγα— πού να κάθεται ο Παύλος; Έσπρωξα μια πόρτα, εκεί δίπλα στην εκκλησία... όπως μου είχες πει. Βρέθηκα σ' έναν στενό διάδρομο μέσα σ' ένα παλιό σπίτι. Είπα, δεν γίνεται ο Παύλος να κάθεται εδώ... είχε μian οσμή πνιγηρή. Προχώρησα ως τη μέση του διαδρόμου και στάθηκα... Άνοιξε μια πόρτα και παρουσιάσθηκε μια γυναίκα...

Τι γυρεύεις; με ρωτά. Έκανα λάθος, της λέγω, και σκέφθηκα, δεν είναι δυνατόν ο Παύλος να μ' έφερε εδώ. — Ποιο σπίτι γυρεύεις; με ρώτησε πάλι. Έκανα λάθος της λέγω, με συγχωρείτε, και γύρισα να φύγω. — Αυτός που γυρεύεις δεν είν' εδώ κοπέλα μου, μου λέγει...

— Πάμε τώρα στο σπίτι μου να ξεκουραστείς.

— ...Βγαίνω πάλι στο δρόμο και δεν ήξερα τι να κάνω... Έλεγα, πρέπει να δω τον Παύλο, δεν γίνεται διαφορετικά, πρέπει να τον δω... Και πάλι έλεγα, ο Θεός με τιμώρησε. Πώς θα βρω τώρα τον Παύλο; Πώς να μπω τώρα και σ' άλλο σπίτι;...Είπα, θα κάνω βόλτες εδώ γύρω κι όπου να 'ναι θα φανεί ο Παύλος....

Έχομε προχωρήσει ως την αρχή της οδού Λυσικράτους, απέναντι στην Πύλη.

— Έλα στο σπίτι...

— Πάμε στους στύλους, μου λέγει. Δεν μπορώ, πρέπει να καθίσω.

Διασχίζομε την Λεωφόρο Αμαλίας με τις θλιμμένες πιπεριές, και μπαίνομε μέσα στον ερειπωμένο περίβολο του Ολυμπίου Διός. Οι στύλοι ροδίζουν στο τελευταίο χάδι του φωτός με βάθος τον σκοτεινιασμένο Άρδηττό. Η βάση των είναι θαμμένη στη σκιά που προχωρεί αδυσώπητη.

Αισθάνομαι κάτι το αναπότρεπτο και τελειωτικό.

Η Βίργκω κάθεται συντριμμένη επάνω σε μια πέτρα κάτω από τον στύλο. Τόσο μικρή και ασήμαντη μέσα στο γιγάντιο περιβάλλον.

— Πάμε στο σπίτι, της λέγω πάλι.

Σηκώνει τα μάτια της παρακλητικά.

— Είναι αργά, δεν είναι;

Βλέπω την άτεγκτη μοίρα να πλησιάζει.

— Όχι, έχουμε ακόμη καιρό, πρέπει να 'ρθεις.

Θέλω να της πω «Έλα για μια στιγμή μονάχα. Να σου δείξω πόσο σε σέβομαι, να σου δείξω την αγάπη μου», αλλά το κοκαλιάρικο χέρι της μοίρας μου κλείνει το στόμα.

— Κάθισε κοντά μου Παύλο, μου λέγει και μου πιάνει το χέρι. Γιατί δεν κάθεται κοντά μου;

— Πρέπει να 'ρθεις Βίργκω. Είναι η τελευταία φορά που σου το λέγω.

Μου σφίγγει τα χέρια σχεδόν γονατιστή.

— Παύλο, μη μου το ζητάς αυτό. Ξέρεις πως είμαι δική σου. Μάρτυς μου ο Θεός... Δεν μπορώ Παύλο, δεν μπορώ να το κάνω αυτό που μου ζητάς. Ο Θεός μ' επιμώρησε... Το ξέρεις πως εσένα μόνον αγαπώ.

Η σκιά ανεβαίνει αδυσώπητη.

— Τις καμπίνες των αξιωματικών τις βρίσκεις εύκολα, της λέγω.

Μου αφήνει τα χέρια και με κοιτάζει με μάτια αλλόφρονα.

— Βίργκω ναι ή όχι;

Δεν απαντά, μόνον με κοιτάζει και κινεί το κεφάλι απελπισμένα.

— Τότε σε αποχαιρετώ.

Περιμένω μια στιγμή και καθώς εκείνη μένει ακίνητη, φεύγω και την αφήνω μέσα στα ερείπια.

.....
.....

Ήρθαν τα πρωτοβρόχια. Σήμερα το πρωί, έπειτα από μια ξάστερη νύχτα, ο ουρανός γέμισε σύννεφα. Το μεσημέρι άρχισαν οι βροντές από μακριά και κατά το δειλινό ξέσπασε η μπόρα. Το φθινόπωρο τρυπώνει αόρατο μέσα στη ψυχή, κιτρινίζει τα φύλλα που βλάστησαν την άνοιξη και τα σκορπίζει χάμω σαν παχύ χαλί για τον επίσημο ερχομό του χειμώνα.

Αισθάνομαι μια διάθεση περιπλανήσεως, όχι πνευματικής, μια διάθεση περιπλανήσεως σε άλλα κλίματα... Να πάγω να ξαναβρώ το καλοκαίρι. Στην Αίγυπτο, μακρύτερα ακόμη, στο Σουδάν. Σ' όλη την παραλία της Αφρικής επάνω στη Μεσόγειο. Εκεί οι γυναίκες έχουν μαύρα μαλλιά και μάτια σχιστά και φλογερά. Το δέρμα των θυμίζει το χρώμα του ροδιού χωρίς να υπάρχει ανάγκη να εκτεθούν στον ήλιο για να το αποκτήσουν. Κι ένα στήθος που βλέπει τα ουράνια.

Θα μπορούσα να τραβήξω παραμέσα, στο Κογκό, εκεί που οι Αραπάδες τραγουδούν κάτω από την αστροφεγγιά. Στο Κογκό θα συναντήσω ασφαλώς και Ευρωπαίους. Ένας απ' αυτούς θα μου πει «Είστε από την Ελλάδα; Έχω κι εγώ συγγενείς εκεί κάτω. Την Κυρία τάδε και την κόρη της. Θα του απαντήσω «Ναι, τη γνώρισα την ανεψιά σας. Είναι πολύ καθώς πρέπει νέα». Τίποτε άλλο. Ο ξένος

Κύριος θα μου πει πάλι «Ξέρετε έλαβα τελευταίως γράμμα και είναι πολύ άρρωστη». «Μου κάνει πολύ κόπο» θα του απαντήσω και την άλλη μέρα θα φύγω από εκείνο το μέρος.

.....
Έπαψαν οι βροχές. Η ατμόσφαιρα είναι λεπτή και διαυγής μέσα στο απαλό φως του φθινοπώρου. Οι νύχτες με γεμίζουν με την ανέκφραστη ευτυχία της μονώσεως. Έχω την εντύπωση πως αυτή τη στιγμή, μέσα στο άπειρο των κόσμων, μόνον το δικό μου μυαλό είναι ξυπνητό κι εργάζεται.

Τα άστρα μετακινήθηκαν όλα μαζί προς το ζενίθ και ρίχνουν από ψηλά τη διαπεραστική και παγερή δροσιά των που πέφτει σαν ζωογόνο βάλαμο. Αν εξέθετα στη λάμψη των μια προσφιλή νεκρά, ασφαλώς θ' ανασταίνονταν. Πού να την βρω τώρα; Δόξα σοι ο Θεός όλα έχουν τελειώσει. Όλα έκτος από την ανάμνηση. Φοβερό πράγμα η ανάμνησις. Ποιος το είπε αυτό; Α ναι, ο καλόγερος του μοναστηριού, το ζωντανό σκιάχτρο... Τώρα όμως όλα έχουν τελειώσει. Το παν είναι η εργασία και να 'χει κανείς τη σάρκα ήσυχη. Αυτό είναι και όχι άλλο. Αλλά το καλοκαίρι, με τη πνιγνή ζέστη, τεμπελεύει κανείς και παραλογίζεται. Το ερχόμενο καλοκαίρι θα ταξιδέψω σε βορινά κλίματα. Στη Σουηδία παραδειγματος χάριν.

.....
Ο πατέρας με κοιτάζει με περιέργεια. Αν μου προτείνει πάλι μοναχικούς περιπάτους θ' αρνηθώ να τον συνοδεύσω. Δεν μπορεί να καταλάβει πως είναι δυνατόν να εργάζομαι όλη την ημέρα, να επιστατώ στα γιαπιά, ν' ανεβαίνω στις σκαλωσιές σαν εργάτης, και τη νύχτα, με όλη μου την κούραση, να κάθομαι να μελετώ ως τις μικρές ώρες. Δεν μπορεί να καταλάβει αυτή τη δίψα της μαθήσεως πού με κυριεύει. Είναι ένας αδιόρθωτος ρομαντικός.

Με κοιτάζει σαν να θέλει να μάθει κάτι, να μάθει τη σκέψη μου και να την λογοκρίνει. Και η ελευθερία της σκέψεως τι γίνεται; Τόσο αίμα χύθηκε για ν' αποκτήσομε αυτή την ελευθερία! Έπειτα ποια η ανάγκη, σώνει και καλά, να μάθει την αλήθεια ως το βάθος; Την αλήθεια τη ξέρει μόνον ο Θεός. Μόνον ο Θεός την ξέρει κι εγώ που την έχω κρυμμένη εδώ στα στήθη μου.

.....
Η ζωή έχει τα καλά της. Είναι οι καλοί φίλοι. Εγώ τώρα μόλις άφησα τους δικούς μου, κάτω στην πόρτα. Είναι τόσο καλοί που εννοούσαν να με συνοδεύσουν ως εδώ.

Ο πατέρας με ρώτησε απόψε αν θέλω να μου παίξει στο πιάνο κανένα κομμάτι που προτιμώ.

— Όχι, θα βγω, του είπα και πήγα να συναντήσω τους φίλους μου στο Μπαρ.

Ένα κουτό επεισόδιο. Κάποιος ρώτησε.

— Μάθατε ποια αρραβωνιάστηκε; Μια γνωριμία του Παύλου στον Πόρο.

Δεν ξέρω πώς, έσπρωξα το τραπεζάκι χωρίς να το θέλω, και τα ποτήρια χύθηκαν επάνω σ' εκείνον που είχε μιλήσει. Δεν ήταν και τόσο σπουδαίο ζήτημα για να βάλει τις φωνές! Νομίζω πως μου φώναξε.—Δεν προσέχεις; Του απήντησα με μια ηχηρή βρισιά και μόλις πρόφθασαν οι άλλοι να με κρατήσουν. Τώρα τελευταία είμαι οξύθυμος και το μετανιώ όπως μετενόησα κι απόψε.

— Πρόκειται για την Πόπη, είπε κάποιος άλλος. Παλιά δουλειά.

Ένα κουτό επεισόδιο που ευτυχώς διευθετήθηκε αμέσως επειδή ομολόγησα το λάθος μου.

— Τι απρόσεκτος που ήμουν, λέγω. Ο Μενέλαος δε φταίει καθόλου. Εγώ παραφέρθηκα.

Του ζήτησα συγγνώμην. Καθίσαμε πάλι όλοι μαζί και το γλέντι κράτησε ως τις δύο. Η ζωή έχει τα καλά της. Η συντροφιά των καλών φίλων με κάνει να τα βλέπω όλα ρόδινα απόψε· το κάθε τι δεμένο

σε ρόδινο μαλακότατο δέρμα, τόσο ρόδινο και τόσο μαλακό που δεν έχω διάθεση να χαρίσω τίποτ' από την ζωή σε κανέναν.

Ανοίγω τα Ρουμπαγιάτ.

Αφού κανείς μας δεν μπορεί το Αύριο να τ' ορίζει,
Γλέντα τη δόλια σου καρδιά που αγάπη βασανίζει.
Με το φεγγάρι πιες κρασί γιατί κι αυτό το αστέρι
Αύριο θα ψάχνει να μας βρει, μ' άδικα θα γυρίζει.

Πλατιές φεγγαρόλουστες ταρατσες, και για κοιμητήρια ροδώνες. Η σκιά που ρίχνουν οι λευκές στήλες των τάφων, μετρώντας τον χρόνο, χαϊδεύει τις μυρωμένες τριανταφυλλίες.

Να συγκρατιέμαι δεν μπορώ πάντα... μα τι να κάνω;
Γι' αυτά μου τα φερσίματα πονώ... μα τι να κάνω;
Στο έλεός σου μοναχά πιστεύω το μεγάλο,
Και ντρέπομαι που με θωρείς Εσύ... μα τι να κάνω;

Ένα καλύτερο μέλλον και για τον εαυτό μου και για την ανθρωπότητα...

.....

Ένα υγρό και βρώμικο βραδινό. Πίσω από το λεπτό παραπέτασμα της βροχής, ανάμεσα στα κρόσσια που πλέκουν οι σταγόνες πέφτοντας επάνω στην άσφαλτο, δυο ποδαράκια που κάτι μου θυμίζουν προχωρούν προσεκτικά επάνω στη γλιστερή λάσπη του πεζοδρομίου.

— Με συγχωρείτε δεσποινίς, της λέγω. Ήθελα τόσο πολύ να σας συναντήσω και να σας ζητήσω συγγνώμη για το φέρσιμο μου στο πλοίο. Μου συνέβη κάτι απρόοπτο και έφυγα αμέσως. Θέλετε να μου κάνετε τη χάρη να σας συνοδεύσω στο σπίτι σας μ' ένα ταξί; Θα βραχείτε.

Μου χαμογελά χωρίς κακία για τα περασμένα.

— Ευχαριστώ πολύ. Σεις θα βραχείτε χωρίς ομπρέλα. Ελάτε κάτω από τη δική μου. Προτιμώ να πάμε με τα πόδια.

Γύρω από την ομπρέλα, οι σταγόνες της βροχής σχηματίζουν έναν διαμαντένιο κύκλο κάτω από το φως των φαναριών.

— Τόσο αργά τελειώνετε στην Τράπεζα; την ερωτώ.

— Έρχομαι από το σινεμά. Το φιλμ όμως ήταν αηδία.

Μου διηγείται την υπόθεσή του, μια σαχλή ερωτική ιστορία.

— Δεν έχω δίκιο λοιπόν; Τι λύσις είναι αυτή να παντρεύονται στο τέλος οι δύο ερωτευμένοι; Αυτό συμβαίνει στη καθημερινή ζωή. Ένα φιλμ θα έπρεπε να είναι παθητικότερο.

— Τι είδους λύση θα προτιμούσατε;

— Κάτι ρομαντικό. Παραδείγματος χάριν εκείνος να φύγει κι εκείνη να κλειστεί σ' ένα μοναστήρι ή να πεθάνει.

Γλυκό μου αισθηματικό κορίτσι. Μπαίνομε σ' ένα δρόμο στα Εξάρχεια· είναι σκοτεινά και την πιάνω από το μπράτσο μην πέσει.

— Πώς περάσατε στον Πόρο; την ρωτώ. Γνωρίσατε πολύ κόσμο;
Μήπως έχω τη βλακεία να επιθυμώ ν' ακούσω κανένα όνομα γνωστό;
— Θαυμάσια. Γνώρισα έναν ζωγράφο που μου υποσχέθηκε να κάνει την εικόνα μου. Τρελάθηκε με τα μάτια μου.
— Κανένα φλερτάκι;
— Γιατί όχι. Είναι τόσο αθώο πράγμα! Δεν το βλέπετε και σεις απόψε πόσο αθώα φλερτάρω; Εδώ είναι το σπίτι μας.
Μου δίνει το χέρι και με ρωτά.
— Αλήθεια, βρίσκετε και σεις τα μάτια μου ωραία;
Βάζω το μπράτσο μου γύρω στους ώμους της, πλησιάζω το προσωπάκι της για να δω καλά τα μαύρα της μάτια και της φιλώ γλυκά τα κόκκινα χείλη. Αναστενάζει και μου λέγει.
— Ελάτε μέσα... Δεν μου είπατε το όνομά σας να σας συστήσω στη μαμά.
Δεν είν' αυτός ο σκοπός μου. Γι' αυτά μου τα φερσίματα πονώ ... μα τι να κάνω;
— Ακούστε, της λέγω. Θέλω να μείνετε για μένα η άγνωστη φίλη. Κάποτε έφτιαξα ένα μνημείο για έναν Άγνωστο Νεκρό. Θα 'ρθει μια μέρα που θα καταπιαστώ ένα μνημείο για την Άγνωστη Ζωντανή. Καληνύχτα τώρα.

.....

Τελείωσα το σχέδιο μιας αποθήκης για λάδια κατά τους κανόνες της νεοτέρας πρακτικής επιστήμης. Στα υπόγεια θα εγκατασταθούν τα ψυγεία για τα τυριά. Για να ξεκουραστώ παίρνω ένα μεγάλο φύλλο χαρτί και σχεδιάζω το εξωτερικό ενός τρούλου. Φαντάζομαι έναν κύκλο από δέντρα, οτιδήποτε δέντρα, πεύκα ή πορτοκαλιές. Τα ενδιάμεσα των κορμών σχηματίζουν αφιδωτά παράθυρα. Ένας αέρας φυσά τριγύρω και κάμπει προς τα μέσα τα φουντωτά κλωνιά ώστε να ενώνονται στη μέση και ν' αποτελούν έναν θόλο. Στην κορυφή τοποθετώ τον σταυρό: μια ορθία γυναικεία μορφή, γυμνή κάτω από ένα λεπτότατο πέπλο. Με τα μπράτσα τεντωμένα οριζόντια στα δύο πλευρά, μοιάζει σαν να δέχεται όλο τον κόσμο, ή σαν να θέλει να δοθεί... Αυτό όμως είναι ένα παιχνίδι για να ξεκουραστώ και να περάσω την ώρα μου. Ίσως είναι και κάποια ανάμνησις.

... Το βράδυ συναντώ τη Γκάμπυ. Περίεργο, όλοι οι παλιοί γνωστοί, με όσα και αν συνέβησαν, είναι τόσο καλοί μαζί μου, ενώ οι καινούργιες γνωριμίες... Ποιος ξέρει τι σκεπάζει η λεία και αμεταχείριστη επιφάνεια της νέας φιλίας!

Με ακολουθεί χαρούμενη στη γκαρσονιέρα μου. Ανάβω μια καλή φωτιά στο τζάκι επειδή οι νύχτες είναι ψυχρές. Της δίνω να φορέσει τις παρδαλές πιτζάμες και τα μεταξωτά παντουφλάκια και την καθίζω στη μεγάλη πολυθρόνα κοντά στη φωτιά. Κάθομαι δίπλα της σ' ένα χαμηλό σκαμνί και της διαβάζω στίχους.

— Δεν καταλαβαίνω την έννοια, μου λέγει, αλλά η φωνή σου είναι τόσο γλυκά παθητική, και ο ρυθμός τόσο μελωδικός, σαν νανούρισμα. Αισθάνομαι σαν μικρό παιδί στην αγκαλιά της μητέρας μου. Μου έρχεται να κοιμηθώ εδώ στην πολυθρόνα.

Ακουμπώ το φλογισμένο μέτωπό μου επάνω στο πολυπαθημένο λευκό της χέρι. Έπειτα σηκώνομαι και της λέγω.

— Μείνε εδώ και κοιμήσου. Εγώ έχω φοβερό πονοκέφαλο και πρέπει να φύγω. Είναι φαίνεται εξ αιτίας της φωτιάς. Σου χαρίζω τις πιτζάμες και τα παντουφλάκια. Τ' αγόρασα για σένα. Μου στοίχισαν τρεις χιλιάδες δραχμές.

Τελείωσε κι αυτό. Τι άλλο μένει: Ω σχεδόν τίποτε· μόνον μια μικρή ασήμαντη ενόχληση στο διάφραγμα.

.....

Το φθινόπωρο προχωρεί ήπιο και φιλικό για μένα. Αισθάνομαι τη φιλία των γυμνών κλαδιών και των κίτρινων φύλλων. Το απαλό φως της ημέρας είναι ένα ήσυχο χάδι. Τη νύχτα, τα άστρα όλα μαζί, ανεβαίνουν ακόμη υψηλότερα προς το ζενίθ.

... Βρίσκω επάνω στο γραφείο μου έναν γαλάζιο φάκελο· το όνομά μου είναι γραμμένο με λεπτό γυναικείο χαρακτήρα. Τον ψάω· δεν είναι γράμμα, ένα σκληρό χαρτόνι, ίσως ένα αγγελτήριο γάμου.

Μια έντυπη πρόσκλησις· «Η κυρία Λήδα Πρεβάνη παρακαλεί να περάσετε τη βραδιά στο σπίτι της κ.λ.π».

Πρεβάνη, Πρεβάνη; Α ναι, είναι το οικογενειακό όνομα της Λήδας. Πήρε φαίνεται το διαζύγιο. Θα είναι βέβαια μεγάλος χορός για να προσκαλεί δεκαπέντε μέρες πριν, ένας χορός για τον εορτασμό του διαζυγίου. Από κάτω γράφει ιδιοχείρως «θα ευχαριστηθώ πολύ να μη λείψετε».

Αλήθεια η Λήδα! Εκείνη τη βραδιά... Η τελευταία νησιώτικη βραδιά. Δεν είναι θυμωμένη μαζί μου; Απαντώ αμέσως ότι της είμαι ευγνώμων που με θυμήθηκε.

.....

Ενώ διασχίζω με ταχύτητα την οδόν Ακαδημίας προς το Κολωνάκι, περνώ σαν αστραπή μέσα από ένα στρώμα αέρος παχύ και αρωματισμένο. Μια αστραπή ανοιξιάτικη στα πρόθυρα του χειμώνα. Τινάζομαι και ανοίγω τα ρουθούνια διάπλατα σαν άλογο ερεθισμένο. Ένα δευτερόλεπτο και το άρωμα χάθηκε πίσω μαζί με την ανάμνηση. Ω, δεν είναι παρά οι πορτοκαλιές του κήπου της Ακαδημίας που έχουν ξανανθίσει μέσα στο γλυκύ φθινόπωρο. Το μικρό καλοκαιράκι, το καλοκαιράκι του Αγίου Δημητρίου.

Σταματώ το αυτοκίνητο στην πόρτα της Λήδας· είναι η τρίτη φορά. Την πρώτη, η απογοήτευσις. Την δεύτερη, η αγωνία. Η τρίτη θα πάγει καλά. Τώρα πέρασε η μεγάλη αρρώστια.

... Έχω την εντύπωση πως παρευρίσκομαι, ο μόνος θεατής, σε μια θορυβώδη συνεδρίαση του χρηματιστηρίου. Ενώ οι άλλοι παθαίνονται με το ανεβοκατέβασμα των διαφόρων αξιών, εγώ τις εξετάζω ψύχραιμα επειδή δεν ενδιαφέρομαι για καμία. Πάντως όμως τις εξετάζω. Αυτό σημαίνει πως είμαι παίκτης; Ίσως ένας παίκτης που αναπαύεται και καιροφυλακτεί.

Ναι, απόψε είμαι ένας θεατής, ένας παρατηρητής. Χωρίς έγνοιες και χωρίς κανένα δεσμό, διασκεδάζω παρακολουθών τις φυσιογνωμίες και τους ελιγμούς των άλλων επάνω στους δρόμους της ανάγκης. Τα φώτα και οι εύθυμες και ελαφρές ομιλίες με γεμίζουν χαρά και εγωισμό. Ο σκοπός όλων είναι να περάσουν τη ζωή όπως όπως, χωρίς πάθη και χωρίς υπερβολές. Κυνηγούν την απόλαυση αλλά υπό ένα όρον. Να τη πιάσουν εν όσω πλέει στην επιφάνεια; μόλις βρέχοντας την άκρη των δακτύλων. Αν πρόκειται να κάνει κανείς βουτιές κινδυνεύει να πνιγεί. Και αν την γλυτώσει θα βγει μούσκεμα, παπί, ανάμεσα στα γέλια των άλλων. Ψηλαφώ τα ρούχα μου για να βεβαιωθώ πως είμαι στεγνός.

Η Λήδα είναι όλο καλοσύνη μαζί μου, δεν μου κάνει κανέναν υπαινιγμό για το παρελθόν. Είναι μια καλή φίλη. Ένα μυαλό κάπως αρρωστημένο αλλά δεν πταίει αυτή. Έτσι την έκανε η φύσις. Δεν χωρεί αμφιβολία, κατά βάθος αξίζουμε περισσότερο από ότι φαινόμεθα.

Διασκεδάζω λαμπρά. Τριγυρίζω μέσα στις κατάφωτες αίθουσες με τις σκοτεινές και μυστηριώδεις γωνίες. Παρακολουθώ τα μάτια που λάμπουν και σβήνουν εναλλάξ, τα χέρια που ακουμπούν σαν χάδι κρυφό και παρατεταμένο. Εκείνος ο νέος, εκείνο το παλιόπαιδο — πόσο να είναι, δεκαοκτώ ετών; — μιλά στην έμπειρη Κυρία Ρ. με βλέφαρα χαμηλωμένα και με κινήσεις του κεφαλιού που προδίδουν τους κτύπους της νεαρής καρδιάς του. Εκείνη γελά και παίζει μαζί του, αλλά διακρίνω στο βλέμμα της κάτι σαν λάγνα μητρική στοργή και λίγο θέλει να τον αρπάξει να τον πνίξει στα φιλιά.

Παρακάτω, ο υπέρπλουτος τραπεζίτης είναι όλος περιφρόνηση και υπολογισμός. Εξετάζει το άφθονο εμπόρευμα με γρήγορη και εξησκημένη ματιά, από την κορυφή ως τα νύχια, και λέγει μέσα του έναν αριθμό που αντιπροσωπεύει την εμπορική τιμή της καθεμιάς. Είναι ο διευθυντής της τραπέζης που εργάζεται η μικρή δακτυλογράφος. Ποια τιμή άραγε έχει ορίσει γι' αυτήν; Ίσως μόνον το μισθό της. Τι μισθό έχει; Το πολύ δύο χιλιάδες το μήνα, είκοσι τέσσερες χιλιάδες το χρόνο· προς δέκα τοις εκατόν μας κάνει ένα κεφάλαιον διακοσίων σαράντα χιλιάδων δραχμών. Δεν είναι και λίγα.

Γλυκό μου κορίτσι, γλυκές παρηγορητικές γυναικείες μορφές. Σας αδικώ με την πικρόχολη ειρωνεία μου. Σας λατρεύω ως και στα γηρατειά σας ακόμη, όταν η ομορφιά σας συγκεντρώνεται στις ρυτίδες και στα χιονισμένα σας μαλλιά.

Γιατί αυτή η γκρίνια; Μήπως επειδή κανένα ζευγάρι μάτια δεν λάμπει για μένα και κανένα γυναικείο στήθος δεν φουσκώνει στην ανάμνησή μου; Γιατί αυτή η γκρίνια; Μόνον οι απόκληροι της τύχης γκρινιάζουν. Πού είναι η Λήδα;

Προχθές μιλούσαμε γι' αυτήν με τον Κύριο Σπάθη.

— Πώς την κρίνετε; τον ρώτησα.

— Εγώ δεν κρίνω κανέναν, μου απήντησε ο γερο-κριτικός. Όλα και όλοι συντείνουν σε κάτι που πολύ συχνά μας διαφεύγει.

Πού είναι η Λήδα; Ψάχνοντας την περνώ από το μικρό σαλόνι που είναι εγκατεστημένο το μπαρ και μπλέκω σε μια παρέα εύθυμων κυρίων. Αρχίζουμε τ' αλατισμένα ανέκδοτα και τα κοκτέιλ. Την στιγμή που κατορθώνω να ξεχάσω το παν, να η Λήδα. Έρχεται και κάθεται στο μπράτσο της πολυθρόνας μου και γέρνει όλη επάνω μου. Έξω η μουσική παίζει ένα ηδυπαθές βαλς. Ποιος είπε πως δεν θα επέτρεπε ποτέ στη γυναίκα που αγαπά να βαλσάρει μ' έναν άλλον;

— Έλα να χορέψουμε, μου λέγει.

Σε κάθε λιγωμένη και μισοπνιγμένη νότα την σφίγγω στην αγκαλιά μου και τα χείλη μου ψαύουν τα μαλλιά της. Μυρίζουν απήγανο και μεθώ με το άρωμά των.

— Λήδα, είσαι ένα όν εξαιρετικό.

— Γι' αυτό δεν μου μίλησες σχεδόν απόψε;

— Λήδα, από τότε... από εκείνη την ημέρα με βαστά το δαιμόνιο. Δεν θα μπορέσω να ησυχάσω έως ότου. ..

Μου σφίγγει τα δάκτυλα. Το βαλς ετελείωσε. Χορεύω με δύο κυρίες που είναι αφηρημένες και δεν προσέχουν τα λόγια μου. Παίρνω πάλι τη Λήδα.

— Πότε; την ρωτώ.

— Κάποτε.

Δεν επιμένω. Κάθεται στο πιάνο και αρχίζει να παίζει. Είναι ένα κόσμα βατράχων μέσα σ' ένα τέλμα, που δυναμώνει, δυναμώνει, δυναμώνει, και ξεσπά σ' ένα εκκωφαντικό διαβολικό γέλιο. Οι νότες γίνονται σιγανές και σέρνονται ύπουλες, και κάθε τόσο αντηχεί το σαρδωνικό γέλιο σαν λάιτ μοτίφ. Στο τέλος έσβησε το γέλιο και οι βάτραχοι πλαταγίζουν πέφτοντας μέσα στο τέλμα.

Σηκώνεται, και η τζαζ ξαναρχίζει αμέσως σ' ένα νεύμα της.

— Τίνος είναι αυτό που έπαιξες;

— Είναι δική μου έμπνευσις, μου απαντά.

Την παρασύρω και καθώς χορεύομε σιωπηλοί της σφίγγω τώρα εγώ τα δάκτυλα με μανία, τα διαβολικά δάκτυλα, να τα συντρίψω μέσα σ' ένα μηχανήμα βασανιστηρίου.

— Κατοικώ μόνη. Μείνε όταν φύγουν οι άλλοι, μου λέγει και μ' αφήνει.

... Ξαπλώνω σε μια πολυθρόνα στο μπαρ και ζητώ ένα κοκτέιλ. Όχι, προτιμώ ένα κουαντρό. Έχω καιρό ν' απολαύσω τη φλόγα του και το ζεστό άρωμά του. Μυρίζει σαν τις πορτοκαλιές της Ακαδημίας. Ναι, σαν τις πορτοκαλιές της Ακαδημίας. Σαν τις πορτοκαλιές ...

Ζητώ δεύτερο. Σηκώνω το ποτήρι και καθώς τα φώτα παίζουν με το κρύσταλλο βλέπω έναν ολόκληρο κόσμο ν' αντανακλάται. Δεν είναι ένας κόσμος, είναι ένα σπίτι ρόδινο μέσα στις πορτοκαλιές και μια βάρκα πλησιάζει... Το τρίτο το πίνω ζεστό ακόμη, και με πνίγει η μεθυστική ευωδία του Λεμονοδάσους. Όχι δεν είναι η Λήδα το δαιμόνιο που με βασανίζει. Το δαιμόνιο βρίσκεται εκεί, σ' εκείνο το νησί, και η Λήδα θα το εξορκίσει απόψε. Δεν μου είτε να μείνω; ή μήπως ήμουν μεθυσμένος και δεν κατάλαβα; Πού είναι η Λήδα;

...Την βρίσκω καθισμένη στο μεγάλο σαλόνι. Σκύβω από πίσω της και της ψιθυρίζω.

— Πε πως έχεις πονοκέφαλο για να φύγουν. Είναι τέσσερις το πρωί

— Δεν καταλαβαίνω, μου λέγει.

— Για να μείνομε μόνοι.

— Δεν είσαι στα καλά σου. Αστειεύθηκα. Τι παιδί που είσαι! Άλλωστε δεν είμαι ελεύθερη Μιλούμε με το χαμόγελο στα χείλη.

— Τι εννοείς; Δεν είσαι ελεύθερη σήμερα;

— Και σήμερα και πάντα. Δεν είμαι ελεύθερη... για σένα.

Γελά ένα γέλιο σαρδωνικό, σαν το γέλιο του πιάνου. Σφίγγω τα δόντια χωρίς να παύσω να μειδιώ.

— Αρραβωνιάστηκες μήπως; Με ποιον; την ρωτώ ειρωνικά.

Μου δείχνει τον Παλμύρα που κάθεται στη διπλανή πολυθρόνα χαλκοπράσινος.

— Ας πούμε πως αρραβωνιάστηκα, αν αυτό σε παρηγορεί. Οι λέξεις δεν έχουν σημασία για μένα. Μόνον για τα αισθηματικά παιδιά ...

Σφίγγω περισσότερο τα δόντια και ακούω τον τριγμό τους.

— Μήπως θα φορέσεις και άνθη πορτοκαλιάς;

— Γιατί όχι φίλε μου; Αν πάρεις τον κόπο να πας στον Πόρο να τα κόψεις από το Λεμονοδάσος...

Τώρα είναι η σειρά μου να γελάσω. Αναστηλώνομαι. Γεμίζω ένα ποτήρι σαμπάνια και το υψώνω.

— Κυρίες και Κύριοι. Σας αναγγέλλω τους αρραβώνες της αγαπητής μας φίλης Κυρίας Λήδας Πρεβάνη μετά του ποιητού μας Άντη Παλμύρα. Πίνω εις υγείαν των...

Μια λιγδερή μορφή παρουσιάστηκε μπροστά μου.

— Σας απαγορεύω ... Ναι, σας απαγορεύω ... δεν σας επιτρέπω...

Δεν βρίσκω τίποτε να του απαντήσω. Σηκώνω το χέρι και του κατεβάζω έναν βροντερό μπάτσο.

Ημέρα δοκιμασίας. Μια αγωνία, ένα προσκύνημα, ένας Γολγοθάς. Ποιος είναι ο Σταυρός μου; Ποια είναι η αμαρτία μου; Αυτό είναι η αγάπη; Δεν μετανιώ για ό,τι έχει συμβεί. Ούτε το μετανιώ ούτε το εγκρίνω. Ένα μικροεπεισόδιο χωρίς σημασία.

Βρέθηκα στο δρόμο νηφάλιος κάτω από την πρωινή Σελήνη. Ένα μικροεπεισόδιο χωρίς σημασία. Γιατί λοιπόν γυρίζω στους έρημους δρόμους και δεν πηγαίνω να κοιμηθώ; Δεν θα μπορέσω να κοιμηθώ ούτε σήμερα, ούτε αύριο. Ποτέ πια δεν θα μπορέσω να κοιμηθώ. Έκτος αν ταξιδέψω μακριά, μακριά από την Ελλάδα.

Αύριο... Αύριο πρέπει να φύγω, να με χωρίσει η θάλασσα. Αν όμως στείλει ο άλλος τους μάρτυράς του; Μονομαχία; Ούτε για αστείο. Εν τούτοις όλα είναι δυνατά. Λοιπόν θα φύγω μεθαύριο και θα είμαι εν τάξει.

... Γιατί φέγγει ενώ τα φώτα είναι σβηστά; Μήπως ξημερώνει; Όχι, είναι η σελήνη. Τι ησυχία! Είναι λοιπόν τόση ησυχία κάθε νύχτα όταν κοιμάται ο ανήσυχος κόσμος; Τι ευτυχισμένα και ήρεμα που φαίνονται τα σπίτια! Μόνον τα δικά μου βήματα αντηχούν. Αν έβαζα μια δυνατή φωνή! Να τραβήξω με το πιστόλι, παν... παν... παν· θα κουρελιάσω τη σιωπή και θα ξυπνήσουν όλοι...

Όχι, δεν θα την κουρελιάσω. Θα είναι σαν τρεις πέτρες που πέφτουν επάνω στο ήσυχο νερό. Θα διαγράψουν στην επιφάνεια κύκλους, κύκλους, κύκλους, που θα μεγαλώνουν, θα μεγαλώνουν και θα σβήσουν. Ίσως να μην πάρει κανείς είδηση. Πόσες φορές δεν βρήκαν το πρωί ένα πτώμα ξαπλωμένο στο πεζοδρόμιο! Ποιος τον σκότωσε; σκοτώθηκε μόνος του;

.... Όλη η Αθήνα θα μιλά για το σκάνδαλο. Τι θα πουν; Ότι μπάτσια τον αντεραστή μου από ζηλοτυπία. Θεέ μου, Θεέ μου! Εγώ να ζηλέψω τη Λήδα! Τι κουτοί, τι ανόητοι! Τι μ' ενδιαφέρει τι θα πουν; Να φύγω, να φύγω. .. Τι μ' ενδιαφέρει; Τίποτα δεν μ' ενδιαφέρει. Δεν μ' ενδιαφέρει για κανέναν... για κανέναν εκτός από ...

Τι θα σκεφθεί; Τι θα σκεφθεί για μένα; Ο άγγελος της αγωνίας φτερουγίζει από πάνω μου.

Είναι δυνατόν να υποθέσει κι εκείνη πως ό,τι συνέβη είναι εξ αιτίας της Λήδας; Όχι, έχει μάθει να με καταλαβαίνει, να διστάσεται κάθε μου σκέψη ως τα βάθη της καρδιάς μου. Έχομε ζήσει ολόκληρη ζωή μαζί, αυτή ήταν η ζωή μας, το τελευταίο καλοκαίρι, οι στιγμές που αναπνέαμε ο ένας κοντά στον άλλον. Δεν είναι δυνατόν, θα καταλάβει πως η απελπισία που μ' έτρωγε τρεις μήνες τώρα μ' έφερε σ' αυτή τη θέση. Τρεις μήνες που παραδέρνω μέσα σ' έναν εφιάλτη, που μου ξεφεύγει ο εαυτός μου και δεν κατορθώνω να τον αρπάξω, να τον σφίξω και να τον αναγκάσω να ομολογήσει, ναι, να ομολογήσει επί τέλους πως δεν μπορώ να ζήσω χωρίς αυτήν...

— Βίργκω, Βίργκω...

Τώρα είναι αργά. Τελείωσαν όλα. Να φύγω... να φύγω... να περιπλανώμαι στον κόσμο... να ζήσω σε χώρες που δεν ανατέλλει ο ήλιος να φωτίσει γελαστά ακρογιάλια. Να ζήσω μέσα σε μαύρα δάση χωρίς μεθυστικές μυρωδιές που ζαλίζουν και περνούν το μυαλό. Να φύγω...

...Τι είν' αυτά τα κάρα και οι σκιές; Η λαχαναγορά! Ώστε γυρίζοντας πίσω θα βγω στην Ομόνοια. Φορώ το επανωφόρι μου. Ψαύω το καπέλο μου. Μήπως είναι το αφηλό; Όχι, φορώ μαλακό καπέλο. Σηκώνω το κολάρο να κρύψω την άσπρη κραβάτα.

... Να και οι εργάτες που πηγαίνουν στη δουλειά. Ώστε ξημερώνει. Δόξα σοι ο Θεός, πέρασε η νύχτα.

Άλλοι εργάται μπαίνουν στο σταθμό του ηλεκτρικού. Μπαίνω μαζί τους και κατεβαίνω στο τρένο που φεύγει για τον Πειραιά. Το βαγόνι ασφυκτικά γεμάτο.

— Εμείς πάμε στη δουλειά κι οι πλούσιοι γυρίζουν απ' το γλέντι, μουρμουρίζει κάποιος.

— Πρόσεξε μη λερώσεις τον Κύριο.

Έχουν δίκιο, έχουν δίκιο Τι ντροπή! Τι γυρεύω εκεί; Τι ζητώ ανάμεσα στους θαρραλέους ανθρώπους που παλεύουν ολημερίς για να ζήσουν; Τι ντροπή να περιφέρω έτσι το αρρωστημένο μυαλό μου ανάμεσα στη δημιουργική εργασία των άλλων. Είμαι ένας κηφήνας.

Θέλω να τους μιλήσω, να τους πω: «Αδέλφια μου, κι εγώ εργάζομαι. Αλλά αυτό κι αυτό μου συμβαίνει. Τι φταίω εγώ; Οι βαρκάρηδες στον Πόρο την βλέπουν και σωπαίνουν όταν περνά. Όταν της μιλούν τρέμει η φωνή τους. Να πώς είναι η Βίργκω. Πέρασα ένα καλοκαίρι μαζί της και της μιλούσα και την άγγιζα... Όπως αγγίζω αυτόν το μπάγκο. Μια νύχτα με φίλησε, με φίλησε σ' όλο το πρόσωπο Τώρα την έχασα, τελείωσαν όλα ... Πώς την έχασα; Πού να σας τα εξηγώ! Τι σημασία έχει αφού τελείωσαν όλα, όλα...

... Έξω, κατεβαίνοντες από το βουνό, η αυγή απλώνει το ωχρό της χέρι κι από την πεδιάδα κάτω οι καπνοί ανεβαίνουν προς τον ουρανό σαν πρωινή θυσία.

... Επάνω από τον Υμηττό ροδίζουν τα συννεφάκια. Μια θάλασσα ρόδινη... Μ' αυτό το τρένο κατέβηκα τόσες φορές να πάρω το πλοίο για τον Πόρο. Και σήμερα ίσως φεύγει ένα πλοίο... ένα τριίστιο καράβι με ορθάνοιχτα μαύρα πανιά.

... Η εποχή είναι περασμένη, δεν έχει πλοίο. Μόνον μια μπενζίνα φεύγει το μεσημέρι για τα Μέθανα. Δέχονται να με πάρουν με ιδιαίτερη αμοιβή.

... Έξω από το λιμάνι, ο αέρας μάς δέρνει αλύπητα κι αρχίζει το σκαμπανέβασμα. Ευτυχώς το πλήρωμα δεν είναι φλύαρο. Μου προσφέρουν ψωμί κι ελιές καθώς με βλέπουν να τρώγω με τα μάτια το λιτό τους πρόγευμα.

Τα ξαναβλέπω όλα. Την ακτή με τα πεύκα που γέρνουν στη θάλασσα. Τίποτε δεν έχει αλλάξει. Μόνον το φως έγινε μελιχρό και δεν διακρίνεται πια μακριά, στο βάθος, ο Ιησούς επί των υδάτων. Γι' αυτό η θάλασσα είναι παραγμένη.

Γεμίζω την ψυχή μου με την φύση αυτή που έχει γνωρίσει τα ονειροπολήματα της σύντομης ζωής μου. Τρεις μήνες βάσταξε. Θέλω να κλείσω μέσα μου και το ελάχιστο μόριον και να το συναποκομίσω στο μακρινό μου ταξίδι. Τα βλέπω όλα για τελευταία φορά, ναι, ίσως για τελευταία φορά.

Στα Μέθανα φθάνομε το σούρουπο. Μετά μια ώρα περνούμε το στενό του Πόρου. Η Πανσέληνος ανατέλλει τεραστία και υπερφυσική, και φωτίζει τα ερείπια ενός ονείρου. Οι Εβραίοι ολοφύρονται επάνω στο ερειπωμένο τείχος της Ιερουσαλήμ... Τι σχέση έχει; Τι σχέση έχει παρακαλώ;

Κάπου εκεί απέναντι στον Γαλατά, οι ροδοδάφνες άνθιζαν όλο το καλοκαίρι, λευκές και ρόδινες.

... Στην Κολώνα, ο πρώτος άνθρωπος που συναντώ είναι ο γνωστός μου βαρκάρης.

— Έτοιμος αφεντικό. Θα πάμε στις Βίργκως; Στις Βίργκως; Εγώ έρχομαι απόψε να πάρω μαζί μου, στο ταξίδι μου, κάθε μόριο που αγάπησα.

Αφήνω το βαρκάρι να τραβά. Τέτοια σεληνοφώτιστη βραδιά ήταν τότε που η ευσπλαχνική Ηχώ επανέλαβε τ' όνομά της. Με τη διαφορά ότι σήμερα είναι ψυχρή βραδιά του Νοεμβρίου...

... Ένα διυλισμένο άρωμα έρχεται από την ταράτσα με τις πορτοκαλιές. Ανεβαίνω σαν κλέφτης. Δεν είναι μόνον οι πορτοκαλιές που ξαναεορτάζουν τους γάμους των. Κάθε φύλλο και κάθε έντομο που κρύβεται στην πυκνή σκιά. Η φύσις πάλλεται σ' έναν τόνο χαμηλό και γλυκύ σαν μακρινή ανάμνηση

του οργανισμού της ανοίξεως. Δεν είναι δεύτεροι γάμοι αυτοί, είναι μία επετηρίς, μια γλυκιά ανάμνησις πριν έλθουν οι παγερές χειμωνιάτικες νύχτες.

Τίποτα δεν έχει αλλάξει. Ανάμεσα στις πλάκες της ταρατσας είναι πάντα φυτρωμένο λίγο χόρτο. Τίποτα δεν έχει αλλάξει, μόνον το σπίτι είναι σκοτεινό και το αιγόκλημα μαδημένο. Τα στρεβλωμένα του γυμνά κλωνιά σφίγγουν πάντα την περγκόλα επάνω στο παγερό σεντόνι που απλώνει η Σελήνη.

Κάνω το γύρο του σκοτεινού σπιτιού. Στην άλλη πλευρά ένα παράθυρο φωτισμένο. Κρατώ την αναπνοή μου. Δεν φαίνεται κανείς μέσα, ούτε η λάμπα που φωτίζει το δωμάτιο. Πηγαίνω λοξά και βλέπω στην άλλη γωνία τη λάμπα κι ένα καστανό κεφάλι σκυμμένο σε κάποια εργασία. Όστε αυτή είναι. Αυτή είναι η γυναίκα που εγώ...

Μπαίνει η μητέρα της. Της λέγει κάτι και η Βίργκω σηκώνει το κεφάλι και γελά. Αυτό είναι το γέλιο της, αυτά είναι τα μάτια της. Τίποτε δεν έχει αλλάξει. Εγώ φορά ακόμη το φράκο μου κάτω από το επανωφόρι.

Μήπως με είδε η μητέρα της και της το είπε και αυτή γελά: Οπισθοχωρώ σιγά σιγά. Μου φαίνεται πως κάθε βήμα διαρκεί έναν αιώνα. Αισθάνομαι να μου αποσπούν ένα κομμάτι σάρκα, κάτι σαν ακρωτηριασμό...

— Δεν είναι μέσα; με ρωτά ο βαρκάρης.

Όχι, δεν είναι μέσα. Τίποτα δεν έχει αλλάξει αλλά η Βίργκω δεν είναι μέσα.

Του λέγω να τραβήξει κατά το Λεμονοδάσος. Αυτός ο βαρκάρης, το ερχόμενο καλοκαίρι, θα καμαρώνει πάλι τη Βίργκω να ντύνεται μπροστά του.

— Τους ξέρεις καιρό τους Δροσινούς τον ρωτώ.

Πώς, τους γνωρίζει χρόνια τώρα, πριν πεθάνει ο μακαρίτης. Ποιος μακαρίτης; Ο πατέρας της Βίργκως; Ναι και ο πατέρας της Βίργκως και ο μακαρίτης ο αδελφός του, ο αρχικελευστής. Δίπλα δίπλα σκοτώθηκαν επάνω στο καράβι.

Πάλι αυτή η ιστορία. Κάτι σαν μια γυναίκα γυμνή αναδύεται δειλά, κρατώντας έναν αστραφτερό καθρέφτη.

— Και η Ανθούλα; Νομίζω πως και η Ανθούλα...

— Τα ξέρεις βλέπω.

— Κάτι έχω ακούσει. Πε μου τι συνέβη ακριβώς, επιμένω.

— Τι να σου πω. Κρέπαρε το κανόνι και τους σκότωσε. Αυτό είναι όλο. Αυτά έχει το ναυτικό... Θεός σχωρέσ' τους.

Η Αλήθεια με τον αστραφτερό καθρέφτη βούτηξε πάλι και χάθηκε. Τι σημασία έχει τώρα η αλήθεια; Τίποτα δεν έχει σημασία μετά θάνατον. Τίποτα δεν έχει σημασία όταν πρόκειται να πεθάνουμε μια μέρα. Θεός σχωρέσ' τους.

... Από μακριά, το δάσος λαμπυρίζει στο σεληνόφως. Ένας γήινος Γαλαξίας ανάμεσα στα σκορπισμένα φώτα.

... Κάτω από τα φυλλώματα η ανταύγεια διεισδύει αιθερία, γαλαζοπράσινη, σχεδόν απτή αναθυμίασις του χυμού που ξαναδυναμώνει στην αναπόληση των ανοιξιάτικων γάμων.

Κάθομαι επάνω στη μαλακή γη και ακουμπώ την πλάτη στον κορμό μιας λεμονιάς. Πόσο ξεκουραστικό είναι να κάθεται κανείς επάνω στη μαλακή γη και στο απαλό χορτάρι! Την χαϊδεύω με τρυφερότητα κι ευγνωμοσύνη και την ευχαριστώ για τα αγαθά της. Μας τρέφει σαν καλή μητέρα όλη μας τη ζωή και έπειτα μας δέχεται στην αναπαυτική αγκαλιά της... μας σκεπάζει στοργικά... μας

κοιμίζει. Το χορταράκι ξαναφυτρώνει τρυφερό, σπαρμένο με πολύχρωμα λουλούδια, σαν κεντημένο σκέπασμα.

Ένας αγρός αναπαύσεως... Όχι μια πλακόστρωτη αυλή όπως στο Μοναστήρι... Ο σημαιοφόρος της Αυτού Βρετανικής Μεγαλειότητας, ναι Α. Β. Μ., θ' ασφυκτιά κάτω από την βαριά πλάκα. Πώς είναι δυνατόν να πέθανε από πυρετούς! Τι είδους πυρετούς; Στον δικό μου τάφο θα γράψουν απλώς: «Παύλος Αποστόλου 1898 — 1924». Τίποτε άλλο. Ενώ για τον σημαιοφόρο της Α. Β. Μ. γέμισαν με γράμματα μια πλάκα δύο μέτρα μάκρος...

Ο σημαιοφόρος πέθανε από έρωτα για την κόρη του ζωγράφου και ο αρχηγός του τον τιμώρησε επειδή ένας αξιωματικός δεν επιτρέπεται να πεθαίνει από έρωτα. Οι αξιωματικοί ταξιδεύουν και διασκεδάζουν... και οι καλόγεροι είναι υποκριταί και λάγνοι και λεν ψέματα για να κρύψουν τις μπόμπες τους... Να, από εκείνο εκεί το κόκκινο σπιτάκι βγαίνει ο καλόγερος γυμνός και τριχωτός σαν τράγος με μονάχα το καλιμαύκι στο κεφάλι. Κοιτάζει πίσω του και γνέφει. Η δακτυλογράφος πηδά στον ώμο του γελώντας. Ο καλόγερος τρέχει, τρέχει, φθάνει στην άκρη ενός βράχου, πηδά και χάνεται. Το ράσο του πετά ψηλά σαν όρνεο κακού οιωνού...

... Ένα κοπάδι πρόβατα κατεβαίνει απ' το βουνό. Στέκομαι στη μέση και τα πρόβατα περνούν χωρίς να μ' εγγίσουν, σαν ένα χαμηλό λευκό σύννεφο που σέρνεται στη γη. Μ' έχει κυκλώσει, το άσπρο σύννεφο του κοπαδιού που ολοένα κατεβαίνει. Το κοπάδι φθάνει κάτω στη θάλασσα, στην παγωμένη θάλασσα. Την περνά και λίγο λίγο γίνεται ένα με την ασπρίλα των πάγων και χάνεται.

Το βουνό είναι χιονισμένο και τα έλατα χιονισμένα από πάνω και μαύρα από κάτω. Επάνω στην λευκότητα του χιονιού ένας μαύρος όγκος προχωρεί. Πλησιάζει και βλέπω πως είναι μια μαύρη αρκούδα. Η αρκούδα με κυνηγά, τρέχω και κάθε τόσο στρέφω πίσω να δω και η αρκούδα με κυνηγά ολοένα. Περνώ βουνά και λαγκάδια και όλο τρέχω. Ο ήλιος ανατέλλει θαμπός σ' έναν άχρωμο ουρανό, κάνει γρήγορα τον γύρο και βασιλεύει. Αμέσως πίσω του βγαίνει το φεγγάρι, κάνει γρήγορα τον γύρο, και βασιλεύει. Και πάλι, και πάλι, ολοένα γρηγορότερα,...

Τέλος φθάνω σε μια μεγάλη θάλασσα και αρχίζω να περπατώ επάνω στο νερό που είναι πηκτό σαν αίμα. Στη μέση της θαλάσσης είναι καρφωμένο ένα μεγάλο γκριζο καράβι χωρίς κατάρτια. Ανεβαίνω και δεν συναντώ ψυχή ζωντανή. Στο κατάστρωμα, συμμετρικά αραδιασμένα, άπειρα πτώματα το ένα δίπλα στο άλλο. Επιθεωρώ με προσοχή τα πρόσωπά τους και στέκομαι μπρος σ' ένα πτώμα που έχει μαύρα μαλλιά και γαλανά μάτια. Βγάζω το σπαθί μου, του κόβω το κεφάλι και το περνώ πάνω από το δικό μου σαν μάσκα από χαρτόνι.

Έτσι μασκαρεμένος πηγαίνω στο μεγάλο γεύμα της Βίργκως. Μόλις την βλέπω ξαπλώνομαι χάμω και κάνω τον πεθαμένο για να 'ρθει η Βίργκω να μου παίξει μπάντζο. Εκείνη κρατεί ένα μαχαιράκι με κόκκινη λαβή και αργυρά κοσμήματα, γονατίζει δίπλα μου και σηκώνει το μπράτσο. Βλέπω ανάμεσα από τα γαλανά μάτια της μάσκας να γυαλίζει η λεπίδα του μαχαιριού και να κατεβαίνει σιγά, σιγά. Θέλω να φωνάξω αλλά με πνίγει η μάσκα. Αισθάνομαι τη λεπίδα να τρυπά τα ρούχα μου και νοιώθω την κρυάδα του μαχαιριού επάνω στην καρδιά μου. Τινάζομαι με όλη μου τη δύναμη...

Είμαι παγωμένος και πονούν τα κόκαλά μου. Καταλαβαίνω πως πρέπει να σηκωθώ και να τρέξω. Τα δέντρα είναι άμορφες σκιές μέσα στην πρωινή πάχνη. Παίρνω τον κατήφορο τρεχάτος και το αίμα μου αρχίζει πάλι να κυκλοφορεί.

.... Κάτω στο καφενεδάκι με πληροφορούν ότι κατά το μεσημέρι θα περάσει το πλοίο από τις Σπέτσες και θα κάνει σκάλα στον Πόρο. Έχω πολλές ώρες μπροστά μου. Πίνω ένα μεγάλο φλιτζάνι ζεστό καφέ και συνέρχομαι.

Στον αμαξιτό δρόμο περνούν τα κάρα για τον Γαλατά και σηκώνουν σύννεφο τη σκόνη. Θα πάγω στο Γαλατά κι από κει θα μπαρκάρω κατευθείαν για τον Πειραιά χωρίς να περάσω απέναντι στον Πόρο.

Ο ήλιος ανατέλλει ωχρός και χωρίς δύναμη επάνω σ' έναν σκονισμένο ουρανό. Ένας ελαφρύς τριγμός, σαν ψίθυρος, απλώνεται γύρω.

Ένας αμαξάς, που τον λικνίζει το ήσυχο βάδισμα του γέρικου ζώου, τραγουδά μισονυσταγμένος επάνω στο μπάγκο του.

Κα... ρο... τσιέρη... τράβα τα λουριά,
να... μας... πας... και σ' άλλη γειτονιά...

Ακουμπώ το κεφάλι επάνω στο χέρι και χάνομαι στις σκέψεις μου κοιτάζοντας την γκριζα θάλασσα... Ω κι εγώ θα πάγω σ' άλλη γειτονιά. Να ταξιδέψω... να φύγω... να φύγω...

Στις τέσσερις το απόγεμα είμαι στο σπίτι μου. Οι γονείς μου απουσιάζουν. Ρωτώ αν με ζήτησε κανείς. Όχι, μόνον ο πατέρας μου παρήγγειλε πως θέλει να με δει χωρίς άλλο. Κάτι θα έχει μάθει ασφαλώς.

Παραδίδομαι στην απόλαυση ενός θερμού λουτρού. Αισθάνομαι πάλι τον εαυτό μου δυνατό και εύρωστο. Δόξα σοι ο Θεός, τελείωσε η δοκιμασία, ο Σταυρός δεν μου βαραίνει τους ώμους. Ζητώ να μου φέρουν κάτι και τρώγω με όρεξη.

Τώρα που έχω το κεφάλι ήσυχο πρέπει τα τακτοποιήσω τις δουλειές μου.

Δεν έχω τίποτε να φυλάξω, καμιά ανάμνηση. Όλα στη φωτιά, όλα στη φωτιά. Θα φύγω για μια καλύτερη ζωή που θέλω να κρατήσω ανέπαφη από τας αναμνήσεις. Ανάβω μερικά σπίρτα για να βοηθήσω το έργο της αδύνατης φωτιάς του τζακιού. Τα χαρτιά ροδίζουν και συστρέφονται στο γλείψιμο της φλόγας, παίρνουν το χρώμα των ξηρών φύλλων, γίνονται μαύρα και καταντούν μια γκριζα στάχτη ακίνητη. Ξεμπερδεύω μια και καλή με τις γκριζες αναμνήσεις, με τα μικρογεγονότα της ζωής μου που κάποτε τους είχα δώσει τόση σημασία.

Αύριο θα φροντίσω για τα διαβατήρια και μεθαύριο δρόμο. Τελείωσε ένα μεγάλο κεφάλαιο της ζωής μου. Ελπίζω να είναι το χειρότερο κεφάλαιο. Όχι ένα κεφάλαιο, ένα ολόκληρο βιβλίο. Τώρα θ' ανοίξω νέο βιβλίο με άσπιδες λευκές σελίδες που θα γεμίσουν με τα ιδεώδη μιας ανωτέρας ζωής, με την ανακούφιση του ανθρωπίνου πόνου. Κάτω από την τελευταία σελίδα του παλιού ξεφυλλισμένου βιβλίου θα γράψω με μεγάλα γράμματα τη λέξη ΤΕΛΟΣ.

Ένα βιβλίο τελειώνει με λόγια τελειωτικά, χωρίς ν' αφήσει αμφιβολίες και πιθανότητες. Ένα βιβλίο τελειώνει με ειλικρίνεια, αλλέως θα έχει συνέχεια και δεν το θέλω αυτό.

Κάθομαι και γράφω.

«Βίργκω, μεθαύριο αυτή την ώρα θα ταξιδεύω μακριά. Ό,τι συνέβη, ό,τι κι αν μάθεις ό,τι συνέβη, καθώς και το ταξίδι μου αυτό, έχουν ως μόνη αιτία την απελπισία που δεν μπόρεσα να κρατήσω την ευτυχία που μου έλαχε. Σου το γράφω αυτό επειδή είναι η μόνη αλήθεια και επειδή δεν θα σε ξανασυναντήσω ποτέ.

Τώρα σε αποχαιρετώ και εύχομαι να είσαι ευτυχισμένη».

...Δεν μένει άλλο... Αλλοίμονο, αλλοίμονο, ελησμονήθη τ' άλογο. Το αγαπημένο μου αλογάκι. Το έχουν αφήσει στο κτήμα, στους Τράχωνες, για να ξεκουραστεί το καλοκαίρι. Δεν το έχω δει όλο αυτό το διάστημα και ποιος ξέρει αν θα το ξαναδώ ποτέ. Ελησμονήθη το άλογο. Από τη φωτογραφία με κοιτάζει με το στρογγυλό πιστό του μάτι... Με το μελαγχολικό του μάτι. Ίσως τα δικά μου μάτια το βλέπουν μελαγχολικό επειδή πρόκειται να το αποχωρισθώ...

Το απεφάσισα. Φορώ τις μπότες και τα ρούχα της ιππασίας. Θα πάρω το αυτοκίνητο και θα πάγω να το χαϊδέψω και να του μιλήσω.

Στέκομαι μια στιγμή στο παράθυρο και κοιτάζω με σφιγμένη καρδιά, χωρίς αιτία, τον ήσυχο δρόμο. Από τον τοίχο του απέναντι περιβολιού ξεχειλίζουν κάτι στρεβλωμένα γυμνά κλωνιά. Αδύνατον να θυμηθώ τι είδους φυτό έριχνε την πράσινη φρεσκάδα του την περασμένη άνοιξη. Τα φανάρια είναι αναμμένα αν και δεν έχει εντελώς νυκτώσει. Το άτονο φως μόλις διαπερνά την μενεξεδένια ομίχλη της σκόνης.

.....

Λεωφόρος Συγγρού, Φάληρο, Καλαμάκι, Ελληνικό. Τα περνώ με κεφάλι αδειανό από σκέψεις. Από το μέρος της Αιγίνης ο ουρανός γεμίζει σύννεφα.

Παίρνω το δρόμο για τους Τράχωνες. Ακριβώς απέναντί μου, πίσω από το βουνό, η λάμπις μιας πελώριας πυρκαγιάς δείχνει πως η Σελήνη δεν θ' αργήσει να φανεί. Χθες ανέτειλε πίσω από ένα νησί και σήμερα με υποδέχεται προβάλλοντας από τον Υμηττό.

... Η σκιά του αλόγου και του καβαλάρη απλώνεται τώρα επιμήκης κι ενωμένη επάνω στον ασημένιο ώμο.

— Σαρή, παιδί μου, τελείωσαν τα ψέματα. Μεθαύριο φεύγω για μια χώρα που δεν φυτρώνουν πορτοκαλιές και λεμονιές. Είναι γεμάτη δάση από απείρακτα έλατα. Αυτή την εποχή την σκεπάζει το χιόνι και ούτε ένα άνθος τολμά να ξεμυτίσει Αμφιβάλλω αν εκεί πάτησαν ποτέ το ελαφρό τους πόδι οι ταξιδιάρικες τσιγγάνες.. Είναι κι αυτές σαν τα αποδημητικά πουλιά που κυνηγούν τον ήλιο... Ξέρεις, δεν είπαν ψέματα εκείνη τη μέρα. Πράγματι ένα κορίτσι μ' αγαπούσε... και ίσως ακόμη να μ' αγαπά... Αυτά τώρα πέρασαν, κατάλαβες; Πέρασαν, έκλεισε το βιβλίο. Μεθαύριο φεύγω . . .

Σαρή, απόψε είσαι νευρικός. Μήπως σε τρομάζουν τα σύννεφα που απλώνονται ολοένα και κρύβουν τη σελήνη; Σαρή παιδί μου, ένα άλογο πρέπει να είναι λογικό. Όλ' αυτά είναι φαντάσματα της φαντασίας των ανθρώπων. Ένα άλογο όμως, ένα άλογο σαν κι εσένα, ένα χρυσό αλογάκι, δεν έχει φαντασία και είναι ευτυχισμένο... Εσύ δεν μπορείς ποτέ να φαντασθείς πως υπάρχει στον κόσμο μια φοραδίτσα που χωρίς αυτήν δεν μπορείς να ζήσεις...

Άκου αδελφέ μου, τώρα οι άνθρωποι είναι δειλοί και τυπικοί σε όλα τα καμώματά των. Ο καθένας θεωρεί τον εαυτό του το κέντρο της δημιουργίας και νομίζει πως το σύμπαν τον προσέχει και τον σχολιάζει. Η παλικαριά και η λεβεντιά κατέφυγαν στις ερημιές και στα παρθένα δάση. Τ' αγρίμια μόνον είναι άξια ν' αλληλοσπαραχθούν για την καλή τους που περιμένει να την αγκαλιάσει ο νικητής και να την κάνει δική του, εκεί, μέσα στην απέραντη έκταση, κάτω από τη χαρά του ουρανού που αναγαλλιάζει στον σπασμό της δημιουργίας...

Τρέχα Σαρή, εμπρός, να η Βίργκω. Θα την αρπάξω και θα την καθίσω εδώ, μπροστά μου, να την αισθανθείς και συ επάνω στον δυνατό τράχηλο σου. Μέσα στη σκοτεινή νύχτα θ' αντηχήσει η ρεματιά από την παθητική κραυγή της. Εμπρός Σαρή, εμπρός παλιάλογο, ψοφίμι...

Σηκώνεται στα πισινά του πόδια και αρνείται να προχωρήσει. Μια δυνατή κεντριά στα πλευρά με τα σπιρούνια. Πηδά στο κενόν και πέφτει με τα μπροστινά μέσα στη βαθιά γούβα, και ο καβαλάρης πάνω απ' το λαιμό του με το κεφάλι κάτω...

.....

Τις προηγούμενες τελευταίες σελίδες τις έγραφα μόνον τώρα, μερικές εβδομάδες μετά το δυστύχημα, και με τέτοιο τρόπο ώστε να σχηματίσω, ζωντανός ακόμη, την ιδέα του θανάτου μου.

Η μητέρα μου είπε ότι επί δεκαπέντε μέρες πάλεψα με το Χάρο και την δεκάτην έκτη ο γιατρός εδήλωσε «Σώθηκε, είναι εκτός κινδύνου».

Δεν ήταν γραφτό να σκοτωθώ σ' αυτό το πέσιμο.

Τώρα αισθάνομαι τον χυμό της ζωής να δυναμώνει μέσα μου. Ξαπλωμένος στην αναπαυτική πολυθρόνα της κλινικής, βλέπω τον εαυτό μου σαν ένα σπάνιο και περίεργο ζώον, που καμαρώνει κλεισμένο στο κλουβί και δέχεται τας περιποιήσεις σαν κάτι που του χρεωστούν. Είναι στιγμές πάλι που αισθάνομαι τον εαυτό μου σαν νεογέννητο μωρό που έρχεται σε επαφή με την ζωή για πρώτη φορά.

Το παρελθόν δεν υφίσταται. Χάνεται μέσα σε μια φαιδρά ομίχλη, φαιδρά όπως κάθε τι που σκεπάζει κάτι ανεπιθύμητο. Τίποτα δεν μου το θυμίζει, ούτε τα γνωστά πρόσωπα ούτε οι σχέσεις που προϋπήρξαν. Ακόμη και η υική στοργή προς τους γονείς μου αναπτύσσεται νέα και μου κάνει την εντύπωση ότι εξαρτάται από το μέλλον. Όλα τα αισθήματά μου εις το εξής εξαρτώνται από το μέλλον, το ανέπαφο και καθαρό μέλλον.

.....

Σήμερα το πρωί έφυγε η μνηστή μου, η ανεπίσημη μνηστή μου.

Μετά τρεις ημέρες θα βγω από την κλινική και θα πάγω να την συναντήσω στον Πόρο. Με έχει προσκαλέσει να περάσω την ανάρρωσή μου στο σπίτι των.

Είναι ένα εύμορφο και καλοκαμωμένο κορίτσι με φωτεινά πράσινα μάτια. Ένα κορίτσι σκεπτικό, που προσπαθεί να φανεί εύθυμο αλλά δεν την αφήνει η προκατάληψις του παρελθόντος και η ανησυχία του μέλλοντος.

— Άφησέ τα αυτά, της είπα. Γίνου εντελώς νέα και αγνή. Σήμερα συναντόμεθα για πρώτη φορά.

Αυτά είπα της Βίργκως όταν μου διηγήθηκε την ιστορία της η οποία δεν με άφησε ασυγκίνητο.

— Έλαβα το γράμμα σου συγχρόνως με τις εφημερίδες που έγραφαν για το δυστύχημα. Τρέχω στη μαμά και της λέγω — Πρέπει να πάγω να τον δω, δεν γίνεται διαφορετικά, πρέπει να φύγω αμέσως. Η μαμά τα είχε όλα καταλάβει.—Πήγαινε παιδί μου, μου λέγει, και ο Θεός βοηθός. Με φίλησε στο μέτωπο και τότε δεν μπόρεσα να κρατηθώ, έπεσα στην αγκαλιά της και άρχισα να κλαίω. — Τόσο πολύ τον αγαπάς; μου λέγει...

Τότε είναι που της είπα «Γίνου εντελώς νέα και αγνή. Σήμερα συναντόμεθα για πρώτη φορά». Δεν ξέρω αν κατάλαβε ότι αυτό είναι το συμφέρον της. Μια πιθανή νέα αγάπη, ανεπηρέαστη από το παρελθόν.

Μου κρατεί καθημερινώς συντροφιά με το εργόχειρό της. Εγώ διαβάζω. Πότε και πότε αφήνω το βιβλίο και κοιτάζω από το παράθυρο τον χειμωνιάτικο ουρανό που είναι άλλοτε γαλάζιος και άλλοτε γκριζος.

Τον προτιμώ όταν τα ελαφρά λευκά συννεφάκια διασχίζουν την γαλάζια έκταση και αποσυντίθενται σε σχήματα φανταστικά.

— Θα σε κουράσουν αυτά τα βιβλία, μου λέγει η Βίργκω, ξεφυλλίζοντας χωρίς ενδιαφέρον τη Φυσική Ιστορία και την Αστρονομία.

— Είναι το νέο μου πάθος, της απαντώ. Δεν φαντάζεσαι πόσο ξεκουραστικό είναι να μαθαίνει κανείς ότι τα χρώματα της δύσεως, που επηρεάζουν τόσο πολύ την ευαισθησία μας, προέρχονται απλώς από την διάθλαση των ηλιακών ακτίνων μέσα στους χαμηλούς ατμούς της ατμοσφαιράς.

Και τα άστρα! Ξέρομε βέβαια πως είναι κόσμοι και ηλιακά συστήματα. Δεν φαντάζεσαι όμως πόσον ενδιαφέρουσα είναι η σύνθεσις του Γαλαξία παραδείγματος χάριν. Σκέψου, αν κατοικούσαμε τον Δία, θα βλέπαμε εννέα Σελήνες ν' ανατέλλουν συγχρόνως! Κι εμείς παθαινόμαστε με το φτωχό μας χλωμό Φεγγάρι...

... Ο προσωρινός αποχωρισμός μας, όταν έφυγε για τον Πόρο, ήταν πολύ διακριτικός. Το πρόγραμμα εξετελέσθη κατά γράμμα. Θερμές χειραφίεις, μειδιάματα και λίγες λέξεις. Ας υποθέσουμε πως η καρδιά φλυαρούσε.

.....
Η συντροφιά της Βίργκως μου λείπει σε βαθμό που σκέπτομαι συχνά την άγνωστη ζωντανή φίλη μου. Γλυκό μου κορίτσι. Αν της είχα πει τ' όνομά μου, θα έτρεχε να με δει όταν διάβασε στην εφημερίδα το δυστύχημα.

Την φαντάζομαι να ονειροπολεί, με υγρά τα αισθηματικά της μάτια, τον άγνωστο νέο που λίγο έλειψε να σκοτωθεί. Θα σκέπτεται: ποιος είναι άραγε αυτός ο Παύλος Αποστόλου; Είμαι βέβαιος πως θα λυπήθηκε και τον καημένο τον Σαρή. Η Βίργκω ούτε μια λέξη μου είπε γι' αυτόν... Αλλοίμονο, ελησμονήθη το άλογο.

.....
Σήμερα μου παρουσιάσθηκε ένα μαύρο φάντασμα του παρελθόντος, χλωμό και αδυνατισμένο. Φορούσε την μοναστική στολή με το μακρύ περιδέριαιο και τον λευκόν εσταυρωμένο. Με ποιον πρόκειται τώρα να πάρει διαζύγιο;

— Παύλο, μου λέγει, ενόμισα καθήκον μου να έλθω να σε δω. Από σένα εξαρτάται να είναι η τελευταία φορά ή όχι. Εγώ φταίω για ό,τι συνέβη.

Την καθησυχάζω. Δεν πιστεύει, υποθέτω, ότι εξ αιτίας της...

— Ναι, ναι, το ξέρω, με διακόπτει. Εγώ όμως ήμουν το μοιραϊόν όργανον. Ο νους χωρίς τα όργανα, με όλη την καλή του θέληση δεν κατορθώνει μεγάλα πράγματα. Είναι ένας ευνούχος.

Μου πιάνει το χέρι και το χαϊδεύει.

— Τώρα, Παύλο, η ζωή μου σου ανήκει. Θ' αφοσιωθώ σε σένα. Από σένα εξαρτάται η τύχη μου. Βλέπεις το φόρεμά μου.

— Το είδα και άλλοτε, της λέγω.

Απαλλάσσω το χέρι μου από το σφίξιμο της.

— Τώρα Λήδα, δεν πρέπει να μου λες αυτά τα λόγια. Φαίνεται πως είμαι αρραβωνιασμένος.

Ένα πικρό μειδίαμα διαστέλλει τα λεπτά χείλη της.

— Μιλούμε, συναναστρεφόμεθα, επιθυμούμαστε ίσως, αλλά δεν συνεννοούμεθα. Αυτή είναι η σκληρή μας τύχη. Η αιωνία παρεξήγησις. Η σκέψις μας φθάνει παραμορφωμένη στην αντίληψη του άλλου.

Έχω μάθει απ' έξω την μοιραία φράση.

— Θα μείνομε φίλοι, τι άλλο καλύτερο; Ψαύει τα γυμνά κοκάλινα μέλη του λευκού εσταυρωμένου.

— Δεν μπορεί να συνεννοηθεί κανείς με τους ανθρώπους. Τον έρωτα ή την επιθυμία, (πε το όπως θέλεις, για μένα τα λόγια δεν έχουν σημασία) τον θεωρώ κορύφωμα της φιλίας, ένα δώρον του εαυτού μου. Δεν βρίσκω με ποιον άλλο τρόπο είναι δυνατόν να εκφράσω τη φιλία με μεγαλύτερα ειλικρίνεια. Το χαρακτηριστικό του ανθρώπου όμως είναι το μίσος. Το εκδηλώνει ακόμη και στον έρωτα... Κατήντησα να παρασυρθώ κι εγώ κι έγινα το μοιραίο οργανον εκείνη τη νύχτα. Δεν μπορώ να συνεννοηθώ με τους ανθρώπους. Βλέπεις το φόρεμά μου.... Παίρνω διαζύγιο με τη ζωή. Στη Θεσσαλία ξέρω ένα Μοναστήρι. Θα δοθώ στον γλυκύτερον Ιησούν που καταλαβαίνει και συγχωρεί... Είμαι ακόμη νέα και ελπίζω θα στέρξει να στείλει τη χάρη του στα τριάντα δυο μου χρόνια.

Δύο δάκρυα κυλούν από τα μάτια της και πέφτοντας πλύνουν, το ένα το πρόσωπο και το άλλο τα πόδια του μικρού Εσταυρωμένου, που κείτεται επάνω στα γόνατά της.

Την αφήνω να φύγει ενώ η βροχή γλιστρά επάνω στα τζάμια.

.....

Νοσταλγώ την φυλακή της κλινικής, το παιδικό δωμάτιο με τους λευκούς τοίχους και το λευκό κρεβάτι. Τώρα που βρίσκομαι ελεύθερος δεν ξέρω τι να κάνω την ελευθερία μου. Έστω και αν οι άνθρωποι σιωπούν, γύρω μου τα έπιπλα φλυαρούν για το παρελθόν. Αδύνατον να βαδίσει κανείς ανάμεσα σ' αυτά, προς ένα μέλλον άσπιλο και αγνό.

Νοσταλγώ τον περιορισμένο λευκόν ορίζοντα του δωματίου που ξαναγεννήθηκα.

Αντί να φύγω αμέσως για τον Πόρο, όπου με περιμένουν με καρδιοχτύπι (όχι τόσο για μένα όσο για να δοθεί ένα τέλος στην υπόθεση αυτή, το αισιόδοξο) προτίμησα να μείνω μερικές ημέρες στο σπίτι. Ο πατέρας φαίνεται ευχαριστημένος μ' αυτή μου την απόφαση. Ομιλεί μάλιστα αορίστως για ένα ταξίδι.

Αλλά η μητέρα δεν χωρατεύει με το καθήκον. Καθημερινώς μου κάνει λόγο για τη Βίργκω και τελειώνει με την επωδόν —Είναι καθήκον σου να πας, πρέπει να τελειώσει αυτό το ζήτημα.

Προχθές μου είπε.

— Όταν παντρευθείτε δεν θα ήταν άσχημα να μείνετε κανένα μήνα στο σπίτι του Πόρου. Η Κυρία Δροσινού μπορεί να καθίσει μαζί μας αυτό το διάστημα.

Εύχομαι να μου συμβεί πάλι κάτι και να επιστρέψω στο λευκό δωματιάκι όπου δεν εφρόντιζαν παρά για το σώμα μου και άφηναν ήσυχο το μυαλό μου και την καρδιά μου.

Χθες πάλι μου είπε.

— Έλαβα γράμμα από την Κυρία Δροσινού. Με ρωτά πώς είσαι και πότε θα πας επιτέλους στον Πόρο.

Είμαι προσηλωμένος στον ελαφρό γαλάζιο καπνό του τσιγάρου μου.

— Πότε σκοπεύεις λοιπόν να πας;

— Αύριο θα σου απαντήσω, μητέρα. Απόψε μου πονεί το κεφάλι, να εδώ πίσω.

Της δείχνω το μέρος του κρανίου που έχω κτυπήσει. Είναι ο μόνος τρόπος ν' απαλλαγώ. Έλαβα όμως την τελειωτική απόφαση ν' απαντήσω.

Αν επρόσεχε εκείνη τη νύχτα η μητέρα μου, θα έβλεπε πως η χαραμάδα κάτω από την πόρτα του δωματίου μου ήταν φωτισμένη ως το πρωί.

Σήμερα της έδωσα ένα γράμμα ανοιχτό στη διεύθυνση της Βίργκως.

— Διάβασε το και στείλε το σε παρακαλώ, της είπα. Εγώ πηγαίνω να κοιμηθώ επιτέλους.

Το ξεδίπλωσε και διάβασε.

«Βίργκω,

Όλο αυτό το διάστημα δεν έπαυσα να σε σκέπτομαι, δεν έπαυσα να σκέπτομαι τους δύο μας, με όλη τη δυνατή επιείκεια.

Καταλαβαίνω καθαρά πως η μητέρα σου, καθώς και η δική μου, μας θεωρούν αρραβωνιασμένους και ότι φυσική συνέπεια θα είναι να παντρευτούμε. Αυτό θα είναι φοβερό.

Σκέψου Βίργκω πόσο αγαπηθήκαμε. Δεν ξεύρω τι αισθάνθηκες εσύ, αλλ' αν πρόκειται να εκφράσω εγώ την ψυχική μου κατάσταση με υλικά μέσα, μπορώ να πω ότι θα εμφανιζόταν ένα δημιούργημα μοναδικό σε χρώματα, σε ήχους και σε γραμμές. Ο αέρας εδονείτο από συμφωνίες ηρωικές και συμφωνίες πάθους. Μια μαρμάρινη στήλη υψώνεται στο άπειρον μέσα σε μια δίνη λαμπρών χρωμάτων. Όλα τα χρώματα της ίριδος επάνω σε βάθος πορτοκαλί. Μια δύναμις με ωθούσε να πετάξω στο αχανές. Τόσο πολύ σ' αγαπούσα. Και τώρα ακόμη που σου γράφω, στριφογυρίζουν εμπρός μου τα ίδια χρώματα, κάπως όμως θαμπωμένα από την απόσταση. Φθάνουν ακόμη στ' αυτιά μου οι μακρινοί ήχοι της αποθεωτικής συμφωνίας.

Σκέψου τώρα Βίργκω πού θα καταντήσουμε μετά το γάμο μας. Σε λίγο καιρό το ηρωικό φτερούγισμα θα σταματήσει και θα βρεθούμε ο ένας απέναντι του άλλου, μέσα στις εκνευριστικές μικρότητες της καθημερινής ζωής. Δεν θα μας μείνει καν η ανάμνησις του παρελθόντος· θα την έχει κουρελιάσει το τέρας της πραγματικότητας,

Επί είκοσι χρόνια, τα είκοσι χρόνια νεότητας που μας μένουν, θα πρέπει καθημερινώς να θάβομε και από μια απατηλή γοητεία. Εμείς οι ίδιοι θα γίνομε οι νεκροθάπται της αγάπης μας. Εν τω μεταξύ οι ανάγκαι των αισθήσεων θ' αντικαταστήσουν το πάθος της ψυχής μας και η αγάπη μας θα καταντήσει μια φυσική ανάγκη. Προς τι τότε αυτή η εξέγερσις των αοράτων δυνάμεων που μας συνεπήραν στον ανεμοστρόβιλό τους; Το κοινότερο συνοικέσιο θα είχε το αυτό αποτέλεσμα. Θα γκρεμίζαμε το οικοδόμημα, της αγάπης μας. Εγώ σπούδασα αρχιτέκτων για να οικοδομώ και όχι να γκρεμίζω.

Σπείραμε γύρω μας τη θλίψη και την ανησυχία, σαν να επρόκειτο για ένα γεγονός κοσμοϊστορικό, ενώ ήταν απλώς ένας μαγνητισμός που είλκυσε δυο αντιθέτους πόλους. Οι μακρινοί πρόγονοί μας της λιθίνης εποχής θα έλυαν το ζήτημα σε μια στιγμή. Το ίδιο κάνουν τώρα τ' αληθινά παιδιά της φύσεως, οι άγριοι και τ' αγρίμια. Αυτά έλεγα και στον καημένο τον Σαρή λίγη ώρα πριν σκοτωθεί. Εμείς τον σκοτώσαμε. Αλλά κι αυτός ελησμονήθη.

Τώρα Βίργκω με ελκύουν το υψηλά ιδεώδη του ανθρωπισμού. Θα συντείνω με όλη μου τη δύναμη προς ένα καλύτερο μέλλον της ανθρωπότητας μακριά από πάθη και αγωνίες. Θα συντρίψω την αχαλίνωτη φαντασία μου κάτω από το ασήκωτο πέλημα της βαριάς δουλειάς, σε βαθμό που θ' αδυνατεί να φτερουγίσει, ακόμη και όταν κοιμούμαι και δεν την προσέχω. Ούτε στα όνειρα μου.

Σ' αφήνω Βίργκω. Πίστεψέ με, ο χωρισμός μας είναι το μόνον μέσον να διατηρήσουμε ακέραιο τον έρωτά μας. Είναι ο μόνος τρόπος να μείνω με πιστοί στην ανάμνησή του, έστω και ασυνείδητα, στην ανάμνησή του που θα σελαγίζει σαν φωτεινό μετέωρο στον άγνωστο ουρανό του μέλλοντος μας.

Παύλος»

Καθόμουν στο γραφείο μου απησχολημένος να βρω με ποιο τρόπο, με ποια στρεψοδικία, θα τα κατάφερνα να βγει αθώος ένας πελάτης μου, κάποιος που σκότωσε τη γυναίκα του στο θέατρο επειδή του φάνηκε πως είχε ενθουσιασθεί παραπάνω από ότι έπρεπε με τον κωμικό του θιάσου.

Ήταν αργά και ο βοηθός μου είχε φύγει. Η πόρτα άνοιξε χωρίς ν' αντιληφθώ πως είχαν κτυπήσει, και μπήκε μέσα ένας γηραλέος, με ρυτιδωμένο πρόσωπο και με ναυτικό κασκέτο στο κεφάλι.

Αφού με ρώτησε και βεβαιώθηκε ποιος είμαι, μου έτεινε έναν μεγάλο φάκελο που κρατούσε.

— Αυτό είναι για σένα, μου είπε. Φτάσαμε την περασμένη βδομάδα κι ανέβηκα σήμερα επίτηδες στην Αθήνα για να στο δώσω.

Του είπα να καθίσει και να μου εξηγήσει περί τίνος πρόκειται.

— Έρχομαι από τις Ίντιες, μου λέγει. Είμαι λοστρόμος απάνω σ' ένα Εγγλέζικο. Πηγαίνοντας στην Ιαπωνία σταθήκαμε στη Σουμάτρα κι ο κυρ-Παύλος μου 'δωσε αυτό το φάκελο για σένα.

Κοίταξα τον φάκελο, έναν ογκώδη σφραγισμένο φάκελο που είχε τη διεύθυνσή μου.

— Ποιος κυρ-Παύλος; τον ρώτησα.

— Ο κυρ-Παύλος που έχει τον Άσπρο Γάτο. Ο κυρ-Παύλος ο Αποστόλου.

— Ο Παύλος Αποστόλου; Ποιος; Ο αρχιτέκνων;

— Δεν ξέρω, μου λέγει. Ο Παύλος ο Αποστόλου που έχει το Ελληνικό μπαρ στη Σουμάτρα.

— Αν είν' αυτός που ξέρω, του λέγω, είναι χρόνια που έφυγε για τη Γαλλία.

— Μπορεί να 'ναι αυτός γιατί λέγανε πως ήρθε πριν από τρία χρόνια στη Σουμάτρα με κάτι Γάλλους για να κοιτάξουνε το χάσιμο του ήλιου.

— Κι έμειναν τρία ολόκληρα χρόνια στη Σουμάτρα;

— Δεν ξέρω, μου λέγει πάλι. Ξέρω πως είχε ανοίξει ένα μπαρ στη Σουμάτρα, αυτός κι η γυναίκα του.

— Παντρεύτηκε;

— Έτσι φαίνεται, μου είπε και σηκώθηκε. Εγώ αυτό είχα να σου δώσω. Καληνύχτα.

Με χαιρέτησε σηκώνοντας το χέρι του ως το κασκέτο και μου γύρισε την πλάτη ξύνοντας το αξύρι-στο σαγόνι του με τις λευκές τρίχες.

Πήρα τον φάκελο μαζί μου στο σπίτι. Καθώς οι δικηγόροι δεν βιάζονται ποτέ, τον άνοιξα μόλις μετά τρεις ημέρες και ανέσυρα έναν σωρό φύλλα γεμισμένα με γρήγορο και νευρικό γράψιμο.

Άρχισα να τα διαβάζω και όσο προχωρούσα στο διάβασμα η έκπληξις δυνάμωνε μέσα μου. Δυνάμωσε περισσότερο ακόμη όταν έφθασα στο τέλος και δεν βρήκα κανένα γράμμα προς εμένα. Είχα αρχίσει στις εννέα το βράδυ και τελείωσα στις τρεις το πρωί μονοκόματα.

— Ώστε αυτή είναι η ιστορία της αγάπης του, σκέφθηκα.

Είχαμε υποπτευθεί κάτι όλοι εμείς, η παρέα του, αλλά κανείς δεν φανταζόταν το βάθος αυτού του αισθήματος που το είχαμε χαρακτηρίσει όλοι για παιδιακίσιο.

Ώστε ο Παύλος βρίσκεται στη Σουμάτρα; Τι ιδέα να μου στείλει την ιστορία των άγονων ερώτων του!

Έπειτα σκέφθηκα τα άλλα πρόσωπα του δράματος ή μάλλον της κωμωδίας. Δεν ξέρω τι απέγινε η Λήδα. Κλειστήκε πράγματι σε μοναστήρι; Όσο για την Βίργκω Δροσινού είχα ακούσει ότι παντρεύτηκε τον περασμένο χρόνο, δεν θυμούμαι με ποιον.

Είχαν περάσει αρκετές μέρες, ίσως δύο εβδομάδες, όταν ένα βράδυ που επέστρεφα στο γραφείο από το δικαστήριο, ο βοηθός μου με πληροφόρησε πως κάποιος με περιμένει μέσα.

— Είναι μια ώρα που σας περιμένει, μου είπε. Φαίνεται ναυτικός.

Αλήθεια, σκέφθηκα, ξέχασα να του δώσω ένα φιλοδώρημα. Γι' αυτό ξανάρχεται.

Βρήκα το φίλο μας μέσα σ' ένα σύννεφο καπνού.

— Δε σαλπάρουμε ακόμη, μου λέγει βγάζοντας το τσιμπούκι από τα χείλη του.

Χωρίς να μου δώσει καιρό να του ζητήσω τι θέλει με ρώτησε αμέσως —Τι σου γράφει ο Κυρ-Παύλος;

— Τίποτα. Μου γράφει για μια υπόθεση δική του.

Κάθισε στην άκρη της πολυθρόνας, τράβηξε μια τσιμπουκιά και μου λέγει κοιτάζοντας χάμω.

—Το φάκελο μου τον έδωσε όταν περάσαμε από τη Σουμάτρα πηγαίνοντας για την Ιαπωνία. Στο γυρισμό, είχαν δεν είχαν περάσει τρεις μήνες, κάναμε πάλι σκάλα στη Σουμάτρα.

— Ξαναείδες τον Παύλο; τον ρώτησα.

Σήκωσε τα μάτια από το δάπεδο και με κοίταξε κατάματα, ως το βάθος. Τότε πρόσεξα πως είχε γαλανά μάτια, γαλανά διαπεραστικά μάτια ναυτικού. Χαμήλωσε πάλι το βλέμμα και μετά ένα λεπτό, τουλάχιστον μετά ένα λεπτό, επρόφερε αργά.

—Όχι. Είχε σκοτωθεί.

Τινάχθηκα όρθιος.

— Ο Παύλος σκοτώθηκε;

Με το τσιμπούκι ανάμεσα στα δόντια, μου διηγήθηκε με λόγια που έπρεπε να του τα βγάλω με το τσιγκέλι από το στόμα, πως ο Παύλος σκοτώθηκε μια μέρα που πήγαινε ιππασία, ενώ εκάπαζε χτύπησε σ' ένα χαμηλό κλωνί, εκεί στο μέτωπο, ανάμεσα στα μάτια.

— Πέθανε την άλλη μέρα, τελείωσε την ιστορία του ο γέρο-λύκος. Μάλιστα όλοι μιλούσανε για τα τελευταία λόγια του που τους φανήκανε παράξενα. Αυτή τη φορά, τους είπε, όλα πάνε καλά. Το άλογο τη γλύτωσε.

— Και η γυναίκα του; τον ρώτησα όταν συνήλθα από τις σκέψεις μου.

— Αυτή ξανάνοιξε το μπαρ μ' έναν άλλον, μου απήντησε και κούνησε το κεφάλι.

— Μα ποια ήταν επιτέλους; Πού την βρήκε;

—Ήταν μια από δαύτες. Μια Αυστριακά, Λέχα.

Την είχε τραβημένη από το καφέ σαντάν. Τη λέγανε Βιρτζίνια μα αυτός τη φώναζε Βίργκω. Ανατρίχιασα.

— Πως ήταν; Ξανθή, μελαχρινή;

— Δε βαριέσαι, μου λέγει. Είχε κάτι μάτια πράσινα ξεπλυμένα. Μάλλον καστανή ας πούμε.

Σηκώθηκε. Κοιτάζοντάς με πάλι κατάματα μου είπε:

— Όστε δεν σου γράφει τίποτα.

— Όχι, του λέγω.

— Έγραφε σε κανέναν άλλον;

— Δεν πιστεύω, του απήντησα. Κανείς μας δεν ήξερε τι απόγινε ο Παύλος.

— Αυτός όμως λάβαινε ειδήσεις από την Αθήνα.

Έψαξε στη μέσα τσέπη του σακακιού του κι έβγαλε μια εφημερίδα τσαλακωμένη.

— Τη τελευταία φορά που πέρασα από το μπαρ, η γυναίκα του η Βιρτζίνια, δηλαδή θέλω να πω η πρώην γυναίκα του συχωρεμένου, μου τύλιξε ένα μπουκάλι ρούμι σ' αυτό το χαρτί. Είναι παλιά Ελληνική εφημερίδα.

Μου την έδωσε και μου έδειξε με το δάχτυλο ένα χρονικό σηματομένο με κόκκινο μολύβι:

ΕΚΛΕΚΤΟΙ ΓΑΜΟΙ

Αγγέλομεν μετά χαράς τους γάμους του γνωστού μεγαλέμπορου κυρίου Ανδρέα Κοτσωνίτη μετά της ευηγμένης και μετά πολλών χαρίτων κεκοσμημένης Δδος Βιργινίας Δροσινού. Οι νεόνυμφοι ανεχώρησαν εις το εξωτερικόν.

Όταν σήκωσα τα μάτια μου, ο θαλασσόλυκος με κοίταζε με το γαλανό και διαπεραστικό βλέμμα του.

—Το Θεό τον βρήκαν με το νου, μου λέγει. Το παλικάρι πήγε από μεράκι.

Με χαιρέτησε σηκώνοντας το χέρι ως το κασκέτο και μου γύρισε την πλάτη ξύνοντας το αξύριστο σαγόνι του με τις λευκές τρίχες

ΤΕΛΟΣ

[1] ... Δεν είν' αγάπη

Εκείνη που 'ναι έρμαιο της κάθε αλλαγής...

Ω όχι, αυτή 'ν' ασάλευτο σημάδι

π' ορθώνεται ακούνητο στην τρικυμία.

Άστρο, στο πείσμα κάθε πλάνας υλακής,

έχει για μας μιαν άγνωστη αξία

αν και το ύψος του τ' αναμετρήσαμε καλά...